

DIALOG EVROPA XXI

REVUE KŘESŤANSKÉ ORIENTACE PRO VĚDU A KULTURU

ČÍSLO:
1-4/2021
31. ROČNÍK

ROZHOVORY:

MONS. JAN GRAUBNER
MONS. JOSEF HRDLIČKA

I. TÉMA: JUBILEUM A. C. STOJAN

- ŽIVOT A DÍLO A. C. STOJAN
- A. C. STOJAN A CHARITNÍ DÍLO
- ARCIBISKUP A SENÁTOR
V DIALOGU CÍRKVE A STÁTU

II. TÉMA: JUBILEA OSOBNOSTÍ CÍRKVE

- 1100. VÝROČÍ MUČEDNICKÉ
SMRTI SV. LUDMILY
- 60. VÝROČÍ UMRTÍ OLOMOUCKÉHO
ARCIBISKUPA J. K. MATOCHY

III. TÉMA: MOBILNÍ UNIVERZITA

- ZÁJEZD TETÍN, VELEHRAD
- PŘEDNÁŠKA - UNIONISTICKÉ
SJEZDY NA VELEHRADĚ

IV. TÉMA: KURZ TEOLOGIE V
PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘESŤANA
- REALIZACE PROJEKTU
- UVEDENÍ DO NAUKY VÍRY

ZPRÁVY Z CMKA
VÝROČNÍ ZPRÁVA O CMKA
ZPRÁVY Z RPA KLUBŮ CMKA

**KONFERENCE NA TÉMA: A. C. STOJAN – ARCIBISKUP A SENÁTOR VE SLUŽBĚ
A DIALOGU CÍRKVE A STÁTU V SENÁTU PARLAMENTU ČR 15. 3. 2022 V PRAZE**

OBSAH

ROZHOVOR - Mons. Janem Graubnerem, arcibiskupem olomouckým a metropolitou moravským.	2
Rozhovor s Mons. Josefem Hrdličkou, emeritním pomocným biskupem olomouckým	4
JUBILEU A. C. STOJANA - KONFERENCE V SENÁTU	11
Arcibiskup A. C. Stojan ve službě církve a státu v ČR <i>Mons. Jan Graubner</i>	12
Senátor A. C. Stojan v dialogu církve a státu v ČR <i>RNDr. Jitka Seitlová</i>	15
Jmenování A. C. Stojana arcibiskupem olomouckým Ve vztazích ČR a Svatý stolec <i>ThDr. ICLic. Jiří Koníček</i>	17
Život a dílo Antonína Cyrila Stojana <i>ThDr. Jan LARISCH, Th.D.</i>	30
Antonín Cyril Stojan a jeho přínos k dědictví svatých Cyrila a Metoděje. <i>PhDr. Petr Prinz</i>	39
Arcibiskup A. C. Stojan – zakladatel a inspirátor pro dílo Kongregace sester svatých Cyrila a Metoděje <i>Mgr. Monika Vondráková, PhD.</i>	43
JUBILEUM SV. LUDMILY- 1100. VÝROČÍ MUČEDNICKÉ SMRTI	45
Kázání kardinála Ch. Schönborna k oslavě 1100. výročí mučednictví sv. Ludmily	55
Pozdrav kardinála Dominika Duky k oslavě 1100. výročí mučednictví sv. Ludmily	59
JUBILEUM OLOMOUCKÉHO ARCIBISKUPA KARLA JOSEFA MATOCHY	61
Josef Karel Matocha (1888–1961) - Mons. <i>Jan Graubner</i>	63
Svědectví o arcibiskupu Matochovi <i>Mgr. Vít Němec</i>	65
MOBILNÍ UNIVERZITA CMKA V PRAXI <i>Radek Mezulánik</i>	68
Minulost a budoucnost velehradských sjezdů <i>Mons. Dr. Ladislav Belás</i>	71
Český rodák kardinál Christoph Schönborn potomkem českých králů	79
KURZ CMKA TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘESŤANA	82

Víra v perspektivě křesťanské fundamentální teologie <i>ThLic. Josef Mikulášek, Ph.D.</i>	83
ZPRÁVY O ČINNOSTI CMKA, RP A KLUBECH CMKA	94
ANOTACE A RECENZE PUBLIKACÍ	105

Dialog Evropa XXI. – revue křesťanské orientace pro vědu a kulturu,

31. ročník, číslo 1-4/ 2021
Vydavatel: Cyrilometodějská křesťanská akademie (MSKA),
779 00 Olomouc, Wurmová 11
číslo účtu: 2901407106/2010
Web: www.mska-akademie.cz
E-mail: mska@mska-akademie.cz
Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod číslem MK ČR E 5224

Šéfredaktor:

ThDr. ICLic. Jiří Koníček,

Redakční rada:

Prof. ThDr. Josef Dolista, Th.D.

ThDr. ICLic. Radek Mezulánik,

ThDr. Jan Larisch, Th.D.,

PhDr. Petr Prinz

Sekretářka Mgr. Marie Zouharová

Ilustrační fotografie k článkům poskytli členové sdružení Člověk a víra a autoři.

Tisk: Kopírovací centrum Olomouc

Distribuce: sekretariát CMKA,

779 00 Olomouc, Wurmová 11

Cena tohoto čísla je 100 Kč/ 4 Euro

ISSN 1210-8332

EDITORIAL

Milí čtenáři, členové, přátelé a podporovatelé cyrilometodějské křesťanské akademie, přes obtíže spojené s pandemií koronaviru vychází nové číslo našeho časopisu Dialog Evropa XXI, 1- 4/2021, které shrnuje plánované témata činnosti naší akademie a významná jubilea roku 2021.

ROZHOVORY: obsahuje rozhovory s arcibiskupem olomouckým Mons. Janem Graubnerem k osobnosti A. C. Stojana a s Mons. Josefem Hrdličkou k osobnímu životnímu jubileu.

I. TÉMA: 100, výročí jmenování A. C. Stojana arcibiskupem olomouckým. Obsahuje referáty a příspěvky ke konferenci v rámci Akademických dnů CMKA a konference v Senátu, Referáty a příspěvky poskytují svědectví olomouckého arcibiskupa o službě pastýře v přelomovém období svobodné společnosti. Další referáty poskytují náhled a působení A. C. Stojana ve službě a dialogu církve a státu a spolupráci církve a státu v období vzniku Československa.

II. TÉMA: JUBILEUM CÍRKEVNÍCH OSOBNOSTÍ. Jubileum 1100. výročí mučednické smrti sv. Ludmily obsahuje Kázání kardinála Schönborna v Tetíně a Pozdrav J. Em. Dominika kardinála Duky OP. **Jubileum 60. výročí úmrtí olomouckého arcibiskupa Mons. Karla Matochy** obsahuje příspěvky – Josef Karel Matocha (1888–1961) od arcibiskupa Mons. Jana Graubnera a Svědectví

o arcibiskupu Matochovi od historika Mgr. Víta Němce.

III. TÉMA projekt Mobilní univerzita CMKA. Obsahuje informace o záměru projektu Mobilní univerzity, který je zaměřen na vzdělávání laiků formou studijních výjezdů spojených s přednáškami během cesty. Obsahuje zprávu o realizaci akcí v zimním semestru 2021 a výběr přednášek – Minulost a budoucnost velehradských sjezdů - Mons. Dr. Ladislav Belás z Nitry a příspěvek - Český rodák kardinál Christoph Schönborn potomkem českých králů.

IV. TÉMA: REALIZACE KURZU TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘEŠŤAN: Obsahuje informace o záměru a realizaci Kurzu, který je zaměřen k uvedení do teologie a poznání teologických oborů s možností využití poznatků v praktickém životě křesťana. P přednášku z P. Mikluáška na téma Víra v perspektivě křesťanské fundamentální teologie

ANOTACE PUBLIKACÍ: Představuje nové knihy: *OD SRDCE K SRDCI* - Mons. Josefa Hrdlička - Vychází u příležitosti jeho 80. narozenin.

V KŘÍŽI NAJDU VŠE, CO HLEDÁM - Arnulfovo dílo vychází česky poprvé v nádherném přebásnění Josefa Hrdličky. *EXERCICNÍ HNUTÍ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU V OBDOBÍ 1850–2020* od P. ThDr. Jana Larische: - publikace mapující exerciční hnutí na Moravě a ve Slezsku od roku 1850 až do současnosti.

P. ThDr. Jiří Koníček, šéfredaktor

ROZHOVOR - Mons. Janem Graubnerem, arcibiskupem olomouckým a metropolitou moravským.

Otče arcibiskupe, při příležitosti jubilea 100. výročí jmenování A. C. Stojana arcibiskupem olomouckým se na Vás obracím jako na ctitele a pokračovatele v jeho díle s prosbou o poskytnutí rozhovoru a odpovědi na tyto otázky:

1) Kdo byl a jaký význam či přínos měl pro církev a národ A. C. Stojan v české a československé historii?

Poctivá odpověď by vyžadovala velkou knihu, nejen pár řádků. Když se slavilo 40. výročí jeho smrti, prohlásil tehdy ve své krásné přednášce o Stojanovi prelát Cinek, že za 40 let nebylo možné dokonale zvládnout a ukončit přehled všech Stojanových činů. V několika řádcích můžeme zahlédnout jen zlomek díla kněze, který působil ve Štítech,

v Příboře, Svěbohově, Dražovicích, jako probošt v Kroměříži, jako kanovník a arcibiskup v Olomouci, ale taky říšský poslanec a později senátor, organizátor unionistických sjezdů a zakladatel Apoštolátu modlitby... Ale snad pocítíme tím větší touhu seznámit se s ním ještě lépe.

Ti, kteří znali Stojana za jeho života, jej obdivovali a považovali za Božího člověka. Zemřel v pověsti svatosti. Svatý otec už vydal dekret o Stojanových ctnostech. Nyní se čeká na uznání zázraku, který se stane na přímluvu kandidáta svatořečení. A to záleží i na našich modlitbách, na naší víře a také odvaze prosit s vírou.

Stručně můžeme říct, že to byl kněz, politik, lidumil, který pomáhal, kde mohl. Budovatel, který nebudoval jen poutní místa, ale pomáhal i mnoha farnostem. Přičinil se o založení 112 duchovních správ, postavení 139 nových kostelů a 64 far. Významně pomohl s opravou 159 kostelů a 29 far. Není divu, že celá Morava s radostí přivítala jeho jmenování arcibiskupem. Na svěcení přišlo do Olomouce na sto tisíc lidí a pět set kněží. Byl to milující pastýř s velkou mravní autoritou, kterou vykoupil celoživotním dílem, šťastný kněz, který své kněžství miloval. Člověk modlitby, který se modlil neokázale na všech cestách, nejraději prostě s lidmi, které učil modlitbě.

Byl to člověk, který výrazně pomohl církvi na Moravě přejít do nového období, úspěšně překonat společenské změny spojené s průmyslovou revolucí a vznikem republiky.

2) Jaké vlastnosti A. C. Stojana jsou inspirací pro pastorační a společenský dialog?

Měl radostnou víru a obrovský zápal pro Boha a pomoc lidem, kterým zůstal vždycky blízkým, ale současně je táhl k Bohu. Protože hořel, zapaloval. Lidový, prostý, bezmezně štědrý a zároveň neokázalý a neúnavný dřič, který nehleděl na sebe. Viděl a jednal v souvislostech, což ukazuje jeho širokánský záběr. To je v době internetových znalostí velmi důležité.

3) Co pro Vás osobně znamená osobnost A. C. Stojana a čím je jeho život inspirující pro Vaši pastýřskou službu?

Stojan postavil svou kněžskou službu na praktické lásce, která slouží a spojuje, hledá cesty a staví mosty mezi lidmi, církvemi i národy. Viděl potřebu duchovní obnovy národa. Organizováním duchovních cvičení pro různé profesní skupiny a sociální vrstvy, zvláště studenty a učitele, vytvořil z exercícií dílnu duchovní obnovy jednotlivých katolíků a tím i celé církve u nás. Stavěl na cyrilometodějské a mariánské tradici a uvedl mnoho lidí do pohybu. To vidím jako cestu i pro dnešek. Mně osobně byl celý život sympatický, i když současně nedosažitelným vzorem. Mimořádně blízkým se mi stal před nedlouhým časem, kdy jsem téměř umíral na covid a u jeho hrobu se za mne lidé modlili a spolu s nimi přes internet spousty dalších. O jeho mocné přímlově nepochybuji. Od té doby mám velkou vnitřní svobodu, kterou považuji za Boží dar spojený s návratem zdraví.

4) V čem je jeho dílo a služba inspirující pro současnou církev a společnost?

Po jeho smrti napsaly liberální Lidové noviny: *Jeho „Pán Bůh vám to odplatí“ z parlamentní tribuny, když byl odhlasován zákon ve prospěch chudých a trpících, na nichž mu záleželo, nikomu neznělo směšně, protože se vědělo, že také on dělá všechno za Boží odplatu a že po lidech nic nechce za všechno, co pro ně dělá... Český národ zachová Stojana v nehynoucí paměti. Byl jedním z jeho nejlepších synů. Za jeho rakví půjde úcta celého národa.* V současné době hledá církev odpovědi na spoustu aktuálních otázek, protože dnešní společensko-kulturní změny jsou ještě větší než v jeho době. Myslím, že i dnes potřebuje církev lidi zapálené pro Boha a blízké lidem, ryzí a milující konkrétními skutky.

Otče arcibiskupe Jane, děkuji Vám za rozhovor a přeji hodně Božích milostí v naplňování odkazu Antonína Cyrila Stojana. P. ThDr. Jiří Koníček

Rozhovor s Mons. Josefem Hrdličkou, emeritním pomocným biskupem olomouckým

Otče biskupe Josefe, při příležitosti Vašeho osobního životního jubilea se obracím na Vás s prosbou o rozhovor a odpovědi jak vnímáte biskupské poslání a naplnění v odkazu A. C. Stojana.

1) Kdo byl a jaký význam či přínos měl pro církev a národ A. C. Stojan v české a československé historii?

Myslím, že pro moravský lid a zejména věřící z olomoucké arcidiecéze je postava A. C. Stojana vzácným a věrohodným příkladem pastýře podle Kristova srdce, který se stále těší úctě a důvěře Božího lidu v Církvi. U jeho sarkofágu na Velehradě, kde se lidé přicházejí modlit a svěřovat Bohu své úmysly, je kniha plná popsaných listů nespočetnými poutníky, kde jsou vepsány prosby i slova vroucího poděkování, kde vytušíme kolik lidských osudů vtiskuje pečeť důvěry do prostých a

stručných slov věřících, a kde se odehrává tajemný dialog mezi zemí a nebem. To je svědectví a důkaz, že ne všechno jde zpracovat teorií a metodikou vědecké práce, kritického rozumu a akademické praxe, ale že se tu chvěje ještě jiný dar, kterým byl člověk obdařen Bohem, dar víry, který Bůh nabízí každému člověku a čeká, aby se k němu důvěrně obrátil ve svých potřebách. Dává nám i příklad svatých lidí, kteří ve svém životě prokázali až hrdinské úsilí v nasazení a heroickém sebedarování z lásky k Bohu a k bližním. Během koronavirové celoevropské karantény se konaly hromadné modlitby za uzdravení arcibiskupa olomouckého Jana Graubnera, který byl tehdy ve velmi vážném stavu v nemocnici na kyslíku. Modlily se za něho tisíce diecézánů ve většině kostelů a došlo k jeho uzdravení. Modlitby za něho obsahovaly prosby o přímluvu právě arcibiskupa A. C. Stojana. O. Jan je dnes zdrav a plně se znovu ujal svého poslání v arcidiecézi a v české církvi.

2) V čem je osobnost A. C. Stojana inspirací pro pastorační a společenský dialog?

Se stoletým odstupem můžeme ocenit rozsáhlé životopisné pojetí zpracované Dr. Fr. Cinkem, dále historikem Dr. Bohumilem Zlámalem a P. Antonínem Šuránkem a dalšími vzdělanými kněžími. P. Šuránek, jak jsme ho poznali osobně i z jeho psaného díla, sám byl knězem žijícím v pověsti svatosti a už název jeho díla Světlo z Beňova svědčí o hlubokém spirituálním souznění obou těchto velkých mužů. A jsou i další významní autoři, historikové, recenzenti, literáti, kteří byli a stále jsou tímto mužem oslovováni a patří jim dík, že nám nabízejí k zamyšlení a poznání mnohá fakta v zorném úhlu naší doby. Já osobně jako pomocný biskup v emeritním stavu jsem toho názoru, že není tak důležité, co my napíšeme, či řekneme o svatých, ale mnohem důležitější je naslouchat, co svatí lidé říkají nám. Ani ne tak slovy, jako skutky, které prověřil čas a dokázal jejich vzácnou hodnotu. Co by byla platná knihovna plná knih o někom, kdo mnoho vykonal a zanechal po sobě nesmazatelné stopy dobra a lásky, kdybychom ho v tom nenásledovali tak horlivě, jak on ukazuje, a jen to komentovali. Musí přeskočit jiskra z jeho plamene do toho našeho často unaveného „doutnajícího knotu“, který ochabuje a musí čelit různým náporům zvenčí. A často hasne nebo jen doutná. Stejný Duch Boží, který působil v arcibiskupu Stojanovi, touží a chce i nás probudit, inspirovat, nadchnout a uschopnit, aby i naše křesťanské svědectví bylo živé, uvěřitelné a neodolatelné.

3) Kterých vlastností si na osobnosti A. C. Stojana osobně vážíte?

A. C. Stojan byl člověkem „totálního nasazení“ pro Krista, jeho Církev a zejména pro prosté, nejchudší a nejvíce potřebné bližní. To vše nás vede ke konkrétní otázce, jak v tomto odkazu pokračovat, abychom nezůstali jen u myšlenek a slov. Slovo „totální“ připomíná totalitu. Je to slovo zatížené negativní zkušeností nedávné minulosti. Ale přesto např. sv. Jan Pavel II. měl heslo TOTUS TUUS (neboli celý tvůj, totálně a bezvýhradně Tvůj).

4) Dá se říci, že co v politice zní nepřijatelně, v životě osobnosti A. C. Stojana a světců je samozřejmost: „na život a na smrt.“ Jak se z obyčejných lidí stávali mravní hrdinové, po kterých zůstává hluboká stopa v dějinách?

Ano, naše doba je vyprahlá a jako by očekávala, zda jí dnešní stav Církve má co nabídnout. Otázka: Proč tu jsme a kam směřujeme – se v každém člověku, ať chce či nechce, vědomě či podvědomě hlásí. Co by asi Stojan dělal dnes se svým horlivým pastýřským srdcem, aby otcovsky oslovil lidi dnešní doby? Pokud zněla otázka, co já osobně cítím tvář v tvář tomuto

biskupskému odkazu, mohu přiznat, že cítím především zahanbení a kající lítost. I když jsme byli často i my unaveni prací v biskupském poslání, co je to ve srovnání s ním, který vyvolal v lidech své doby takovou odezvu, že byl nazýván „tatíčkem Stojanem.“ Bezesporu to bylo charisma daru, že vše vycházelo ze srdce zamilovaného do Boha a do bližních, srdce schopného dávat se až do krajnosti. Stojan nebyl vůdcem ani vědcem ani praporečnickem, ale otcem a přítelem a bratrem nejchudších. Dávná zkušenost církve říká (a tu jsem v hodinách homiletiky kladl na srdce mnoha bohoslovcům), že svým projevem, kázáním, poselstvím, máme šanci proniknout k srdcím posluchačů jen tehdy, když obsah vychází z našeho vlastního srdce. Pokud je tento kontakt oslaben povrchností v přípravě, zasáhne jen povrchně ty, kdo nás vidí a slyší. „Jen kdo hoří, zapaluje, svítí, hřeje, mění svět“. To byl Stojan, i když ho nemáme hlasově „nahráného na disketě“. Pro naše věřící to byl lidumil, tatíček, který se těšil nejhlubší důvěře. Byl respektován i v politických kruzích, kam směřoval pouze, aby pomohl co nejvíc prostým, sociálně slabým lidem, ale založil i významné charitativní dílo, exerciční dům na Stojanově, který je dodnes vyhledáván mnoha lidmi všeho věku i stavu k exerciciím. Podílel se na stavbě 139 nových kostelů, a jeho vliv měl i evropskou dimenzi v úsilí o sblížení slovanských národů na cestě k jednotě (unionistické kongresy na Velehradě). Není to podnět k zamyšlení i pro naši dobu a těžké zkoušky, kterými procházejí slovanské národy a vlastně celá Evropa a západní civilizace? Založil apoštolát sv. Cyrila a Metoděje a podnítil i vznik kongregace ct. sester sv. Cyrila a Metoděje, jejichž náplní je jednota slovanských národů ve víře, ve školství, které nejen vzdělává, ale i vychovává, a také v péči o postižené děti, i jiné aktivity.

5) Která místa považoval A. C. Stojan za zvlášť důležitá pro náš národ?

Velehrad a Hostýn jsou dvě posvátná místa, která zvláště ležela na srdci A. C. Stojana. Zde můžeme říci, že doba po znovunabytí svobody přinesla další požehnání v rozvoji činnosti Matice svatohostýnské a výrazném zvelebení celého prostředí obou poutních míst. Podobně Velehrad prošel velkolepými změnami a nákladnými opravami, které jsou svědectvím naší současnosti, že „nezhyne rod, jenž věřit neustane...“ Pro naši orientaci: přemýšlejme o tom, zda naše srdce je opravdu kompas, jehož střelka tíhne do těchto míst: Hostýn a Velehrad, kde Stojanův odkaz cítíme zvlášť závazně. Můžeme to říci každý o sobě? Každoroční národní pouť s bohatým programem a místa, kterými ročně projdou i zástupy zájemců o exercicie?

6) Které myšlenky jste z jeho odkazu během své pastorační činnosti zdůrazňoval a čím je jeho život inspirující pro Vaši pastýřskou službu?

Především je to věta, kterou považuji za klíč k pochopení smyslu života pro každého člověka v každé době a generaci. Zní: „Mám jen to, co jsem dal.“ Pouhých šest jednoslabičných slov a mají nedozírný význam. Zejména v době, která tvrdí pravý opak: že život je dán penězi, které nashromáždíme, majetkem, kterým zbohatneme, a požitky, kterých si užijeme. Nikoli, Bůh je jednoznačně na straně chudých a evangelium varuje bohaté. Bůh k nám přišel jako chudá lidská bytost: narodil se ve chlévě, žil životem bezdomovce, který nemá, kde by hlavu složil, a umírá nejpotupnější smrtí otroka. Peníze a majetek, pocty a prestiž, o to vše ve smrti přijdeme. Rozhodující je, zda máme poklad v nebi, jak říká Ježíš. A ten tvoří naopak naše oběti, to vše, co dáme, co ztratíme pro druhé. Co obětujeme, čeho se z lásky zřekneme. Tedy pravý opak toho, jak smýšlí svět, nabízející jakési slepé cesty ke štěstí. Místo poutníků k cíli se pak lidé stávají spíš „tuláky“ jdoucími životem vlastně odnikud nikam, aniž se dozví, proč tu vlastně byli. Když jsem zástupy věrných na mnoha místech seznamoval s tímto heslem A. C. Stojana, mohu hovořit o velmi četných a živých odezvách u lidí, kteří tomu naslouchali. Boží Pravda je průzračně prostá a srozumitelná.

Druhý osobní silný moment, který mi Pán dopřál v mém vztahu a „přátelství“ s Antonínem Cyrilem Stojanem byla jeho úvaha o kříži, psaná jako krátká oduševnělá próza, která silně vyjadřovala jeho vlastní zkušenost s křížem. Ten na něho zřejmě často a tvrdě doléhal, ať už kříž vyplývající z vysilujícího nasazení v pastorači, dalekého cestování, bezpočtu starostí, překážek, bolestí a také nemoci, která vedla k jeho smrti r. 1923 po těžké mozkové příhodě, kdy mu ochrnula pravá ruka. Tehdy si přál, aby mu k té ruce přivázali kříž, a on mohl žehnat z Hostýna moravskému lidu.

Rozhodl jsem se tento jeho vzácný a nedoceněný text začínající slovy Můj kříž.... převést z prózy do písňové podoby, aby ho mohli věřící zpívat v kostelích i sami doma. Zhudebnil jej pan František Macek z Kroměříže. Jsou v něm hluboké myšlenky prostým způsobem vyjádřené a srozumitelné. Snažil jsem se maximálně zachovat v rytmičtém a veršovém členění písni Stojanovu původní verzi v určité zkratce. Píseň je již zveřejněna v posledním vydání Kancionálu pod č.989 (jde o verzi pro diecézi olomouckou a ostravsko-opavskou).

7) Abychom tímto rozhovorem nezůstali jen u kazatelské rétoriky, ale přešli do Stojanových úmyslů a vzali jeho příklad vážně, zkuste si sám na závěr určit několik konkrétních a výrazných bodů v jeho povaze a činnosti?

Měly by se stát v našem svědomí stálými výzvami, pokud chceme hovořit o opravdovém přátelství s tímto svatým člověkem, na jehož blahořečení s touhou čekáme. Jen tak můžeme čekat onen „nebeský souhlas“ a Boží dar, kterého bychom se jinak nemuseli dočkat, protože Ježíš říká: „Stane se vám podle vaší víry“. Jak je silná nebo slabá či unavená naše víra?

A. C. Stojan v nebi nepotřebuje být pozemským svatořečením nějak více oslaven, tam je na vrcholu všeho dobra, lásky a štěstí. Jsme to my, kdo to potřebujeme. Aby vzniklo nové, silnější naše pouto s ním, mocný zdroj, který otevře brány nebe k novým milostem pro nás. A nezapomeňme, že není tak důležité, co my řekneme o něm, jako to, co on říká nám do všech dob, režimů a pokolení.

8) Při životním jubileu se bilancuje tak se můžeme ptát Jak Vás ve Vašem osobním a kněžském životě inspiroval pro duchovní růst, který vyplývá z Vašeho „přátelství s A. C. Stojanem“?

Chci se snažit pěstovat ve svém vědomí a svědomí smysl pro jednotu a být tvůrcem pokoje, který se šíří od mého srdce a volá k životu ve víře srdce těch, s nimiž žiji v rodině, v lidských vztazích, ve farnosti i jinde ve světě. Jsem i já „tvůrcem pokoje“ a jednoty?

Chci jako on pěstovat větší citlivost pro všechny projevy lidské nouze v těch, kterým je třeba pomoci podle přání Krista. I pro mne platí:

Mám jen to, co jsem dal. Budu si to častěji připomínat a zpytovat se.

Chci jako on i ve své vlastní rodině být „tatíčkem“ svým dětem, který ovládá své ego a chová se k nim jako obětavý a milující otec, Týká se to i matek, které po vzoru Panny Marie se stávají víc a víc bytostmi darujícími se v obětech a v tom, jak Pánovu matku nazývají mariánští ctitelé: „Maria je matka krásného milování.“

Za Stojanovy pastorece se postavilo 139 kostelů. „Horlivost pro chrám mě stravuje...“ čteme v Písmu svatém a platí to i o našem velkém podporovateli staveb kostelů. Zkoumejme, jaký je můj vztah k farnímu kostelu a kolik je ve mně ochoty s radostí přispěchat na pomoc, když je třeba, a když platí, že je „práce jak na kostele.“

A konečně, jak roste můj vztah ke kříži? Nakolik těch pár slok Stojanových myšlenek o kříži prošlo mou myslí, protože kříž, jak léta běží, se stává stále zřetelnějším nevyhnutelnějším v životě všech a nakonec je to jediný klíč, který otvírá nebe.

9) Co Vás inspiruje v prožívání současnosti a co doporučujete nám, abychom obstáli v současném světě i v budoucnosti?

Kdyby kdokoli z čtenářů chtěl odpovědět na další momenty pro reflexi křesťana dnešní doby a výzvy k osobní formaci duchovního života, inspirované životem A. C. Stojana, ať sdělí případně další návrhy, které nás mohou společně a trvale obohacovat na naší životní cestě.

Papež v postsynodálním poselství mladým lidem ve světě jim připomíná plavbu Odyssea lodí nebezpečnou úžinou, kde troskotaly lodě a kde zpěv sirén byl podmanivý a nutil námořníky opustit řízení lodí, které se pak tříštily o skály. Odysseus si poradil: Ucpal uši námořníkům a sám se nechal připoutat k lodnímu stožáru, aby ten zpěv slyšel a přitom obstál. Dokonce zpěv sirén překonával zpěvem vlastní písně mnohem krásnější a působivější. Papež i nás vyzývá, abychom se nedali omámit lákavými a klamnými nabídkami

světa odvracejícího se od Boha. Abychom do něj naopak vysílali signály pravdy, krásy, víry a lásky, jako to ve své době dokázal muž svatého života arcibiskup Antonín Cyril Stojan, jehož odkaz bude žít dál v nás i našich potomcích.

Otče biskupe Josefe na závěr našeho rozhovoru bych Vám chtěl jménem svým, jménem členů Cyrilometodějské křesťanské akademie a i jménem čtenářů poděkovat za nesmírně cenné svědectví věrného následování Kristova učedníka, prožívání života v přátelství Božím, ve zpřítomňování pastýřské moudrosti, laskavosti nebeského Otce, lásky a obětavosti Kristově a v naplňování hojných milosti a daru Ducha svatého. Přejeme Vám všechno dobré a vyprošujeme zdraví, sílu a potřebné milosti nejen k oslavě jubilea, ale hlavně k pokojnému a radostnému prožívání dalších let života.

P. ThDr. Jiří Koníček, prezident CMKA

**„Vos dixi amicos“ Život a dílo otce biskupa Josefa Hrdličky
biskupské heslo („Nazval jsem vás přáteli“, Jan 15,15).**

Otec biskup Mons. Josef Hrdlička se narodil 19. ledna 1942 ve Velkých Opatovicích neda-
leko Jevíčka. Maturoval v roce 1959 a poté
pracoval jako pomocný dělník Adamovských
strojíren v rodném městě. Pro své náboženské
přesvědčení totiž nebyl doporučen k vysoko-
školskému studiu. Na Cyrilometodějskou bo-
hosloveckou fakultu do Litoměřic mohl na-
stoupit až v roce 1967 a ve studiu pokračoval i
poté, co fakulta přesídlila do Olomouce.

Kněžské svěcení přijal 1. července 1972. Dne 17. března 1990 byl jmeno-
ván titulárním biskupem thunudruským a pomocným biskupem olo-
mouckým. Biskupské svěcení přijal – společně s dalším nově jmenovaným
pomocným biskupem a současným arcibiskupem Janem Graubnerem –
dne 7. dubna 1990 a za své biskupské heslo si zvolil citát z Janova evangelia
„Vos dixi amicos“ („Nazval jsem vás přáteli“, Jan 15,15).

V současnosti je kanovníkem metropolitní kapituly při katedrále sv. Vác-
lava. V rámci České biskupské konference zasedal v Komisi pro liturgii a do
roku 2017 byl předsedou Rady pro kulturu a památky. Jeho rezignaci na
úřad pomocného biskupa, podanou z důvodu dosažení věku 75 let, přijal
papež František dne 1. února 2017.

Kromě své požehnané pastorační služby se otec biskup Hrdlička hojně vě-
noval a stále věnuje psaní, a to jak tvůrčímu, tak překladům. Z jeho teolo-
gických děl zmíníme např. tato: Strmou cestou (biblické podněty k rozjí-
mání při cestách přírodou), Novéna k služebníku Božímu P. Antonínu
Šuránkovi, cyklus dvou homiletických knih Pane, Ty máš slova věčného ži-
vota a Pane, ty víš všechno, dále úvahy a meditace nad žalmy Probuď se,
citero a harfo, potažmo Silná jako smrt je láska (biblické příběhy dvojic, jež
spojila láska). Sestavil též a pod názvem Celá krásná vydal antologii mari-
ánské poezie z celé Evropy.

Je znám rovněž jako překladatel duchovní poezie, jeho přičiněním vyšly
např. výbory duch. poezie anglické (Démant a slza a V souhvězdí slávy), vý-
bor básní K. H. Chestertona (Souzvuk barev) či jezuitského kněze a básníka
R. Southwella (Hořící dítě a jiné básně). Nelze opomenout ani jeho milova-
ného G. M. Hopkinse (Svíce uvnitř a Jsem výšleh z ohně k ohni). Z němčiny
se podílel na překladu Rilkeho sbírky Život Mariin a ze španělštiny na vý-
boru španělské mystické poezie Dotek tvého ticha. Před Vánocemi mu pak
vyšla zatím poslední přebásněná kniha a sice verše Arnulfa z Lovaně V kříži
najdu vše, co hledám.

JUBILEU A. C. STOJANA - KONFERENCE V SENÁTU

CMKA iniciovala konferenci při příležitosti 100. výročí jmenování A. C. Stojana olomouckým arcibiskupem, jež svou mimořádnou angažovaností v mnoha oblastech společenského života zvláště v sociální a charitní péči zásadním způsobem přispěl k dialogu a spolupráci církve a státu. Konference ANTONÍN CYRIL STOJAN – ARCIBISKUP A SENÁTOR VE SLUŽBĚ A DIALOGU CÍRKVE A STÁTU se uskutečnila 15. 3. 2022 v Senátu Parlamentu ČR Praze. Hlavní organizaci a záštitu převzala místopředsdkyně Senátu PČR *RNDr. Jitka Seitlová ve spolupráci a záštitou Mons. Jan Graubnera*, předsedy ČBK a arcibiskupa olomouckého a prezidentem CMKA ThDr. Jiřího Koníčka. V programu konference v I. části zazněla úvodní slovo *RNDr. Jitka Seitlová, pozdravné slovo předsdkyně senátního klubu KDU-ČSL a Nezávislí Šárky Jelínkové a slova církevních představitelů - Mons. ThLic. Dominik kardinál Duka, OP arcibiskupa pražského a Mons. Jan Graubnera*, předsedy ČBK a arcibiskupa olomouckého. V II. části akademických referátů přednesli příspěvky A. C. STOJAN – život a dílo v ČSR - *doc. Jaroslav Šebek, Ph.D.*, Politické poměry a postoje k církvím v ČSR - *PhDr. Michal Pehr, Ph.D.*, Vztahy ČSR a Svatý stolec a Modus vivendi - *ThDr. ICLic. J. Koníček*.

Cílem konference je připomenout mimořádnou osobnost katolické církve a státu působící v ČSR a prezentovat významnou osobnost a církevní politiku, který vynikal na poli teologickém, pastoračním, politickém, společenském a kulturním.

Záměrem je nejen představit osobnost a dílo A. C. Stojana, ale také jeho vliv a inspiraci pro současné politické a církevní představitele angažované ve společenské oblasti a pastorační činnosti. Konference chce zdůraznit význam církevních osobností na formování duchovního morálního a národního povědomí a význam kulturních a historických tradic v životě, rozvoji národa, v jeho sebeuvědomění, hledání jeho identity a svébytnosti. Další význam spočívá ve snaze poukázat na roli Svatého stolce a vstřícný přístup při řešení a úpravě vzájemných vztahů církve a státu v Československu, které bylo završeno smluvní úpravou Modus vivendi mezi Československem a Svatým stolicí a je inspirací k ratifikaci současné Smlouvy o úpravě vzájemných vztahů mezi Českou republikou a Svatým stolicí.

Arcibiskup A. C. Stojan ve službě církve a státu v ČR

Mons. Jan Graubner

Příspěvek na konferenci Antonín Cyril Stojan – arcibiskup a senátor ve službě a dialogu církve a státu - konference v Senátu Parlamentu ČR.

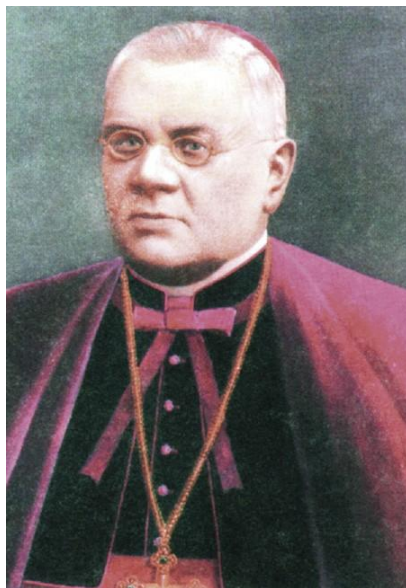
Především chci vyjádřit radost z toho, že po sto letech se senátor Stojan v podobě této konference opět vrací do Senátu. Nechci slovutným řečníkům dnešní konference vykrádat témata. Chci jen k upřímnému pozdravu všech vážených účastníků přidat malou poznámku o motivaci tohoto nadšeného kněze, národního buditele,

geniálního organizátora a politika, jehož skvělá díla a zásluhy budou jistě vyjmenovávat jiní.

Po jeho smrti tenkrát napsaly liberální Lidové noviny: *Jeho „Pán Bůh vám to odplatí“ z parlamentní tribuny, když byl odhlasován zákon ve prospěch chudých a trpících, na nichž mu záleželo, nikomu neznělo směšně, protože se vědělo, že také on dělá všechno za Boží odplatu a že po lidech nic nechce za všechno, co pro ně dělá... a jeho bývalý spoluposlanec prezident Masaryk poznamenal: Poznal jsem záhy jeho upřímnou lidumilnost...*

Ano, záleželo mu na lidech. Protože mu záleželo na jejich duchovním životě a věčné spáse, stal se knězem. Protože mu záleželo na sociální pomoci chudým a potřebným, stal se politikem. Nikdy mu nezáleželo na sobě, ale na dobru druhých, patřičná povolání volil proto, že v nich viděl nejlepší cestu k dosažení cíle. Jedině tak můžeme pochopit jeho dnes téměř nepředstavitelnou politickou zásadu: *Nejlepší politika je milovat Krista Pána.* Boží láska k člověku projevená v Kristu Vykupiteli mu byla inspirací, motivací i metodikou. Prof. Ambros o něm říká: *Smyslem, účelem a cílem jeho života byla služba, pro kterou učinil nabídku svého srdce již na počátku svého kněžského života.* V duchovním deníku si Stojan po kněžském svěcení poznamenal: *Leže na zemi obnovil jsem předsevzetí, jimiž jsem se zříkal světa, a což jeho jest a zcela se Bohu obětoval. Opět a opět jsem opakoval: „Buď můj život jedna Boží chvála, slastí Kristus, chotí církev, tužbou ctností krása a mzdou lidu spása.“*

Už tenkrát se rodila moderní společnost založená výlučně na zisku. V současně době vidíme, jaké plody to nese, když pravda či čest, člověk nebo rodina mají menší cenu než zisk, když kapitáni průmyslu a obchodu mají větší slovo než politici. Stojan se tehdy stavěl kriticky k hlavnímu zlu své doby a probouzel ve svém okolí lidskou schopnost pracovat společně. V aktivní práci sdružení a spolků viděl cestu ke svatosti své doby. Potřebným lidem nejen pomáhal, ale také si jich vážil. I k těm posledním měl úctu, protože v nich viděl Boží tvář. Pomáháním potřebným si nechtěl nikoho zavazovat, ale osvobodit ho. Sám věčně nic neměl,

protože rozdával kolem sebe systematicky a vytrvale. Jako člověk praktické víry říkal: *Mám to, co jsem rozdál druhým z lásky ke Kristu Pánu*. Pro velká díla, která budoval, shromažďoval mnoho majetku, ale nikdy ne pro sebe. Bezmezná štědrost ho zbavovala slepoty, která přichází na člověka, když jej ovládne chamtivost.

Církev byla v jeho době ještě velmi svázána josefínským úředničením. On jednal svobodně. Horlivých a pracovitých byla tehdy řada, ale on se odlišoval hlavně způsobem, jakým přistupoval ke každodenním povinnostem. Neužíval autority, ale dialogu a stále měl před očima Boží laskavost a milosrdenství. Stal se velmi populárním, aniž by hledal popularitu a dělal si reklamu. Svými úspěchy se nechlubil a své zásluhy nevytruboval do světa. Protože lidé zakoušeli jeho vlídnost a laskavost spojenou se štědrostí, říkali mu tatíček Stojan.

Postoj služby ho dovedl k úžasné pracovitosti. Denně psal ručně až 50 dopisů, za nimiž ovšem byly často opravdu vyřízené záležitosti. Sekretář nestíhal psát adresy. Osobně mě zaujalo, že když po napsání padesáti dopisů už v noci nemohl dál, svěřoval ty nevyřízené Pánu Bohu s přesvědčením, že moudrý Bůh nežádá nemožné a postará se sám. K tomu, co takto svěřil Bohu, se už nevracel. Považoval to za vyřízené. Jeho důvěra v Boha nebyla lehkovážná, ale velmi praktická.

Jeho velkým příkladem byli svatí Cyril a Metoděj. Apoštolové našich předků, kteří všechno opustili, aby se dali do služby národu, který pozvedli

předáním víry, vytvořením písma a položením základů křesťanské kultury. Na jejich úctě postavil svůj lidový apoštolát i úžasné unionistické dílo, které se stalo posledním předstupněm moderního ekumenismu. Jako horlivý poutník učil lidi putovat na Velehrad i Hostýn, jako organizátor zapojil do stavění duchovních mostů tisíce prostých věřících i vysoké představitele různých církví z řady národů.

Zakončit snad můžeme tím, co o něm ve vzpomínkách napsal P. Rudolf Šindelář, který byl jeho kaplanem v Dražovicích: *Naučil jsem se od něho jednomu podstatnému: Apoštol se má snažit být zdvořilý, klidný, nadšený a veselý. Rozdává radost. Srdce naplněné Bohem, jaké bylo srdce Stojanova, je šťastné, vyzařuje a rozdává radost všem okolo. Ihned je to vidět. Nikdy neztrácel tohoto radostného ducha, oplývajícího humorem a laskavou sebeironií, jež činila Stojana člověkem oblíbeným i ve svízelných situacích. Naučil jsem se i druhé věci: Jak velice prospěje dobrá dávka zdravého humoru.*

Mons. Jan Grauber, arcibiskup olomoucký.

Mons. Jan Grauber je arcibiskup olomoucký, metropolita moravský. Od roku 1999 je předsedou Správní rady Univerzity Palackého v Olomouci, na jejíž Cyrilometodějské teologické fakultě působí z titulu svého arcibiskupského úřadu jako její Velký kancléř. V letech 2000 až 2010 a od roku 2020 předseda České biskupské konference. Zasloužil se o obnovu církevního života v naší zemi. Ve své činnosti se aktivně angažuje ve veřejném životě, důraz klade především na dialog o současných problémech společnosti. Stál u zrodu a je podporovatelem mnoha vzdělávacích a charitativních organizací a institucí. Vyvíjí přednáškovou činnost k pastoračním tématům a vydal řadu publikací, mimo jiné *Kněžské osobnosti – Medailony kněží Arcidiecéze olomoucké ve 20. století* či *Zbožnost je užitečná ke všemu*.

Senátor A. C. Stojan v dialogu církve a státu v ČR *RNDr. Jitka Seitlová*

Slovo místopředsdkyně Senátu PČR na konferenci na téma
A. C. STOJAN – ARCIBISKUP A SENÁTOR VE SLUŽBĚ A DIALOGU
CÍRKVE A STÁTU.

Uvítání – Vítám arcibiskupa pražského mons. Dominik kardinál Duka, arcibiskup olomoucký Mons. Jana Graubnera, předsedu České biskupské konference a předsdkyni klubu KDU-ČSL Senátu Parlamentu ČR a další významné hosty.

Přivítání – u příležitosti připomínky 100. výročí jmenování Antonína Cyrila Stojana arcibiskupem olomouckým a metropolitou moravským.

Naše konference je odloženým setkáním z důvodu pandemie Covidu. Ani dnes se ale nenacházíme ve zcela klidné době a prosím, aby všichni přítomní uctili minutou ticha oběti agresivní války Ruska na Ukrajině.

Antonín Cyril Stojan byl osobností s širokou působností v duchovní, politické a sociální oblasti, která měla význam zejména pro formování morálního a národního povědomí, kulturních a historických tradic v životě a rozvoji našeho národa. Zásadní roli sehrál zejména ve službě a dialogu církve a státu.

Politicky aktivní byl Mons. Stojan od konce 19. století. V Říšské radě, kde působil mezi slovanskými poslanci, hájil a podporoval linii české politiky. Současně byl poslancem Moravského zemského sněmu. Po vzniku Československa se stal nejdříve poslancem Revolučního národního shro-

máždění republiky Československé a v roce 1920 získal senátorské křeslo v Národním shromáždění. Jeho jmenování arcibiskupem Olomouckým v roce 1921 bylo součástí širokých změn v katolické hierarchii na území Československa. Ráda bych připomněla také zejména jeho založení arcidiecézní charity Olomouc, která se spolu s Diecézní charitou Brno stala základem české katolické charity. Její význam oceňujeme a vnímáme právě v dnešních složitých dnech. Osobně mám k odkazu Mons. Stojana velmi silný vztah, nejen proto, že se narodil nedaleko Přerova v obci Beňov, v působišti mého obvodu a jeho činnost je soustředěna do oblasti Kroměřížska a Olomoucka, tedy mého regionu. U nás na Moravě je lidově nazýván tatíčkem Stojanem. Jeho zásluhou o obnovu a povznesení poutních míst nám dnes slouží sv. Hostýn a Velehrad.

Mons. Janu Graubnerovi se podařilo navázat na cyrilometodějskou tradici a právě Velehrad se stal místem setkání lidí dobré vůle u příležitosti státního svátku naší republiky, za to bych mu ráda upřímně poděkovala.

Připomenutí osobnosti Mons. Stojana jako arcibiskupa olomouckého a metropolity moravského a senátora je v těchto dramatických chvílích mezinárodního politického napětí symbolické. Jeho životní cesta a odkaz dávají smysl našim činům, důležitosti pevným postojům a ochraně společných hodnot v systému vzájemné spolupráce v oblastech společného zájmu ve službě a prospěchu vše občanů české společnosti.

RNDr. Jitka Seitlová je česká politička, geoložka a specialistka na ochranu životního prostředí. Absolvovala Přírodovědeckou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně (dnes Masarykova univerzita), kde později pracovala jako asistentka výzkumu regionální geologie. V letech 1980 až 1991 pracovala v Geotestu Brno, v letech 1991až 1994 jako specialistka úseku státní správy

Ministerstva životního prostředí. V letech 1996 až 2007 a opět od roku 2014 senátorka za obvod č. 63 – Přerov, od roku 2020 místopředsedkyně Senátu PČR, v letech 2000 až 2004 a opět od roku 2016 zastupitelka Olomouckého kraje.

Jmenování A. C. Stojana arcibiskupem olomouckým Ve vztazích ČSR a Svatý stolec

ThDr. ICLlc. Jiří Koníček

Referát na konferenci na téma A. C. STOJAN – ARCIBISKUP A SENÁTOR VE SLUŽBĚ A DIALOGU CÍRKVE A STÁTU.

Úvod

Konference je pořádána k 100. výročí jmenování Antonína Cyrila Stojana arcibiskupem olomouckým a metropolitou moravským, které se uskutečnilo v rozhodujícím období počátku Československa, při zrodu samostatného státu. Představujeme jeho mimořádnou osobnost a všestranné působení v službě církvi, společnosti a národu a jeho významnou roli v dialogu církevního a civilního společenství a ve vztazích církve a státu při vzniku Československa.

Tento referát připomíná zásadní roli Svatého stolce při řešení naléhavých otázek, zejména jmenování nových biskupů a mimořádně vstřícný přístup v úpravě vzájemných vztahů církve a státu v Československu, které bylo potvrzeno smlouvou *Modus vivendi* mezi Československem a Svatým stolicí.

Konfrontační poměry církve a státu při vzniku Československa

Katolická církev vstupovala do samostatného státu ve velice obtížné situaci a musela v tomto období čelit mnoha problémům z vnějšku, ale hlavně musela řešit vnitřní záležitosti. Svou roli a vliv měl také konkordát uzavřený mezi Svatým stolicí a Rakouským císařstvím roku 1855.¹ Přímý vliv na politické poměry v ČSR mělo ustanovení týkající se nominace a slibu věrnosti vysokých církevních hodnostářů. Ze znění tohoto slibu věrnosti byl patrný silný závazek církevního hodnostáře vůči světské moci. V tomto ustanovení je třeba hledat hlavní příčiny a základ pozdější praxe *unie trůnu*

¹ V čl. XIX se uvádí: „J.C.V. použije i v budoucnosti rady biskupů, zejména též provincie, při volbě biskupů, které navrhne nebo jmenuje Svatá stolice ke kanonickému dosazení mocí privilegia apoštolského převzatého od předků.“ V čl. XX se hovoří o slibu věrnosti: „Metropolitové a biskupové složí před převzetím správy svých církví přísahu věrnosti před J.C.V. následujícími slovy: „Přísahám a slibuji na Boží svaté evangelium, jak se na biskupa sluší, poslušnost a věrnost císaři králi. Apoštolskému Veličenstvu a jeho nástupcům. Zároveň přísahám a slibuji, nezúčastnit se žádných spojení a podniků ohrožujících veřejný pokoj a nepěsťovati ani uvnitř ani mimo hranice říše jakýchkoli styků a dozvěděl-li bych se, že státu hrozí nebezpečí, neopomenouti ničeho k jeho odvrácení.““

a oltáře. Proto nalezla širokou odezvu hesla: „Po Vídní Řím!“ Zničení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí 3. listopadu 1918 a soch sv. Jan Nepomuckého bylo signálem k živelnému účtování s Římem, s katolicismem.² Problémem bylo reformní hnutí Jednota katolického duchovenstva usilující o radikální reformu, které po konfliktu s episkopátem její radikální křídlo opustilo katolickou církev a založilo Církev československou.³

Navázání diplomatických vztahů mezi Svatým stolicem a ČSR

Svatý stolec během I. světové války a zvláště po válce posílil svou pozici a vliv na mezinárodní úrovni. Proto mělo velký význam, že Svatý stolec nový československý stát rychle diplomaticky uznal. Záměr nejvyšších politických představitelů navázat diplomatické styky se Svatým stolicem byl zkomplikován konfrontačními projevy vůči katolictví a Římu.⁴

Svatý stolec v říjnu 1919 jmenoval Mons. Klementa Micaru papežským delegátem u československého episkopátu. Masaryk i Beneš vyjadřovali svou vůli, aby se Svatým stolicem existovalo vzájemné zastoupení.⁵ Mons. Micara byl jmenován 7. května 1920 apoštolským nunciem⁶ v hodnosti velvyslance a stal se v pražském diplomatickém sboru, složeném vesměs jen z vyslanců, automaticky jeho doyenem a pověřovací listiny předal prezidentu Masarykovi 1. září 1920.⁷ Prezident Masaryk ve své odpovědi vyjád-

² KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin* 2., s. 246 – 247. „Katolická církev a kněžstvo se stalo předmětem posměchu, církev byla ve školách a na schůzích tupena, novinovou a časopiseckou propagandou byla smýkána její čest do kalu a její chyby byly nehorázně zveličovány. Chystala se radikální odluka církve od státu, proveden částečný zábor církevního majetku pozemkovou reformou a církev měla být zbavena všech práv.“

³ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*, s. 243. Po konfliktu s episkopátem její radikální křídlo opustilo katolickou církev a založilo Církev československou (dnešní Církev československou husitskou), která se po určité době váhání a tříbení stala liberální a národní církví.

⁴ ANM Praha, fond JELEN, Ed., rukopis, kap.VI. *Zahájení diplomatických styků s Vatikánem*, s. 57. Jelen vysvětluje, že důvodem obavy Svatého stolce, že by u nás došlo případně i k náboženskému boji, byla nejen snaha o rozluhu církve od státu, nýbrž i založení národní církve československé, přestupy řeckých katolíků k pravoslaví, rozšíření bezvěreckého hnutí a v Římě podezřívání naše vlády z toho, že taková hnutí podporují a konečně malý vliv, který u nás z počátku měly politické strany stojící na křesťanském světovém názoru. Vatikán rovněž znepokojovaly některé z prvních kroků našich vlád v oboru konfesním, které proběhly bez jakéhokoliv dohodování s katolickou církví, jako byla sekvestrace některých slovenských církevních statků a zvláště školská politika našich vlád.

⁵ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s. 124. Osobně byli pro rozluhu mezi církví a státem, ovšem církví přijatelnou a bez kulturního boje

⁶ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s. 124. V nástupní audienci tlumočil první nuncius otcovskou lásku papežovu k republice: „Bude Svatému otci neskonalejším štěstím, až se vyplní vřelá jeho přání náboženského a občanského pokroku této drahé části jeho synů.“

⁷ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s. 124. Uplatnilo se tu ustanovení Vídeňského kongresu z r. 1825, že v katolických státech je nuncius doyenem. Byl a je jím i ve Francii.

řil pozitivní poměr našeho státu ke Svatému stolci a katolické církvi prohlášením: „*Pane nuncie, vyslovuji na prvním místě dík Jeho Svatosti Benediktu XV. za to, že Vás vyslal jako zástupce do naší republiky. Svatý Otec doporučuje Vás co nejvřeleji a vkládá ve Vás plnou důvěru. Pane nuncie, přejete naší vlasti pokrok náboženský a politický. Ujišťuji Vás, že mně pokrok náboženský byl a bude předmětem velmi vážným a že zejména ohlášený již vládou program odluky státu a Církve posuzuji z hlediska náboženského a v zájmu náboženském.*“⁸

V témže roce 1920 bylo zřízeno československé vyslanectví u Svatého stolce, prvním vyslancem byl jmenován profesor historie na Karlově universitě PhDr. Kamil Krofta. V nástupní audienci vyslanec u Svatého stolce Dr. Kamil Krofta nastínil postoj ČSR vůči Vatikánu a ve své zprávě uvádí vyjádření papeže Benedikta XV.: „*Nejprve znovu projevil radost, že naše republika vyslala svého zástupce k papežské stolici a že tím nastanou přímé styky mezi námi. Nepochybuje, že styky ty budou přátelské a doufá, že nebudou zkaleny vydáváním zákonů církvi nepřátelských.*“⁹

Diplomatické styky mezi ČSR a Svatým stolicem se ukázaly jako velmi potřebné a prospěšné k překonání problematických záležitostí zejména snahy o zvedení odluky církve a státu, konfrontační propagace a politizace husitské tradice (kvůli oslavám M. J. Husa – odchod nuncia) a odporu ke konkordátu z rakouské éry

Řešení otázky jmenování nových biskupů v ČSR

V prvních letech československého státu představovala hlavní agendu papežských zástupců právě otázka jmenování nových biskupů. Po vzniku republiky totiž odešlo z úřadu hned několik diecézních biskupů. V této době vypjatého nacionalismu bylo nutné jmenovat i národní církevní hierarchii.

¹⁰ Papež Benedikt XV. reagoval na epochu sekularizace a nárůstu politických ideologií takovými kroky, jež měly zachovat sociální a konstitutivní charakter náboženství s ohledem na společenský a kulturní vývoj. Velký význam přikládal zejména posílení vzdělanosti, a v tomto směru velice souzněl i Františkem Kordačem, který byl po Paulu Huynovi jmenován v

⁸ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s. 124.

⁹ AMZV Praha, fond Vatikán. *Politická zpráva č. j. 20247 ze dne 22. 7. 1920.* ¹⁰ Čs. vyslanec Dr. Krofta vložil tyto principy Sv. otci papeži Benediktu XV., který je plně schválil. Se zvláštním důrazem pak papež odpovídal na zmínku, že teď československý národ může sám upravit svůj poměr k římskokatolické církvi a ke kurii přímo bez jakéhokoliv prostředníka. Projevil své potěšení a vyslovil přání, aby poměr státu k Svatému stolci byl přátelský

¹⁰ Srov. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin*, s. 243. V habsburské monarchii se totiž nejdéle udržel středověký způsob jmenování biskupů na základě prezentace monarchou, proto byli biskupové nejvíce spjati s bývalým systémem. Řešení tohoto problému se dělo bez větších komplikací a nová národní hierarchie byla jmenována poměrně brzy

září 1919 novým pražským arcibiskupem. Papež Benedikt XV. pokládal vyřešení otázky nového pražského arcibiskupa za velmi významné, protože liberálně naladěni duchovní viděli v bezvládní šanci prosadit kandidáta z vlastních řad.¹¹

Velkým úspěchem československé diplomacie bylo vysvěcení tří slovenských biskupů v únoru 1921, kteří nahradili maďarský episkopát. Jednalo se o Karola Kmetka, Mariána Blahu a Jána Vojtaššáka.¹² Po nástupu papeže Pia XI. (1922–1939), který se klonil k ofenzivnějšímu vystupování církve, se prohloubily spíše konfliktní situace, neboť kurie nasadila vůči československé vládě nekompromisní kurz.¹³

A. C. Stojan jmenován arcibiskupem olomouckým. Několik měsíců po Paulu Huynovi rezignoval také moravský metropolita Lev Skrbenský z Hříštně, který se navíc zotavoval z následků dopravní nehody. Na tento klíčový post moravské církevní správy prosazovala československá vláda předsedu lidovců Jana Šrámk, který se zásadním způsobem zasloužil o

¹¹ České zem a Vatikán po roce 1918 (1918–2013) Papežovy vize zásadní reformy teologického studia ve smyslu doporučení Svatého stolce podpořili i další představitelé československého episkopátu. – AA.EE.SS, Austria-Ungheria, III. periodo, pos. 7–10, fasc. 6, Kordač papeži Benediktu XV. o jednání biskupské konference, Praha 30. 11. 1921. PAPEZSTVI A CESKE ZEME. indd 360 27.1.2017 12:47:56 361

¹² Emili a HRABOVEC, Slovensko a Svätá stolica 1918–1927 vo svetle vatikánských prameňov, Bratislava 2012

¹³ ASV, Arch. Nunz. Cecoslovacchia, b. 26, fasc. 9, zpráva Gasparriho Micarovi, Řím 29. 7. 1922. V zásadě šlo o kandidáty, kteří se také těšili důvěře československé vlády. Přestože jednou z nejvlivnějších postav slovenského katolicismu byl Andrej Hlinka, jeho kandidatura na biskupa (uvažovalo se o něm jako o kandidátovi do Košic) neprošla už vzhledem k tomu, že Vatikán vnímal jeho důležitost jako vůdce slovenské katolické strany. Problémy přetrvávaly v těch diecézích, kde zůstali němečtí biskupové, především v Litoměřicích; tamní biskup Josef Gross kritizoval Masaryka i nové poměry a podporoval německé nacionály. Ke zklidnění situace přispělo až jmenování jeho českého spolupracovníka Antonína Čecha světitím biskupem. Ten se týkal zvláště dalších biskupských nominací, které se mnohdy realizovaly proti vůli Prahy. Vláda vyjádřila například nelibost nad jmenováním Pavla Jantauschke apoštolským administrátorem v Trnavě, protože nebylo předem konzultováno s kabinetem. Svatý stolec argumentoval tím, že ani rakouská vláda neměla právo zasahovat do jmenování prozatímních správců diecézí a navíc si československý kabinet nemohl nárokovat privilegia z doby monarchie, kdy byly nominace vzájemně konzultovány

uvedení Československé strany lidové mezi vládnoucí strany a vlivné a úspěšné působení v Parlamentě.¹⁴ Podle názoru Vatikánu byl ThDr. Šrámek příliš angažován v politických záležitostech, a proto ho nepovažoval za vhodného kandidáta na biskupský stolec.¹⁵

Z tohoto důvodu nakonec nominoval oblíbeného kněze Antonína Cyrila Stojana, velkého propagátora cyrilometodějské tradice. Po rezignaci kardinála Skrbenského byl jmenován 10. března roku 1921 arcibiskupem olomouckým a 3. dubna téhož roku konsekrován a slavnostně intronizován. Politická aktivita A. C. Stojana byla inspirována cyrilometodějským odkazem, kterým rozvíjel nejen evangelizačním, vzdělávací činností slovan-ských apoštolů, ale i jejich společensko- politické působení v dialogu mezi Římem a Cařihradem.

A. C. Stojan v politickém dialogu církve a státu.

Do roku 1897 vstoupil na politické kolbiště jako poslanec rakouského sněmu a později jako senátor československého Národního shromáždění. Neměl nikdy politických aspirací; sociální náplní života podrobil nebezpečí s tím spojeným; záleželo mu jen na tom, co sloužilo k oslavě Boží a k pomoci bližnímu. Vykonal tolik intervencí, aby pomohl nejubožejším bez rozdílu náboženského přesvědčení, že touto vysilující prací si získal i obdiv nepřátel.¹⁶

¹⁴ TRAPL, M. *Český politický katolicismus*, s. 20. Prvním předpokladem toho se stal vstup Msgre Jana Šrámka do tzv. *Pětky*, mimoústavního orgánu představitelů stran, které podporovaly v parlamentu Černého úřednickou vládu. V Pětce byly řešeny všechny hlavní vnitropolitické otázky, jejichž řešení pak přijala vláda a parlament je schvaloval. Patřili k ní vedle Šrámka ještě Rudolf Bechyně za sociální demokracii, Alois Rašín za národní demokracii (po jeho smrti ho zastoupil Karel Kramář), Jiří Stříbrný za čs. socialisty a Antonín Švehla za stranu agrární, nazvanou po vzniku ČSR republikánskou. Postavení katolické církve a politického katolicismu, reprezentovaného lidovou stranou, se značně zlepšilo po demisi Tusarovy vlády v září 1920 a nastoupení úřednické vlády Jana Černého. V sociální demokracii došlo k definitivnímu rozkolu mezi pravicí, která zachovala starý charakter strany, a levicí, která směřovala ke komunismu. Za této situace podal Dr. Bartošek v poslanecké sněmovně návrh na odluku církve od státu. Zákon byl odmítnut většinou poslanců, i když nebylo vyloučeno, že by nemohl být později podán v jiné podobě. I tak to byl velký úspěch lidové strany a Msgre Šrámka osobně.

¹⁵ TRAPL, M. *Český politický katolicismus*, s. 22. Politika strany spočívala v balancování, dočasných ústupcích a oddalování řešení důležitých otázek na dobu pozdější. Z katolických politických kruhů byla při řešení otázky odluky církve a dalších církevních otázek nejaktivnější *Československá strana lidová*, vedená Msgre Šrámkem, který založil svou obrannou politiku na taktice opatrného a rezervovaného postupu lidové strany v poslanecké sněmovně. Jako velmi pozitivní jev je třeba hodnotit, že se lidová strana se od počátku postavila za demokracii a za republiku a zůstala těmto politickým ideálům věrna i tehdy, když se staly tyto hodnoty v střední Evropě vzácností

¹⁶ POSLOUPNOST BISKUPŮ A ARCIBISKUPŮ OLOMOUCKÉ ARCIDIECÉZE

Svým morálním a ušlechtilým přístupem přispíval k překonání konfrontační diskuze a ke kultivaci politického dialogu v Parlamentu. Svědectví o působení A. C. Stojana podává Ferdinand Peroutka v publikaci *Budování státu*, kde připomíná: „Prvním zákonem, který se nepříznivě dotkl katolických zájmů, byl zákon o zřízení druhé univerzity, a sice Masarykovy univerzity v Brně, přijatý Národním shromážděním 28. 1. 1919. Katolíci navrhovali jiný název, žádali, aby byla nazvána univerzitou Cyrilo-Methodějskou, ale hlavní zájem měli na něčem jiném. V Rakousku nebývalo univerzit bez teologických fakult, avšak druhá česká univerzita měla podle návrhu školského výboru vejít do světa bez tohoto přívěsku. Lidová strana podala protinávrh: budiž zřízena také teologická fakulta. Aby se přimlouval za tento požadavek, byl vyslán do debaty v Národním shromáždění starý dr. Stojan, největší dobrák v tomto sboru, muž, v němž politika nikdy neutlačila člověka, a proto muž, jak se lidová strana právem domnívala, z jejich řad i odpůrců nejsympatičtější. Odpovídalo prozatím opatrné taktice lidové strany, že do debaty vyslala řečníka s větším talentem k prosbám než k bojovnosti. Byl to ten muž, který jako referent o předloze o úpravě církevních učitelů poděkoval Národnímu shromáždění slovy jistě nezvyklými v té síni: „Zaplat' pánbůh“. Promluvil po svém měkkém a citovém způsobu: „Projádrím toliko přání, aby opravdu tato univerzita český zachovala svéráz Moravy... Zajisté je i bounum commune, všeobecné dobro, ale při tom nivelujícím systému, který nyní máme, přece prosím, aby svéráz Moravy zachráněn byl. Přihlásil jsem se ke slovu, abyste byli té dobroty a souhlasili s námi, aby také tato univerzita česká byla spojena s teologickou fakultou... Když se má radovat celý národ, tož té radosti dopřejte a nevyklučte nás z ní!... Bud'te tedy od té dobroty a přijmětež můj návrh! Pravím, že obveselíte tím celou Moravu“. F. Peroutka pak dále uvádí: „Mohla se však Morava opravdu obveselit jen teologickou fakultou, bylo ji souzeno, aby zůstala zarmoucena. Poslouchající byli pevně odhodláni „nebyt' té dobroty“ a zřídit univerzitu moderní“.¹⁷

V rozbouřených a pro církev římskokatolickou nepřátelských dobách byl jediný, který svou dobrotou a laskavostí a svou popularitou mohl vyvést církev ze všech těžkostí bez pohromy. Bohoslovecké fakultě v Olomouci vymohl čestný přídomek „Cyrilometodějská“. Napomínal k věrnosti a volal k návratu do církve. Leč tak mohl činit jen něco přes rok, kdy vyčerpán a úplně vysílen zemřel v pověsti svatosti dne 29. září 1923.¹⁸

¹⁷ BUDOVÁNÍ STÁTU I. F. Peroutka 397-8, AKADEMIE Praha 2003

¹⁸ POSLOUPNOST BISKUPŮ A ARCIBISKUPŮ OLOMOUCKÉ ARCIDIECÉZE

Modus vivendi mezi ČSR a Svatým stolcem

Diplomatické styky mezi ČSR a Svatým stolcem se ukázaly jako velmi potřebné a prospěšné k řešení mnoha naléhavých církevních záležitostí. Jednání však bylo přerušeno v souvislosti s Husovými oslavami v červenci 1925 téhož roku, kdy došlo v poměru Svatého stolce a ČSR k vážné krizi a následkem toho došlo k odchodu nuncia a k pozastavení procesu přípravy smlouvy. V roce 1927 byl spor urovnán a bylo obnoveno jednání. Tehdy předložil dr. Beneš zástupci apoštolské nunciatury v Praze konečný návrh dohody o projednávaných otázkách. V dubnu toho roku přijel do Prahy paapežský delegát Mons. Petr Ciriaci, s nímž Dr. Beneš probral všechny otázky a poukázal zároveň na stanovisko čs. vlády, které bylo ve všech těchto otázkách smírné a přálo si opravdové dohody.¹⁹

Hlavními církevně-politickými záležitostmi, které chtěla čs. vláda projednat se Svatým stolcem a dohodou vyřešit, byly: I. *Srovnáním hranic diecézních se státními* chtěla čs. vláda dosáhnout odstranění vlivu církevních přestavených ze zahraničí a zároveň potvrzení územní integrity Československé republiky. II. *Vliv na obsazování biskupských stolců* si chtěla čs. vláda zajistit, protože výkon biskupské funkce měl značný politický dopad. Vláda si proto nárokovala nominační právo při obsazování biskupských stolců. III. *Církevní majetek cizích církevních jednotek* chtěla čs. vláda sekvestrovat, aby zamezila zahraničnímu vlivu na území ČSR a vytvořila z něj dotační massu pro novou církevní správu.²⁰

Problematické poměry mezi církví a státem vedly zainteresované strany k nové formě zvláštní dohody, zvané *Modus vivendi – způsob soužití*. Ve stanovisku Svatý stolec zaujímal konstruktivní stanovisko a bylo konstatováno, že *modus vivendi* je dohoda, kterou se označuje úprava sice všeobecnější, avšak týká se jenom otázek naléhavých - nedorešených (pendentních). Rozdíl proti konkordátu spatřuje v tom, že zatímco konkordát předpokládá spolupráci mezi kurií a státem, a tedy pojmově vylučuje rozluku církve a státu, tak pojem *modu vivendi* rozlukou církve od státu nevylučuje. *Modus vivendi* v tomto smyslu, jako forma všeobecnější a trvalejší dohody mezi státem a církví, byla i pro Vatikán věcí zcela novou a zvláštní.

²¹ Čs. *modus vivendi* byl v historii Vatikánu po této stránce novum, protože

¹⁹ AMZV Praha, fond Vatikán. *Pol. zpráva č. 71/1925 č. j. 1006/322 pol.*

²⁰ Srov. AMZV, fond Vatikán. *Pol. zpráva čs. vyslance u Sv. stolce č. 29/1920*, s. 21. „Jak se dál uvádí, tuto návštěvu by si byl pan prezident jistě přál. Ovšem proti ní vyvstaly u nás „výhrady z mnohých stran, uvádějící podle svého mínění zejména dvě okolnosti: 1) dějinnou nepřízeň Vatikánu vůči nám, 2) okolnost, že by se touto návštěvou dostalo právě panem prezidentem uznání ideám hlásaným katolickou církví a také její politice.“ Srov. AMZV, fond Vatikán. *Pol. zpráva čs. vyslance u Sv. stolce č. 29/1920*, s. 21.

²¹ AMZV Praha, sv. II., kart. 43., *Pol. zpráva č.j. 72/25/28 pol. ze dne 30. ledna 1928.*

dosud se žádným jiným státem se neuskutečnila úprava církevně-politických věcí tímto způsobem.²² Ze strany Svatého stolce ve vztahu ke konkordátním smlouvám k určité modifikaci.²³ Právně nemělo hrát žádnou roli, jaké pojmenování bude pro smlouvu mezi Svatým stolicí a státem zvoleno. Všechny smlouvy tohoto druhu jsou v pojmu konkordátu.²⁴

Ministr Beneš, který smlouvu v celém rozsahu dojednával, na schůzi zahraničního výboru Poslanecké sněmovny 1. 2. 1928 k charakteru dohody řekl: „*Forma našeho dojednání je snad první nebo jeden z prvních příkladů toho druhu. Poměry církevní a parlamentní jsou ostatně u nás takové, že pro okamžik vyjadřuje řešení to nejlépe daný stav věcí. Je to v podstatě úmluva rámcová, která mimo několika málo konkrétních ustanovení vyhrazuje pozdějším dohodám úpravu otázek, o nichž bylo docíleno pouze zásadní dohody.*“²⁵ V závěru uvedl: *Z textu jeho je vidět, že nelze mluvit o konkordátu ani co do obsahu, ani co do jeho formy.*²⁶

²² AMZV Praha, fond II. sekce 1918 – 1939. Čsl. *modus vivendi*; význam modu po stránce právní. Zpráva Čs. vyslanectví u Sv. stolce, č. j. 36/11/28/pol. ze dne 21. ledna 1928. Posouzením z hlediska konkordátního práva o *modu vivendi* obecně, a zvláště československého, se zabýval profesor mezinárodního práva na papežské univerzitě sv. Apolináře Pasquazzi, který uvádí, že *modus vivendi* jsou dočasná ujednání (*pacta - arrangements qui ont générément un caractre temporaire et provisoire*) sjednaná mezi státy nebo mezi Sv. stolicí a státem, která se stanoví obvykle tehdy, kdykoli jednání k stále definitivní smlouvě jsou již započata, ale pro nějakou vnější neb vnitřní obtíž nemohou být v krátké době ukončena. Obvykle forma sjednávání „*modus vivendi*“ je výměnou listů neb diplomatických nót /obou sjednávajících stran/, které obsahují články vzájemnou dohodu již stanovené a jsou podepsány od ministrů zahraničních věcí neb od osob, které k tomu mají zvláštní zmocnění. Jestliže těmito listinami neb nótami sjednávající strany přijímají povinnosti ničeho nedělati proti již existujícím vztahům mezi nimi a zvláště prohlásí-li, že částečná privilegia a prerogativy, které ujednanou smlouvou vzájemně jsou stipulovány, nemohou být rušeny, tyto listiny se jmenují reversálními.

²³ AMZV Praha, fond Vatikán, kart. č. 50. *Modus vivendi - Posudek profesora JUDr. Kamila Henera ze dne 14. ledna 1928*. V politické zprávě se připomíná, že politika Vatikánu, jež po stránce právní došla kodifikace v novém znění Codexu iuris canonici (z r. 1917), je orientována k tomu, aby v jednotlivých státech byla církev zabezpečena pokud možno volnost nejen politická, nýbrž i právní. Církev se snažila zbavit se takového zákonodárství, třebaž na druhé straně znamenalo pro ni jistou ochranu. *Modus vivendi* leží v linii této politiky a je pro ni tím cennější, že se tak došlo k dohodě se státem zásadně laicky orientovaným a ve smluvním aktu právně formulovaném.

²⁴ Tamtéž, s. 201.

²⁵ SVATOŠ, L. *Právní poradce duchovní správy*, Universum Praha 1932, s. 3 – 4.

²⁶ AMZV Praha, Exposé ministra dra Eduarda Beneše o „*Modu vivendi*“ mezi Československem a Vatikánem. In: *Zahraniční politika*, roč. 1928, s. 201. *Obsahuje řešení dvou otázek: 1. Zařazení a rozdělení diecézí a řeholních provincií do rámce hranic republiky, 2. spoluúčast vlády na jmenování církevních hodnostářů. Některé další detaily, jako ustanovení komise pro dělbu diecézí, přísaha biskupů atd. mají podružný význam*

Nominace a slib biskupů v dohodě Modus vivendi

Smlouva Modus vivendi upravovala pro stát velmi důležitou otázku nominace biskupů a součinnost státu s možností vyjádření politických námitek při jmenování biskupů (čl. IV) a další pro stát důležité ustanovením byl Přísaha slibu věrnosti, kterou měli skládat biskupové (čl. V).

Článek IV – Politické námítky při jmenování biskupů ve znění: „*Svatý stolec, dříve než přikročí k jmenování arcibiskupů, biskupů diecesních, koadjutorů cum iure successionis a armádního ordináře, oznámí československé vládě jméno kandidátovo, aby se ujistil, že vláda nemá důvodů rázu politického proti této volbě. Uvedení preláti musejí být československými státními příslušníky.*“ Článek upravoval jmenování československých biskupů v duchu církevního práva (biskupa jmenuje Svátý stolec, ale vláda republiky může jeho kandidáta z vážných politických důvodů odmítnout). Tento článek měl svoji aktuálnost zvláště v době nového obsazování biskupských stolců, kdy otázka polického zaměření či postoje kandidáta byla velice významnou.

Situaci v tomto bodě charakterizuje postoj MŠANO: „Čl. 4 /politické námítky při jmenování biskupů/. Obsahuje direktivu pro postup vlády při jmenování biskupů pro futuro. Vláda bude postupovati podle čl. 4, jakmile nastane konkrétní jednání o obsazení uprázdněného biskupského stolce. Prozatím není v proudu takové jednání, a není tedy třeba již něco zařizovati.²⁷ Vcelku zde měly být uplatněny zásady ke jmenování diecézního biskupa a povinnost utajení jména kandidáta až do jmenování a také utajení průběhu jednání. V otázce armádního ordináře bylo dohodnuto, že kromě politických námitek přistupují podmínky požadované pro službu v armádě. Rovněž byl stanoven armádní ordinář a pastorační služba v čs.

²⁷ AMZV Praha, sekce II., kart. 50, svaz. II. Modus vivendi. *Zápis o rozmluvě vyslance dra Krofity s ministrem národní obrany drem Viškovským ve věci duchovní správy v armádě československé.* „Zákon ze dne 7. května 1874 čís. 50 ř. z. /par. 3/ předpisuje sice, že jmenování biskupů děje se podle posavadního způsobu. Tento posavadní způsob ukládá vládě, aby designovala Vatikánu kandidáta na biskupský stolec ve formě latinského listu, odevzdaného vyslancem vatikánským kardinálu stát. tajemníkovi. Ale tato designace vládní jest právem státu, které může, ale nemusí býti vykonáno. Nyní vykonáváno nebude, neboť na místo něho nastupují politické námítky, označené v modu vivendi. Ustanovení par. 3 cit. zák. z roku 1874 zůstane tedy mrtvou literou. Zatím netřeba zařizovati ničeho.“

armádě byla zachována.²⁸ Odstavec IV neřešil obsazování nižších beneficií, protože dohoda se věnovala nejdůležitějším otázkám.²⁹

Článek V – Přísaha věrnosti biskupů ve znění: „*Hodnostáři uvedení v předchozím článku, vykonají po svém jmenování Svatým stolcem, dříve než nastoupí svůj úřad, přísahu věrnosti státu československému.*“ Šlo zde především o to, aby při výkonu své funkce byl navržený kandidát loajální vůči státu.³⁰ Přísaha v českém překladu zní: „*Přisahám a slibuji, jakož sluší biskupovi, věrnost Československé republice, a že nic nepodniknu, co by bylo proti blahu, bezpečnosti a integritě republiky.*“³¹ V Modu vivendi jsou vrchní pastýři zavázáni ke slibu věrnosti výslovně vypočtení: arcibiskupové a diecézní biskupové, koadjutori s právem nástupnictví³² a armádní ordinář (čl. IV). Tito mají po svém jmenování Svatým stolcem slib věrnosti složit před převzetím úřadu. V zájmu státu bylo, aby mu biskupové byli zavázáni trvalou věrností.³³

Ratifikace dohody Modus vivendi.

Dohoda Modus vivendi, aby mohla být prováděna a mohly být řešeny záležitosti v ní ujednány měla být ratifikována.³⁴ Řádná ratifikace narážela na

²⁸ AMZV Praha, sekce II., kart. 50, svaz. II. Modus vivendi. *Zápis o rozmluvě vyslance dra Krofty s ministrem národní obrany drem Viškovským ve věci duchovní správy v armádě československé*, s. 3. „Ministr dr. Viškovský formuloval stanovisko ministerstva národní obrany takto: 1./ proti jmenování pražského arcibiskupa armádním ordinářem není námitek. 2./ Není námitek, aby arcibiskup jmenoval služebně nejstaršího a hodností nejvyššího duchovního čs. armády svým polním vikářem.“

²⁹ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s. 136. Definovány zde „námítky rázu politického“; jsou to všechny námítky, které by vláda mohla motivovat důvody, vztahujícími se na bezpečnost státu, např. tak, že se kandidát zúčastnil podniků namířených proti celistvosti státní, proti ústavě, proti veřejnému pořádku.

³⁰ GLÜCK, S. *Rechtsgrundlagen*, s. 216. Konkordáty a dohody předepisovaly slib věrnosti státu, který museli nově jmenovaní biskupové složit před převzetím svého biskupství. Bez toho nemohli podle konkordátního práva svůj úřad nastoupit.

³¹ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s. 137.

³² GLÜCK, S. *Rechtsgrundlagen*, s. 216. U koadjutora cum iure successionis následuje slib věrnosti teprve potom, až se nástupem sedisvakance sám stane biskupem.

³³ GLÜCK, S. *Rechtsgrundlagen*, s. 217. V případě, že papež jmenuje kandidáta přes odpor (námítky) státu, může státní partner rozhodnout, zda od něj slib věrnosti přijme. Jestliže jmenovaný biskup nastoupí svůj úřad, aniž by složil slib věrnosti státu, přebírá Svatý stolec plnou zodpovědnost za jeho jednání.

³⁴ AMZV Praha, Sekce II., karton 50. *Vyjádření II. oddělení MZV ze dne 12.10.1936, Spis k č. 127.732/II-7/36*. Ve vyjádření MZV k otázce ratifikace se uvádí: „Ze spisového materiálu, který byl sem nyní poslán k vyjádření, je patrné, že zástupce kurie ratifikací minil parlamentní akt a rozebírá okolnosti, které podle čl. 64 I.I. ú.1. zakládají nutnost vyžádat si souhlas Národního shromáždění.“ Stejně v něm nebyla určena doba působnosti ani výpovědní

problematický přístup parlamentu a prezidenta, protože z jejich strany nebyla politická vůle k souhlasu s ratifikací. Tato situace vedla k diskusi o charakteru smlouvy *Modus vivendi*, zda je mezinárodní smlouvou, či ne a podle toho se měl dovodit způsob ratifikace. Byla vyvolána odborná diskuse týkající se této otázky.³⁵ Problém byl pak vyřešen zjednodušeným ratifikačním řízením, totiž výměnou nót. *Modus vivendi* vstoupil v platnost výměnou nót ze dne 2. II. 1928 mezi kardinálem státním tajemníkem a ministrem zahraničí. I tím se liší od konkordátu. Ten nabývá platnosti, když se provede ratifikace papežem a hlavou státu; při *modu vivendi* stačila pouhá výměna nót mezi zahraničními úřady.³⁶ *Modus vivendi* mezi Svatým stolicem a Československou republikou se stal právně zavazujícím a perfektním vzájemným odevzdáním listin neb reversálních nót kardinála státního sekretáře a zahraničního ministra Československé republiky.³⁷

Význam *Modu vivendi* podal ministr zahraničních věcí Dr. Edvard Beneš ve svém vystoupení v zahraničním výboru poslanecké sněmovny, kde uvedl: „*Pokládám tuto dohodu o řešení aktuálních otázek církevně-politických za úspěch pro stát. Je známo, jak jednání o tyto věci pro všechny státy jsou obtížná a delikátní hlavně proto, že se zde nebezpečně kříží otázky vnitropolitické se zahraničními. I pro nás bylo to jednání jedno z nejchoulostivějších. Forma našeho dojednání je snad první nebo jedna z prvních případů*

lhůta, čímž ovšem není řečeno, že by byl nevypověditelný. Podle mínění expertů zůstává podle všeobecných právních zásad v platnosti tak dlouho, pokud nebude vypověděn.

³⁵ AMZV Praha, fond Sekce II., karton 50. *Vyjádření II. oddělení MZV ze dne 12. 10. 1936, Spis k č. 127.732/II-7/36.* „Bylo by tedy při rozhovorech o poměru paragrafu 64: 1/ k *modu vivendi* dáti pozor, aby se neprejudikovalo oficiálnímu dosud zastávanému stanovisku, že *modus vivendi* není mezinárodní smlouvou; 2/ se zřetelem k významu, který podle tamních spisů nabylo parlamentní projednání *modu vivendi*, nelze snad přehlížeti okolnost, že by se *modus vivendi* mohl octnout v Národním shromáždění také v jiné souvislosti než při řízení ratifikačním. Je totiž myslitelné /třebaže nutnost toho na první pohled není patrná/, že by Národní shromáždění bylo povoláno, aby některé ustanovení *modu vivendi* předalo do vnitrostátního právního řádu cestou zákonodárnou.“

³⁶ ŠÍMA, J. *Právo konkordátní*, s.127. Sešit 3. *Acta Apostolicae Sedis* XX (1928) přináší francouzský text konvence (str.65-66); *co do úpravy smlouvy je velký rozdíl. Chybí zde obvyklý úvod, nejsou jmenováni diplomati pověřeni vyjednáváním, prostě jsou položeny odstavce - články, o nichž dosaženo dohody, není udáno místo, kde se konvence stala, chybí datum, chybějí podpisy. Textu je předaslán nápis „Modus vivendi inter Sanctam Sedem et Republicam Cechoslovacam“.* Na konci jsou latinské poznámky o počátku závaznosti *Modu vivendi*.

³⁷ AMZV Praha, fond II. sekce 1918 – 1939, s. 2. Čsl. *modus vivendi; význam modu po stránce právní. Zpráva Čs. vyslanectví u Sv. stolce*, č. j. 36/11/28/pol. ze dne 21. ledna 1928. Autor dále uvádí podmínky k právní závaznosti takové dohody, a proto připomíná, že k tomu, aby měla plnou právní platnost a závaznost, musí *pacta*, jimiž se sjednává „*modus vivendi*“, být podepsána plným podpisem příslušných orgánů. *Pacta*, která jsou podepsána pouze začátečním písmenem příjmení příslušných orgánů, tj. která jsou pouze parafována, nezakládají ještě dokonalé jednání /*negotium*/ právní, ačkoliv již jakýsi morální závazek z nich vyplývá.

toho druhu. Poměry církevní a parlamentní jsou ostatně u nás takové, že pro okamžik vyjadřuje řešení to nejlépe daný stav věci.“³⁸

Na dějinný význam dohody Modus vivendi poukazoval místopředseda Národního shromáždění a ministr Ing. Jan Dostálek, který prohlásil: „Nedoceněný význam má dohoda Čs. státu se Sv. stolicí se stanoviska celistvosti Čs. republiky, jak jej vytvořily hranice mírových smluv, a podán zde opět pádný důkaz, že Řím není nepřítelem našeho národa, ale jeho přítelem, když se nebál odmítnouti nároky sousedních států na církevní správu značného území Čs. státu. Vatikánský Řím nebyl, není a nebude naším nepřítelem, jak o tom svědčí projev pana presidenta Masaryka ve věci Modus vivendi.“³⁹

Závěr

Cesta moderních evropských demokracií je cestou sociálního dialogu. Diplomatické vztahy mezi ČR a Svatým stolcem smluvní ujednání pro vztahy vyplývající ze svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání jsou nabídkou k obnovení dialogu. Smlouva mezi Svatým stolcem a ČR o úpravě vzájemných vztahů je vyjádřením vzájemného dialogu církve a státu v službě společenskému dobru.

Osobnost A. C. Stojana, který svou mravností, ušlechtilostí a trpělivou svatostí vedl dialog a vykonával obětavě svou službu církvi a státu, je příkladem pro církevní a politické činitele, aby se inspirovali v překonávání problému a vedení vzájemného dialogu.

Povzbuzením nám mohou být slova papeže sv. Jana Pavla II., která pronesl při nástupní audienci velvyslance F.X. Halase při obnově diplomatických vztahů, že „*Pouze důvěřivý dialog mezi církevním společenstvím a státními autoritami umožní v Československu vyřešit problémy, jež zůstávají po obtížích posledních desetiletí.*“⁴⁰ Velkou nadějí k překonání problému ratifikace smlouvy se Svatým stolcem dává současná koaliční vláda P. Fialy v

³⁸ AMZV Praha, fond Vatikán. Zprávu o jednání čs. vlády se Svatým stolcem a řešení církevně-politických otázek v dohodě Modus vivendi *Expozé ministra dra Eduarda Beneše o „Modu vivendi“ mezi Československem a Vatikánem*. Zahraniční politika, roč. 1928, s. 201. Závěrem podává celkové zhodnocení Modu vivendi: *Řekl jsem dále, že chceme dojít k vyřízení sporných otázek církevních v takovém smyslu, aby to bylo přijatelné u nás oběma stranám, takže by řešení ta nepodléhala změnám při eventuelní změně naší vládní majority* Zprávu o jednání čs. vlády se Svatým stolcem a řešení církevně-politických otázek v dohodě Modus vivendi

³⁹ Srov. DOSTÁLEK, J. *Náš cíl*, s. 8.

⁴⁰ HALAS, F. X. *Lidské aspekty diplomatické služby u Vatikánu*, část I., s. 30. In: Svědectví: „Jde zajisté o důležitou událost v historii Československa i Vatikánu, událost, která vzbuzuje radostné pohnutí, ale vybízí též k vážnému zamyšlení. (...) Zdá se mi, že veškerý význam tohoto historického aktu je jakoby shrnut již v onom zcela specifickém oslovení hlavy státu, které

Programovém prohlášení o ratifikaci smlouvy se Svatým stolicí a současné složení Parlamentních komor, ve kterých má koalice většinové zastoupení. Věřím, že tato konference se stane podnětem k obnově důvěřivého dialogu mezi církevními a státními autoritami a dobrá vůle umožní vyřešit problém ratifikace smlouvy mezi Českou republikou a Svatým stolicí, jež zůstává po obtížích posledních dvou desetiletí a přispěje k ratifikaci smluvního systému vztahů mezi církví a státem, jak je tomu ve většině obnovených parlamentních demokracií ve střední Evropě.

P. ThDr. ICLic. Jiří Koníček

ThDr. ICLic. Jiří Koníček, římskokatolický kněz, teolog a církevní právník, prezident Cyrilometodějské křesťanské akademie (od 2017). Absolvoval Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu UK v Praze (1983–1990). Postgraduální studium na Papežské teologické fakultě ve Wroclavi zakončil doktorátem (2009) k tématu vztahů církve a státu v ČR a získal licenciát z kanonického práva na Katolické univerzitě Lublin na téma konkordátní úpravy *Modus vivendi*. Církevní soudce v letech 1997–2014. Předseda společnosti pro dialog církve a státu. Vyvíjí přednáškovou a publikační činnost ke konfesně-právní a konkordátní problematice. Editor publikovaných výstupů z pořádaných historicko-právních konferencí k postavení a roli katolické církve v historických obdobích ČR. Autor monografie *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*.

zaznělo na počátku mé řeči: Svatý otče. Ale v našem případě vystupuje daleko více do popředí původní a vlastní význam substantiva, které je titulem hlavy katolické církve. Papež je při dnešním setkání skutečně především otcem, k němuž přichází ztracený a znovu nalezený syn. Snad nemusím vysvětlovat, že s postavou z Písma nelze ztotožnit velvyslance samého, že marnotratným synem, vracejícím se do otevřené otcovské náruče je ovšem náš český a slovenský lid. Ale jako každé přirovnání, může i toto vystihnout skutečnost jen přibližně“.

Život a dílo Antonína Cyrila Stojana

ThDr. Jan LARISCH, Th.D.

Příspěvek na konferenci arcibiskup Antonín Cyril Stojan ve všestranné službě Bohu a národu v rámci Akademických dnů CMKA pořádaných ve dnech 14.-15.12.2021

ŽIVOT A.C. STOJANA

Antonín Cyril Stojan se narodil 22. května 1851 v Beňově u Přerova v chudé rodině domkáře a vesnického ševce Františka Stojana, který byl také místním „starším bratrem“, zvoníkem, kostelníkem a měchošlapem. Stojanovi měli celkem osm dětí, dospělosti se dožilo pět.

Malý Antonek Stojanů chodil do beňovské jednotřídní obecné školy. Učitel František Mazáč a katecheta František Vašek si všimli chlapcova nadání a nevlastní bezdětný strýc Fabián Stojan se rozhodl synovci umožnit studium. Tehdy však bylo nutné, aby student uměl německy, české střední a vysoké školy na Moravě neexistovaly. Antonín měl pěkný hlásek a hudební sluch a tak byl přijat v říjnu 1862 jako „fundatista“ (kúrový zpěvák) k piaristům. Nejprve absolvoval dvoutřídní německou hlavní školu při piaristické koleji ve Staré Vodě, Odtamtud přešel (opět jako fundatista) na nižší piaristické gymnasium v Příboře a pak na vyšší piaristické gymnasium v Kroměříži. Maturoval s vyznamenáním 18. července 1872.

Po maturitě pokračoval Antonín studiem bohosloví v Olomouci. Během prvního ročníku absolvoval ještě povinný vojenský výcvik (byl tzv. „jednoročák“) a ještě se pro jistotu připravil na učitelské zkoušky v dubnu 1873. Stal se členem bohosloveckého „Odboru pro zakládání knihoven“ a „Jednoty Velehrad“, psal články do brněnského „Hlasu“ i „Školy Božského Srdce Páně“. 20. prosince 1873 přijal v Olomouci nižší svěcení, 11. března 1876 byl vysvěcen na podjáhna a 7. dubna 1876 na jáhna. Kněžské svěcení přijal 5. července 1876 a primici slavil 9. července 1876 v Beňově.

Hned 10. července 1876 putoval na Sv. Hostýn a 2. srpna 1876 na Velehrad. 4. srpna 1876 se po mši sv. oficiálně rozloučil s beňovskými:⁴¹

„Nejmilejší!

Již jest mi vykázána vinice, kdež pracovati mi jest. Odejíti musím, abych započal činnost svou, abych na místě mi vykázaném přiváděl bloudící k Bohu, zbožné povzbuzoval a ve všem čest a slávu Boží a spásu svěřených vyhledával.

⁴¹ Šuránek Antonín. *Světlo z Beňova*, rukopis, str. 255

Nemohu ale odejít do světa, aniž vám, svým rodákům, srdečné „s Bohem“ dám. Přicházím z posvátného Velehradu, kdež svatí apoštolové napřed víru kázali a jí předky naše vyučovali; i modlil jsem se tam za vás, aby vás Bůh v té víře, v které nás svatí apoštolé vyučili, zachoval, abyste u víře té neklesli, ale víru zachovajíce dosáhli život věčný. Nemáme stálého bytu zde na zemi, jeden dříve, druhý později se rozloučiti musíme; nuže, tím více vynasnažujme se, abychom se sešli a našli na onom světě, kdež již není loučení, ale věčné radování.

Já chci na vás při modlitbách svých, při mších svatých pamatovati, pamatujte i vy na mne; prositi budu Slitovníka věčného, aby vám časného zboží popřál, jakž mnoho vám k duševní a věčné spáse pomáhá. Především ale modliti se budu, aby vás Pán Bůh po šťastném životě přivedl do nebeského stánku, modliti se chci, abychom tam se sešli, kde již není loučení, kdež ale stále patřiti budeme tváří v tvář Hospodinovu. Zachovejte mne v blahé paměti.

Bůh zůstávej s vámi, Máti Boží vás provázej. Nápomocno budiž vám mé kněžské požehnání ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Jako kněz působil všude vzorně, věren svému heslu: Buď můj život jedna Boží chvála, slastí Kristus, chotí církev, tužbou ctnosti krása a mzdou lidu spása! Chtěl být všem vším, dovedl přitom úplně zapomínat na sebe.

Kratince – od 5. srpna 1876 do 7. září 1876 – pobyl jako kooperátor ve Štítech, už 21. srpna 1876 se dozvěděl, že je přeložen do Příboru. Na svém prvním působišti hned rozvinul své životní snahy pro zvelebení Velehradu a rozkvět Hostýna. Zahájil tuto akci nejen zprávami a články v novinách, schůzemi a přednáškami, ale také velehradskou loterií, která vyzněla velmi úspěšně.

Když byla papežem Lvem XIII. vydána 30. září 1880 encyklika „Grande munus“ („Veliký úkol“), již byla rozšířena platnost cyrilometodějské úcty na celou církev, byl Stojan jedním z organizátorů děkovné slovanské pouti do Říma 25. června – 5. července 1881 a děkovné pouti svatohostýnské 4. září 1881.

Roku 1883 byl jmenován příborským kaplanem. Jubilejní oslavy cyrilometodějské roku 1885 měly v něm hlavního iniciátora. Téhož roku založil spolek „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje pod ochranou blahoslavené Panny Marie“, jehož úkolem měla být práce a modlitba ve prospěch sjednocení Slovanů ve víře. Díky jeho energii nabyl spolek značného významu, stal se také propagátorem a organizátorem vědeckých velehradských unionistických sjezdů. K rozvoji obou myšlenek založil Stojan vydávání časopisu Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje (i pro laiky) a spolu s ThDr. Antonínem Podlahou vědecká periodika *Litterae Slavorum theologiae* a roku 1921 *Acta Academiae Velehradensis*. Význam velehradských sjezdů pro jednotu křesťanů vyzvedli papežové Jan XXIII. i Pavel VI. na Druhém

vatikánském koncilu. Jejich přínos ocenil i papež Jan Pavel II. při své návštěvě na Velehradě v roce 1990: „V naší době, době rozdělené Evropy, v době rozdělení církve, svědectví apoštolů Cyrila a Metoděje znamená výzvu k jednotě... Zde na Velehradě přijal tuto výzvu Antonín Cyril Stojan, podněcovatel známých unionistických sjezdů, prvních kroků k modernímu ekumenismu.“⁴²

Pro své národní vystupování, hlavně však pro prosazování zřízení českého gymnázia v Příboře na místě zrušeného piaristického byl Stojan na nátlak ministra kultu a vyučování Gautsche v březnu 1887 pověřen excurrando administraturou Veřovic a krátce nato přeložen jako expozita do Svěbohova u Štítů, kam nastoupil 12. srpna 1887.

29. – 30. září 1887 skládal Stojan prosynodální („farářské“) zkoušky. 5. září 1888 se podrobil katechetské zkoušce pro střední školy české i německé a 20. listopadu 1888 složil první rigorózum k doktorátu teologie.

27. listopadu 1888 byl investován za faráře v Dražovicích u Vyškova, kde působil až do roku 1908. Byl angažovaným členem Katolicko-politické jednoty, 9. března 1897 byl poprvé zvolen poslancem říšského sněmu za Katolickou stranu národní, pak 4. prosince 1900 moravského zemského sněmu. Sám neměl politické ambice, záleželo mu jen na tom, co bylo ku prospěchu Božímu a pomoci bližnímu. Tisíce intervencí vykonal, aby pomohl nejubožejším bez rozdílu náboženského přesvědčení či stavu, takže touto vysilující prací si získal i obdiv nepřátel katolické církve. Stal se nejoblíbenějším moravským „panáčkem“, „tatíčkem Stojanem“, advokátem chudých kněží a lidu a stavitelem nových kostelů a škol.

Od roku 1893 zahájil na Velehradě i činnost exerciční. Zbudoval zde r. 1902 Cyrilometodějské družstvo Velehrad ke hmotnému zvelebení Velehradu. Základní kámen vytouženého exercičního domu „Stojanov“ položil až jako arcibiskup 13. května 1922.

Roku 1895 založil Matici Svatohostýnskou a věnoval se rozvoji poutí na tomto místě i stavebnímu rozvoji Hostýna.

9. července 1896 byl promován doktorem teologie, když obhájil disertaci na téma „Sjednocení slovanských národů s církví římsko-katolickou podle úmyslu Svatého otce Lva XIII.“ O jeho promoci napsal brněnský Hlas: „Mluví-li se o promociích „sub auspiciis imperatoris“, může se o této promoci říci, že dala se „sub auspiciis populi“, neboť tolik „národa“ a tolik

⁴² Promluva Jana Pavla II. při slavení eucharistie na Velehradě 22. 4. 1990.

nadšení neviděli jsme ještě při žádné promoci na zdejší (olomoucké) fakultě.⁴³

Vatikan ocenil Stojana jmenováním papežským komořím (monsignorem), jmenování došlo 31. října 1904. Roku 1907 založil Stojan Sdružení venkovské omladiny na Moravě a ve Slezsku, jehož doživotním protektorem se stal. 24. – 26. července 1907 proběhl první unijní sjezd na Velehradě – dílo Stojanovo.

16. května 1908 byl císařem jmenován nesídelním kanovníkem olomouckým a 29. června 1908 jej arcibiskup Bauer ustanovil proboštem u sv. Mořice v Kroměříži, slavná instalace se konala 11. srpna 1908.

2. prosince 1909 byl jmenován skutečným arcibiskupským radou a konsistoriálním asesorem. 13. března 1910 přijal funkci superiora konventu voršilek v Přestavlkách. 27. prosince 1917 byl investován za sídelního kanovníka v Olomouci.

7. listopadu 1918 byl v Přerově založen kněžský svépomocný spolek „Jednota katolického duchovenstva arcidiecese olomoucké“, Stojan byl zvolen jejím předsedou. 14. listopadu 1918 se konala ustavující schůze Revolučního národního shromáždění, jehož poslancem se podle výsledků voleb roku 1911 automaticky stal. 25. dubna 1920 byl za Československou stranu lidovou zvolen senátorem.

10. března 1921 byl papežem jmenován arcibiskupem olomouckým a 3. dubna 1921 byl konsekrován na biskupa a slavnostně intronizován. V rozbouraných a pro římskokatolickou církev nepřátelských dobách byl jediný, kdo svou dobrotou, laskavostí a popularitou mohl vyvést církev vyvést bez pohromy ze všech těžkostí. Napomínal k věrnosti a volal k návratu do církve. Vedl první poválečnou pout' do Říma 20. září – 13. října 1921. Protože nové poválečné hranice států přetínaly diecéze, obětavě biřmoval i na jižním Slovensku a na Těšínsku místo maďarských, polských a německých biskupů – od 8. května do 24. října 1921 udělil svátost biřmování 49.357 konfirmantům národnosti české, německé, polské a maďarské. Z 53 děkanátů arcidiecese stihl zvízitovat 16. Pro bohosloveckou fakultu v Olomouci získal přídomek „Cyrilometodějská“ a prosadil na ní zřízení tří nových kateder. V roce 1922 konstituoval „Arcidiecéšní Charitu“.

⁴³ Hlas č. 159 ze dne 12. července 1896.

Bohužel mu byly v úřadě dopřány jenom dva roky. Jako řada lidí ve stálém spěchu a s nepravidelnou životosprávou značně ztloustl. Zdravotním potíží od mládí nevěnoval pozornost, nemoci přemáhal silou vůle už v semináři. Jeho stav se koncem roku 1922 výrazně zhoršil, 2. února 1923 napsal svou poslední

vůli. Nad ránem 11. května 1923 byl postižen těžkou mrtvicí, po které ochrnl, po přechodném zlepšení stavu přišly další záchvaty, 23. září se přidal zánět plic.

29. září 1923 Stojan zemřel v pověsti svatosti. 2. října 1923 se konaly pohřební obřady v Olomouci. 3. října 1923 byl arcibiskup pochován v Královské kapli na Velehradě.

Původní náhrobek mu dal pořídit prelát ThDr. František Cinek – návrh vypracoval brněnský architekt Klaudius Madlmayer a postavil jej Josef Axman. Byl upraven a doplněn v roce 1936 arcibiskupovou sochou nákladem Jednoty duchovenstva arcidiecéze olomoucké.

Socha A. C. Stojana, ležícího v pontifikáliích na katafalku, je dílem olomouckého sochaře Julia Pelikána. Reliéf jeho postavy lemuje biblický text: „Kněz veliký, který za života svého podepřel dům a za svých dnů upevnil chrám... Jako oheň svítící a jako kadidlo hořící v ohni.“ (Sir. 50, 1-9). Do čelní a podélné stěny sarkofágu byl vytesán citát ze Skutků apoštolů, jenž tlumočí životní odkaz Stojanův: „Ve všem ukázal jsem vám, že takto se lopotíce, máte se ujímati slabých, pamětlivi slov Pána Ježíše, který řekl: Lepší je dáti než bráti.“ (Sk. 20, 35)

Dobu, ve které Stojan žil, si nesmíme idealizovat jako období všeobecné religiozity a spokojenosti. Naopak – Stojan se musel společně s věřícími vyrovnat s hrůzami a deziluzí, jež s sebou přinesla první světová válka, o níž se říká, že v ní „zemřeli bozi.“ Bolest, již s sebou nesla, se snažil zmírňovat konkrétní pomocí. Nemiloval jakési abstraktní lidstvo, nýbrž každého jednotlivého člověka. V poválečné době, kdy mezi kněžími i laiky působila různá odstředivá reformní hnutí či beznaděj, rezignující na jakékoli víze, Stojan všechny povzbuzoval a inspiroval svojí prostou a konkrétní vírou.

Antonín Cyril Stojan byl skromný, zbožný, pokorný, neúnavný v pracích pro čest Boží a ve prospěch bližních až do úplného zapomínání na sebe, štedrý až do krajnosti, plný víry – zkrátka muž Boží. Rozvinul na Moravě obdivuhodně široký náboženský obrodný a vzdělávací program exerciční,

poutní, misijní, mariánský, církevně unijní a ekumenický. Sociální náplň jeho života dosahovala hrdinského stupně, jak uznal papež František. Informační řízení k jeho blahorečení bylo připravováno od 25. výročí jeho úmrtí v roce 1948 a zahájeno arcibiskupem Josefem Karlem Matochou v roce 1949. Změny politických poměrů v ČSR, pronásledování kněží a internace arcibiskupa Matochy znamenaly v procesu dlouhou přestávku. Až od 14. července 1965 se poprvé sešla nová diecézní beatifikační komise, jejímž předsedou byl jmenován ThDr. František Cinek. Poslední zasedání komise bylo 10. října 1985, 25. srpna 1987 byla akta diecézního beatifikačního procesu odevzdána Kongregaci pro svatořečení v Římě. Nyní se už čeká jen na zázrak, který Stojanovu svatost potvrdí.

Prameny a literatura

UHEREK, Augustin. Rodokmen rodiny Stojanovy. Rukopis. [Beňov?] 1965. CINEK, František. Arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan: život a dílo. Pokus o nárys duchovní fysiognomie. Olomouc 1933.

HOLKOVÁ, Marie. Kdybych lásky neměl. Brno 1991.

Promluva Jana Pavla II. při slavení eucharistie na Velehradě 22. 4. 1990.

Viz <https://www.farnostvelehrad.cz/zajimavosti/papez-na-velehrade/>

ŠURÁNEK, Antonín. Světlo z Beňova. Olomouc 1994.

První kázání jáhna A. C. Stojana v rodném Beňově na den slavného Vzkříšení Páně (16. dubna 1876)

I řekl jim anděl: „Nebojte se, Ježíše hledáte Nazaretského, ukřižovaného; vstát jest, není ho tuto.“ (Marek 16,6)

Nejmilejší rodáci!

Alleluja! Vstát jest této chvíle – tak vroucně jste včera prozpěvovali, a dnes radostně jste chvátili do kostela, abyste se klaněli Spasiteli z hrobu povstalému, abyste oslavili vzkříšení Páně. A dobře jste tak učinili! Vždyť zasluhuje toho dnešní den, den tak slavný, aby od nás oslaven byl jak jen možná, a tak radostně. Radostně pravím; vždyť den ten nám zárukou jesti, že i my povstaneme z hrobu svého, abychom potom věčně a Kristem a vyvolenými jeho požívali radostí nebeských. Radostný věru! V plačtivém tomto údolí nic větší radosti nám nezpůsobuje, než pravda, že všemu trápení konec kdysi bude; že sice umřeme, ale opět povstaneme, abychom věčně žili a nikdy více neumřeli. Avšak vzkříšení naše jen tenkrát slavným bude, pak-li

- a) žíti budeme, jak Bůh chce
- b) a pak-li s Kristem budeme trpěti.

O tom promluví chci k vám, nejmilejší rodáci, a to při **prvním** svém kázání. Z pouhého milosrdenství svého Bůh mně té důstojnosti dosáhnouti

dal, důstojnosti to hlásati slovo jeho. A protož, Bože můj, děkuji Ti se srdcem pohnutým, že jsi – nepřihlížeje k mým nepravostem – sluhou svým (mne) učinil, že jsi milostivě mne povolal na vinici svou.

Ó Bože, co Tobě dám za lásku Tvou? Dopomož mi, svrchovaný Slitovníče, abych zastávaje tuto důstojnost, což ve jménu Tvém kázati budu, padlo na půdu úrodnou a přineslo úrodu mnohonásobnou.

Ó Máti Boží, Tobě zvlášť poručen jsem byl za syna, nuže, buď mi povždy Máti, já synem Tvým budu, a dejž, bych s místa toho mnoho a mnoho synů a dcer Tobě získal.

A vy svatí věrozvěsti sv. Cyrille a Methoději, již jste nám přinesli víru, kterou při já nyní hlásati mám, orodujte za mne tam na nebesích, abych byl hlasatelem Kristovým.

Svatý Františku Serafínský, patrone náš, všichni svatí a světice Boží, orodujte za mne!

Vás pak, nejmilejší, prosím, abyste mne pozorně poslouchali, když k vám mluvíti budu ve jménu Páně.

Zajisté, nejmilejší, mi všichni odpovíte na otázku, proč Bůh člověka stvořil? Bůh člověka stvořil, aby ho... Toť bude odpověď Vaše. Tak nás učí církve katolická, takt' Pán Ježíš učil ze svého úřadu učitelského. Avšak Kristus Ježíš netoliko při tom ostal, že by nám slovy udal, proč člověk stvořen jest, co člověk vlastně na této pouti pozemské má činiti. On skutky a činy nám to ukázal. Ano, když tak uvažujeme život Jeho, tu nám zjevno, co i my činiti máme, abychom to vykonali, co nám třeba, a tak dosáhli slávy nebeské. Abychom oněm slovům porozuměli, vysvětlil nám je, a prohlásil, že je to cíl člověkův, že v tom všechno obsaženo, co činiti třeba: „Milovati budeš ...“ a jak jsem již před tím pravil, ukázal nám skutky a činy, co nás učil slovy. „Milovati budeš ...“ On zajisté miloval Boha svého, jak právě řečeno. Přes celý postní čas uvažovali jste zajisté ta trápení, která Ježíš Kristus podstoupil, a proč je podstoupil. Z lásky k vám. Když jako 12letý chlapec seděl v chrámě mezi učenci --- a Panna Maria – tu: Což nevíte, že v tom musím zálibu míti, což Otce mého jest? --- Což nevíte, že přišel jsem, abych vůli nebeského Otce vykonával, abych čest a slávu Boží rozmáhal? ---

A v dalším jeho životě, když učiti započal, kolikrát oslavil Boha! Kolikráte vyjádřil se: Nejsem poslán, abych sama sebe proslavil, ale toho, jenž je v nebesích, jenž Otcem mým jest.

Syn Boží stupuje s nebe, a to z pouhé lásky Boha Otce svého. A když vykoupení dokonáno býti mělo, nedokázal nám, jak miluje Otce svého nebeského? Rozpomeňte se jen na všechny ty útrapy, které Kristu Pánu snášeti bylo, a poznáte z toho zajisté, že Boha miloval.

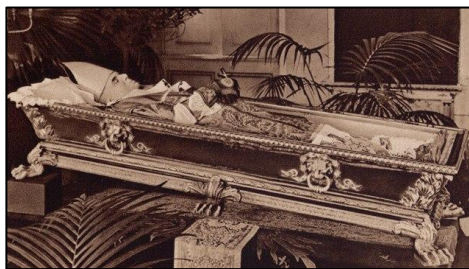
Nejmilejší! Tak činil Ježíš Kristus, a my, chceme-li dosáhnouti slavného vzkříšení, rovněž tak činiti musíme. Boha tedy nade všechno milovati musíme. Všechno naše jednání a práce, naše myšlení a řeči k tomu obráceny býti musí, abychom Boha oslavili, abychom čest Jeho rozmáhali.

Ano, proto na tento svět poslání jsme, abychom tady vykonali vůli Otce svého nebeského, abychom ve všem a vším najevo dali lásku naši k Němu. Věřu, když toto uvážíme, tu již zajisté ode všeho hříšného upustíme a – Bohu sloužíce – šťastně zemřeme a slavné slavení budeme vzkříšení.

Dále dí Ježíš: „Miluj bližního svého jako ...“ Že Boha svého ctíme, všem dokázati máme. „Všecko, což chcete, aby jiní činili vám ...“ A tu opět krásné příklady podal nám Ježíš Kristus, tu opět nesčíslně kráté lásku ku bližním svým proukázal. Jen se rozpomeň na ta nesčíslná dobrodiní, který proukázal: tu uzdravil slepého, tu hluchého, tu od zimnice trápeného, tu běduje vdova, že pozbyla syna, který ji živil, tu hořekují dvě sestry: Ach, Mistře, kdybys zde byl býval, nebyl by bratr náš zemřel a on – vzkřísil ho. Zde žena tak dlouho nemocí hroznou postižená, jen dotknouti se chce ho, a hle, on ji uzdraví. Zde již 38 let čeká nemocný na uzdravení a Ježíš? „Vezmi lože své a jdi!“ Zde hříšnice bloudí, a on zaujme se jí a svým učením přivede ku lítosti a poznání Boha. Matce z Naimu mrtvého syna vzkřísil a tak bližního potěšil. – Ano, kamkoliv kráčet, všude a vždy dobře činil. Kdo-koliv u něho o nějakou pomoc v potřebách svých se utíkal, zdali ji neobdržel? Zajisté. On pomáhal v bídách tělesných, on zkormoucené a sklíčené těšil – bloudící uváděl na cestu pravou, zkrátka ... miloval bližního.

A že i nás učil Ježíš Kristus, chce, abychom i my milovali bližního, to jemu činili, co sami chceme, aby nám bylo od jiných činěno. Nuže, čiňme tak! My všichni jsme rovni před Bohem. On jest Otcem naším, my jsme Jeho děti, a tu milujme se vespolek! Vidíme-li v tělesné bídě bližního svého, tu zpomožme mu dle možnosti své; a jest li tak zkormoucen, tu potěšme ho. Nikde a nikdy neprohřešujme se proti bližnímu svému.

Činy svými, prací svou a modlitbou zvěstovati máme, že jsme děti Otce

nebeského; ano, nic tak společného nemějme se svůdným tímto světem, nechodme po žádostech a dychtivostech jeho, a tak když konati budeme, šťastně a slavně – jako Kristus Pán z mrtvých povstal, tak i my povstaneme.

Poslední vůle A. C. Stojana

Ve jménu nejsvětější Trojice Boží, Boha Otce, Syna i Ducha svatého!

Pána Boha, Tvůrce svého, prosím o smilování a milosrdenství. Jemu poroučím duši svou. Své arcidiecése a známé prosím, aby na mne pamatovali na modlitbách svých. Zároveň je prosím, aby mně odpustili, jestli jsem je urazil, aneb jim jakýmkoliv způsobem pohoršení dal.

Prosím, aby na posv. Velehradě, na posv. Hostýně, ve Staré Vodě, na Burkberku u Krnova a v kostelích, které budovati aneb při nich duchovní správu zřizovati jsem pomáhal, po smrti mé se mně vyzváněly hrany, by takto věřící se upozornili a mně zbožnou vzpomínku věnovali. Spolužáky kněze prosím o mši sv. podle úmluvy o posledním obědě při odchodu ze semináře.

Za universálního dědice ustanovuji Matici svatohostýnskou, Apoštolát sv. Cyrila a Metoda pod ochranou bl. Panny Marie, Cyrilometodějské družstvo Velehrad a německý chlapecký seminář, který postaviti hodláme, rovným dílem všeho, což po mně zůstane.

Dejž, ó Bože, by vše požehnáno bylo! Za vykonavatele této poslední vůle ustanovuji vdp. B. Hřívu, děkana v Napajedlích a dp. Fr. Dudu, kaplana v Šumperku.

V Olomouci na hromnice 1923.

Dr. Antonín Cyril Stojan, arcibiskup olomoucký.

LARISCH, Jan, katolický kněz, církevní historik, překladatel, * 14. 11. 1963 Vítkov.

Gymnázium navštěvoval ve Vítkově, v letech 1982–1989 vystudoval CMTF v Litoměřicích, 1990 přijal kněžské svěcení, 2008 promován doktorem teologie (Th.D.) v oboru praktická teologie – církevní dějiny. Je členem Moravsko-slezské křesťanské akademie, spolupracuje s Ústavem pro studium totalitních režimů a s Českou křesťanskou akademií na vytváření Martyrologia české církve 20. století. L. je členem Ackermannsgemeinde. Jako kněz působil na různých místech Moravy a Slezska (Přerov, Odry, Spálov, Mankovice, Kozlovice, Rychaltice, Hukvaldy). R. 1997 přijal kněžské místo v Ostravě-Svinově, kde působí dodnes. V letech 1997–2012 působil jako spirituál Biskupského gymnázia v Ostravě, od r. 2012 je prezidentem Diecézní charity ostravsko-opavské. Jeho badatelská práce se soustřeďuje na moravské a slezské církevní dějiny od 19. stol. až po nacistickou a komunistickou totalitu 20. stol. Vyvíjí bohatou publikační činnost zejména prezentaci osobnosti ostravsko-opavské diecéze. Larisch se profiluje také jako překladatel z němčiny (W. Grocholl: *Joseph Martin Nathan*, 2002; A. Holzbach-B. Heinen: *P. Richard Henkes*, SAC, 2006).

Antonín Cyril Stojan a jeho přínos k dědictví svatých Cyrila a Metoděje.

PhDr. Petr Prinz

Příspěvek na konferenci arcibiskup Antonín Cyril Stojan ve všestranné službě Bohu a národu v rámci Akademických dnů CMKA pořádaných ve dnech 10.-11.12.2021

Základní životopisná data: *Narozen: 22. května 1851, Beňov u Přerova, jako pátý z osmi dětí Františka Stojana a Josefy roz. Kubičkové. Pokřtěn jménem Antoním, jméno Cyril dostal při biřmování Vysvěcen na kněze: 5. července 1876 v Olomouci z rukou arc. Fürstenberga. Jako kněz působil: Štíty, Příbor, Svěbohov, Dražovice, kanovníkem v Kroměříži, následně v Olomouci. Jmenován olomouckým arcibiskupem 10. března 1921.*

Vysvěcen na biskupa byl 3. dubna 1921 v Olomouci. Zemřel 29. září 1923, pochován na Velehradě v královské kapli baziliky.

Dobové, politické a náboženské souvislosti stojanova cyrilometodějského programu

Situace ve společnosti i v církvi se posledním stoletím vyvíjela velmi turbulentně. Z tohoto důvodu je odkaz A. C. Stojana potřeba vnímat s citlivostí k době, v níž žil. Jeho zbožnost bývá zjednodušeně chápána jako lidová. Dva pilíře jeho víry mohl lid nejčastěji vidět v jeho úctě mariánské a samozřejmě v úctě cyrilometodějské⁴⁴, které se zrcadlily ve dvou velkých duchovních centrech: v obnově Svatého Hostýna a v obnově Velehradu. Nad to vynikal neobvyklou dobročinností (díky níž se mu dostalo přídomek „tatíček“ Stojan⁴⁵). Zajisté ovlivnil jako málokterý kněz té doby život církve ve svém regionu. Dopad na lidovou zbožnost nás uvádí v pokušení, považovat Stojana za „lidového panáčka“. Jeho dílo však mělo dopad světový, uměl skvěle pracovat s prioritami, komunikačními prostředky⁴⁶ a skvěle uměl vydávat svědectví evangelium i v extrémně složitých politických podmínkách. Ne vždy musí být dobrotnost v rozporu s genialitou, čehož je Stojan jasným příkladem⁴⁷.

Evangelijní a hluboce duchovní kořen stojanových duchovních pilířů je patrný na výsledcích jeho práce a také na jeho nekontroverznosti. Navzdory

⁴⁴ Němec J., A. C. Stojan a jeho dílo – str. 19

⁴⁵ „Tak ho pojmenoval již roku 1909 římský bohoslovec Josef Matocha, pozdější olomoucký arcibiskup (1948 – 1962). Zlámál B., A. C. Stojan, apoštol křesťanské jednoty

⁴⁶ „Jako dražkovický farář a poslanec vyřizoval denně 60-100 dopisů a žádostí. Od psaní měl mozo! na ruce.“ Zlámál B., A. C. Stojan, apoštol křesťanské jednoty, str. 22

⁴⁷ Tamtéž, str. 23-24

složitě situaci v dobách Rakousko-uherského císařství byl až na drobné kolize respektován jako kněz a současně poslanec. Jeho osobnost nebyla politicky tendenční a dokonce ani přehnaně nacionální⁴⁸. I po vzniku republiky zůstal osobností široce akceptovanou.

Institute a snahy rozvíjející odkaz svatých Cyrila a Metoděje

Okolo poloviny 19. století dochází k postupnému rozvoji cyrilometodějského odkazu, kdy začíná zaujímat roli svorníku slovanské vzájemnosti. Z celého slovanského světa jmenujme:

Petr Jakovlevič Čadajev (1794-1856) – zakladatel katolického slavjanofilství v Rusku

Ivan Sergejevič Gagarin (1814-1882) – stál v čele pařížského střediska, které vzniklo roku 1836, později založil časopis *Études*, založil také sdružení „Dílo sv. Cyrila a Metoděje“, jehož hlavní snahou bylo sjednocení ruské pravoslavné církve s ka-

tolickou.

Vladimír Sergejevič Solovjov (1853-1900) – významný spisovatel a ideolog ruského unionismu.

Antonín Martin Slomšek (1800-1862) – Mariborský biskup, který roku 1851 založil Bratrstvo sv. Cyrila a Metoděje. To působilo nejen ve Slovinsku, ale i na Moravě, v Uhrách či v Haliči.

František Sušil – Moravský kněz a buditel, který vychoval celou generaci kněží, vydával časopis „Cyrill a Method“, založil spolek „Dědictví sv. Cyrila a Metoda“.⁴⁹

Vydání encykliky *Grande munus* konečně legitimovalo hnutí, které z ní následně čerpala svou sílu a začala mít vliv celocírkevní. Papež Lev XIII. se tak stal papežem Slovanů.

V tomto podnětném prostředí vystupuje Stojan se svou myšlenkou obnovy Velehradu. Stojanovi se podařilo vytvořit ideu Velehradu, která byla akceptována širokou škálou aktérů cyrilometodějského dialogu. „*Význam Velehradu nezáleží na tom, jak bude rozřešena vědecká otázka, kde stál*

⁴⁸ „Stojanův poslanecký program však nebyl šovinistický. Vyprchala z něho i mladická ctižádost. Zůstala jen služebnost lásky k bližnímu, k národu a k církvi.“ Tamtéž str. 36

⁴⁹ Tkadlčík V. Minulost a budoucnost velehradských kongresů – str. 8-10

*Rostislavův a Svatoplukův Velehrad. „Duchovní význam dnešního Velehradu tkví popředně a podstatně nikoliv v místním, nýbrž v myšlenkovém vztahu ke středisku apoštolské působnosti našich věrozvěstů“.*⁵⁰

Právě děkonná pout Slovanů do Říma v roce 1881 se stala pro Stojana významným impulzem a inspirovala ho k nadnárodnímu snažení. „Po ideovém Sušilovi a duchovním Slomškovi přišel realistický A. C. Stojan, který jejich program shrnul, prodloužil a prakticky začal provádět. Všichni Sušilovci hromadně vstoupili do jeho Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje a umožnili tak sjednocení snah v jednotný masový účinek“.⁵¹ Apoštolát potvrdil kardinál Fürstenberg v říjnu roku 1891, následně ho stvrdil i brněnský ordinariát. Největším překvapením ale bylo schválení ze strany říšských úřadů, s nímž se vzhledem ke složité situaci vůbec nepočítalo. V roce 1895 měl již Apoštolát 60.000 členů.⁵² Později s nemalým úsilím začal Stojan prosazovat myšlenku Akademie velehradské. Vznikly postupně tři sekce: 1. sekce metodějská 2. sekce východní a sekce západní. Byla publikována Acta academiae velehradensis v celkové rozsahu 19. ročníků a další publikace.⁵³

Nejvýznamnější a často zmiňované jsou však Velehradské unionistické kongresy. První se konal v červenci 1907, spolu se Stojanem se na něm významně podílel také pražský kanovník Antonín Podlaha. Po zdařilém prvním kongresu následoval v roce 1909 druhý. Jeho význam byl podtrhnutý účastí ortodoxních zástupců a velkým zájmem a následnou reflexí na straně jako katolické, tak pravoslavné. III. Sjezd v roce 1911 se otevřeně věnoval tématu unie a vznesl mnoho požadavků a podnětů do činnosti církve jako celku. IV. Sjezdu se již Stojan nedožil. Konal se za předsednictví arcibiskupa Prečana. Zástupci ruské emigrace na něm předložili příspěvky s velkým ohlasem. Další vývoj směřoval ke vzniku menších kongresů a aktivit po světě (Slovinsko, Belgie, USA, Polsko, Itálie). Další sjezdy na Velehradě proběhly v letech 1927, 1932 a 1936.⁵⁴

Inspirace do současné situace

Na uvedených aktivitách měl Stojan zásadní podíl. Zajisté je nemohl realizovat sám a to je jedna z věcí, která stojí za povšimnutí. Pokud nemáme vůdce s jasnou vizí a pevnými hodnotami a vedení v Duchu svatém, těžko se setkáme v církvi s nějakými plody. Mluvit o jednotě církve po převratu v Rusku v roce 1917 zajisté nebylo pouze nějaké naivní snění, Stojan si musel být vědom, že výzva je ještě palčivější než předtím. Zajímavý je jeho

⁵⁰ Tkadlčík V. Minulost a budoucnost velehradských kongresů – str. 11

⁵¹ Tamtéž str. 56-57

⁵² Zlámal B. str. 62

⁵³ Tamtéž str. 75

⁵⁴ Tamtéž str. 79-91

pohled na kongresy, jejichž hlavní myšlenku se snaží tlumočit do běžné zkušenosti. „*Já rozkol přirovnávám k rozvaděným či rozvedeným manželům. Dokud rozvedení manželé spolu nemluví, marno vše. Jakmile začnou spolu mluvit, i kdyby se začali hádati, už je naděje, že se opět sejdou, že budou svými.*“⁵⁵

Jedním ze zdrojů Stojanova úspěchu je především jeho nasazení a pracovitost. S ní se pojí i správná volba priorit a jejich načasování. Moudrost jeho kroků, odvaha a správné důrazy nám poodhalují, že skrze něj konal Duch svatý své dílo. Pokud ho chceme rozvíjet, musíme konat své úkoly rovněž v Duchu svatém.

Co můžeme přenést ze Stojanova odkazu do dnešní práce církevních, společenských a akademických institucí rozvíjející jeho odkaz? Mám více otázek než odpovědí. Je předně třeba stanovit jasné priority. Máme v současné době za cíl jednotu církve? Osobně jako řeckokatolický duchovní zažívám často velmi rozporuplné zážitky v církevním prostředí. Nejsme-li schopni respektu, pomoci a dobrých vztahů ani v církvi sjednocené, jaké poselství můžeme vysílat pravoslavným? V tomto čase je zde velké množství uprchlíků, kteří jsou pravoslavní a současně inklinují ke katolické církvi. Ale zdá se, že chybí respekt k jejich kulturnímu a náboženskému zaměření. V lepším případě se pokoušíme je integrovat do našeho náboženského světa. Budeme-li pokračovat jako dosud, budou úspěšnější v jejich pastorační malá protestantská společenství, čehož jsme již nyní svědky.

Kdyby byl Stojan svědkem dnešního vývoje, konal by jasně, efektivně, vytvářel by sítě a společenství. Nebyl by zahleděný do sebe. A. C. Stojan východní křesťany miloval, nikoliv toleroval. Zkusme to také.

PhDr. Petr Prinz - Absolvoval VOŠs Caritas, a obor Křesťanská sociální práce (Bc.) a Křesťanská výchova (Mgr., PhDr.), věnuje se především problematice bezdomovectví. Od roku 1998 pracuje v sociálních službách, především v Charitě Olomouc (od roku 2002 jako vedoucí Střediska Samaritán; od roku 2019 je ředitelem organizace). Od roku 2016 působil jako řeckokatolický diakon, na konci roku 2020 přijal kněžské svěcení, je administrátorem řeckokatolické farnosti v Olomouci.

⁵⁵ Tkadlčík V. Minulost a budoucnost velehradských kongresů- str. 92

Arcibiskup A. C. Stojan – zakladatel a inspirátor pro dílo Kongregace sester svatých Cyrila a Metoděje

Mgr. Monika Vondráková, PhD.

Příspěvek na konferenci arcibiskup Antonín Cyril Stojan ve všestranné službě Bohu a národu v rámci Akademických dnů CMKA pořádaných ve dnech 14.-15.12.2021

Datum 8. září 2028 bude jistě významným dnem pro Kongregaci sester svatých Cyrila a Metoděje. Toho dne si totiž sestry nepřipomenou jen liturgický svátek Narození Panny Marie, ale i sté výročí vzniku své řeholní rodiny, vyznačující se již od počátku své existence osobitým charismatem: všechny své modlitby, práce a oběti věnuje na úmysl za sjednocení křesťanů ve víře, zvláště mezi slovanskými národy.

U zrodu nové kongregace stála nepatrná, ale zato organizačně velmi schopná žena, sestra Marie Růžena Nesvadbová (1878–1963), pozdější první generální představená nově vznikajícího společenství. Ještě jako sestra Cecilie, členka Kongregace III. řádu sv. Dominika v Olomouci-Řepčíně, odborná učitelka gramaticko-historických předmětů v tamním učitelském ústavu sester dominikánek, si uvědomovala nedostatečnost péče o mentálně postižené děti. V Čechách existoval před první světovou válkou pouze ústav Ernestinum, na Moravě jen jeden malý ústav pro idioty v Lomnici u Tišnova. Protože se chtěla věnovat právě těmto dětem, požádala své představené, aby ji uvolnili z místa hlavní učitelky a dovolili studovat pedopatologii v Praze. Začátkem ledna 1912 byla jmenována představenou řeholního domu v Brně, kde se měla ujmout organizace ústavu pro duševně nemocné. Po složení speciální zkoušky z výchovy a vyučování duševně nemocných se jí roku 1913 podařilo vybudovat ústav pro slabomyslné v Brně-Veveří a roku 1916 odkoupila i ústav v Lomnici, který o dva roky později přestěhovala do nově zařízené budovy ve Střelcích u Brna. Po první světové válce ještě více narůstal počet dětí postižených fyzicky i duševně. Sestra Cecilie pomýšlela na vybudování velkého ústavu, který by mimo běžné ošetrovatelské zabezpečení zajistil i přiměřenou výchovu a výuku postižených dětí. V té době řídil olomouckou arcidiecézi arcibiskup ThDr. Antonín Cyril Stojan (1851–1923), jehož činnost v unionistickém hnutí se zájmem sledovala i sestra Cecilie. Věděla také o jeho přání založit novou kongregaci, která by pracovala pod záštitou svatých Cyrila a Metoděje v otázce sjednocení křesťanů, zvláště Slovanů, a svou charitativní činností by prospívala lidu doma i za hranicemi. Doufala, že kongregace bude

brzy založena a že se ujme i budoucího ústavu. Jenže 29. září 1923 arcibiskup Stojan zemřel, aniž svou myšlenku nové moravské kongregace uvedl ve skutek.

Po delších úvahách se sestra Cecilie rozhodla zasvětit zbytek života nové církevní charitativní společnosti, a tak spojit své myšlenky s velehradskými ideami. Se souhlasem svých představených se s prosbou o pomoc obrátila na kněze, zakladatele a dlouholetého předsedu Československé strany lidové, tehdejšího ministra zdravotnictví, Msgra Jana Šrámka (1870–1956), jemuž sdělila své úmysly. Poprosila jej, aby zakládání nové církevní družiny podporoval svým jménem a vlivem. V červnu roku 1924 se pod hlavičkou Mariánské kongregace moravských učitelek, v jejímž čele stála Marie Šebíková (která byla současně i předsedkyní Jednoty katolických učitelek na Moravě) začalo se stavbou ústavu v Brně na Lerchově ulici. Posléze byl v říjnu 1924 založen nový spolek, Družina Cyrillo-Methodějská pod ochranou Blahoslavené Panny Marie pro kulturní a charitativní potřeby lidu na Moravě, se sídlem na Velehradě, jako mezičlánek vedoucí ke vzniku nové kongregace.

Vytvořením řeholních stanov pro nově vznikající kongregaci stanov byl Matkou zakladatelkou (ještě jako dominikánkou sestrou Cecilii) pověřen doktor filozofie a docent církevního práva Msgre ThDr. Metoděj Marvan (1875–1943), známý nejen jako výborný znalec církevně-právní problematiky, ale i jako laskavý člověk. Marvan její žádosti rád vyhověl; vedle sepsání stanov se po mnoho let věnoval sestrám jako jejich duchovní vůdce, zpovědník a rádce.

Dovolení k založení nové řeholní společnosti dal papež Pius XI. 17. srpna 1927. Ke kanonickému zřízení kongregace došlo o rok později, kdy olomoucký arcibiskup ThDr. Leopold Prečan v den svátku Narození Panny Marie 8. září 1928 prohlásil formálním dekretem kongregaci za zřízenou a schválil její stanovy. Státní souhlas k usídlení Kongregace sester Cyrillo-Methodějských v Československé republice byl udělen 21. března 1929. Vznikem nové kongregace ztratila laická Družina Cyrillo-Methodějská důvod své existence. Svůj úkol, tj. přípravnou práci pro novou řeholní společnost, která dodnes považuje arcibiskupa Stojana za svého ideového zakladatele a přímluvce u Boha, splnila...

Mgr. Monika Vondráková, Ph.D. (sestra Cyrila)-řeholní sestra, členka kongregace svatých Cyrila a Metoděje. Vyučuje český jazyk, francouzský jazyk a dějepis na Cyrillo-metodějském gymnáziu a střední odborné škole pedagogické v Brně.

JUBILEUM SV. LUDMILY- 1100. VÝROČÍ MUČEDNICKÉ SMRTI

V září 2021 uběhne 1100 let od smrti kněžny sv. Ludmily. Při příležitosti výročí se této první české světici v několika kapitolách věnuje režisér Vít Hájek, který o sv. Ludmile natočil dokumentární film.

Svatá Ludmila a počátky křesťanství v naší zemi

Historických pramenů ze života sv. Ludmily se mnoho nedochovalo. Většina toho, co o jejím životě víme, pochází až z legend sepsaných po její smrti s cílem vykreslit Ludmilu jako vzor ctnostného života; dobová realita jako taková nebyla prioritou. Což ovšem neznamená, že legendy je nutné považovat za jakési idealizované pohádky – jejich „potíž“ spočívá akorát v tom, že většinu toho, co popisují, prostě nelze ověřit. Ale ani vyvrátit.

Právě legendy jsou proto jediným východiskem, do něhož se historikové snaží dosadit střípky historických faktů a vytvořit tak ucelenější mozaiku doby na přelomu 9. a 10. století, kdy sv. Ludmila žila.

O jejím původu existují mezi historiky dvě hypotézy. Podle Kristiánovy legendy pocházela z hradiště Pšov, dnešního Mělníka, kde měl sídlo její otec Slavibor. Proti tomu stojí texty Staroslověnského prologu a legendy Fuit in provincia Boemorum, které nejenom Mělník, ale dokonce ani Čechy nezmiňuje a za Ludmilin původ označují Sasko. Podle antropologa Petra Velemínského by v případě povolení otevření Ludmilina hrobu mohla výsledek o původu přinést jednak genetika, jednak analýza v kosterních pozůstatcích zubů stále přítomného prvku stroncia. Z něho lze totiž zjistit původ stravy toho kterého jedince již od dětských let a tudíž i jeho domovinu. Archeolog Jiří Sláma k tomu podotýká, že z historického hlediska by mohlo jít o nepoměrně zajímavé zjištění, nicméně ať už Ludmila pocházela odkudkoliv, na významu její osobnosti by se tím rozhodně nic nezměnilo.

Mládí Ludmily. Nikde nezmiňovanou kapitolou Ludmilina života je její mládí. Jak žily tehdejší děti, jaké měly povinnosti nebo zájmy?

„Chlapci se cvičili v lovu a vojenských dovednostech, dívky měly pravděpodobně na starost vše, co se týče přípravy potravy, případně se věnovaly vyšívaní a tkaní“, říká historička Milena Bravermanová. „A samozřejmě, že si malá Ludmila, tak jako všechny ostatní děti tehdy a dnes, hrála“.

Budoucí život mladé Ludmily měl určit její sňatek. Rodinné strategie tehdy vedly k uzavírání výhodných kmenových spojení, často stvrzovaná svatbou. Tak tomu bylo i v případě Slavibora, Ludmilina otce, a Přemyslovce Bořivoje. Tehdejší svatba neměla s dnešní podobou nic společného. Všem předcházela dlouhá jednání, kdy vůdcové dohadovali podmínky, za kterých provází své kmeny do jednoho celku. Za této situace byli novomanželé pouze symbolickými figurami.

Tehdejší život byl utvářen ještě pohanskou dobou, kde veškeré dění určovali nejrůznější bohové. Jejich pobyt si lidé spojovali s okolní přírodou a vše, co se nacházelo mimo jejich obydlí, považovali za tajemná a nedotknutelná místa. Nelze tedy nevěřit legendistům, kteří popisují Ludmilu v době mládí jako tu, která obětovala modlám a zaníceně se věnovala jejich uctívání. Bořivoj na tom nebyl jinak. O tom, že vše mělo být posléze jinak, rozhodla politicko-společenská situace.

Křest Bořivoje a sv. Ludmily

V době svatby Bořivoje s Ludmilou stály proti sobě dvě mohutné již christianizované říše: Východofrancká a Velkomoravská se snahou o další rozšíření svého vlivu. A protože nikdo nevěděl, zda tato situace neskončí někdy střetem, který by zasáhl především malé kmeny, jejich velmožové hledali ochranu u svých nejbližších a mocnějších sousedů. Bořivoj se tak obrátil s žádostí o koalici na velkomoravského krále Svatopluka.

V pozadí podobných koalic vždy stálo tak říkajíc „něco za něco“- s tím Bořivoj nepochybně počítal. Spojenectví s Bořivojem Svatoplukovi nabízelo možnost prohloubení svého mocensko-kulturního vlivu do strategicky důležitých českých zemí. A potom, bylo nemyslitelné, aby měl křesťanský panovník Svatopluk za spojence pohana. Na svůj křest proto mohl Bořivoj přistoupit čistě z pragmatických důvodů.

Z písemných pramenů víme, že křest prováděl samotný arcibiskup Metoděj a že kmotrem byl samotný Svatopluk, což už samo o sobě naznačuje, že z hlediska Moravanů se jednalo o velice významný akt.

Křestní obřad se podle všeho uskutečnil v tehdejší sakrální areálu dnešním Uherským Hradišti - Sadech. Otázkou zůstává, zda podle legendy přijala na Moravě křest také Ludmila. Historička Naďa Profantová je toho názoru, že mladá kněžna byla pokřtěna v Čechách. Opírá se o legendy, které Ludmilu zmiňují jako matku pěti možná šesti dětí, která měla mít krátce po sobě. „V případě častých těhotenství“, říká historička, „se tedy asi těžko Bořivojových cest účastnila.“

Křest Ludmily měl proběhnout na Levém Hradci, Bořivojově sídle, v kostele sv. Klimenta, který kníže postavil po návratu z Moravy jako slib Svato-plukovi, že ve své domovině začne s šířením křesťanství. Dnešní podoba kostela je až dílem středověkých a barokních přestaveb, původně zde zřejmě stála rotunda, podobná těm, které Bořivoj viděl na Moravě a která při zmíněných přestavbách vzala za své. Každopádně jednalo se o první kostel postavený v českých zemích.

Co se samotného Ludmilina křtu týče, i v tomto případě šlo o obdobný důvod jako u křtu Bořivojova – pokřtěný kníže nemohl mít za manželku pohanku. „Rozhodnutí učinil za Ludmilu Bořivoj“, podotýká Naďa Profantová, „to že později sama vzala křesťanství skutečně za své, odpovídalo její povaze.“ Pokřtěním Bořivoje s Ludmilou měla začít významná kapitola christianizace českých zemí. Novou víru ovšem nepřijali všichni naráz a ihned.

Počátky křesťanství v Čechách

Christianizace českých zemí v době knížete Bořivoje měla specifickou podobu. „Část lidí měla ještě stále blíže ke kultům svých předků“, říká historik Martin Wihoda, „část se možná nechala pokřtít, ale příliš nějakou intenzivní zbožností tito lidé asi nevynikali.“

V žádných pramenech se však nenalezly zmínky o tom, že by v Čechách docházelo k násilným křtům a vyvražďování pohanů jako tomu bylo v jiných zemích. České země se totiž setkaly s křesťanstvím již na počátku 9. století prostřednictvím biskupství v bavorském Regensburgu, odkud se duchovní impulsy šířily do Čech ještě před tím, než se Bořivoj s Ludmilou objevili na scéně.

V roce 845 zde přijali křest čeští vladkové – nějaká zkušenost o vzájemném soužití s pohany zřejmě v Čechách musela existovat.

V Kristiánově legendě se přesto objevuje zpráva o pohanské vzpouře namířené proti Bořivojovi, v jejímž čele měl stát do Bavorska kdysi vyhnaný kníže Stojmír. Podle Martina Wihody si však lze jenom těžko představit, že by Stojmír v Bavorsku mohl vyznávat kult svých předků. „Nejspíš i tento Stojmír musel být pokřtěn. Pohanské povstání tak mělo do svého čela dosadit člověka, který byl podle všeho také křesťan.“ Naďa Profantová je navíc toho názoru, že povstalcům nešlo o faktické přijetí nebo nepřijetí křesťanství. „Více vadila některým velmožům, kteří se přidali na Stojmírovu stranu, Bořivojova snaha upevnit své postavení a centralizovat moc ve svých rukou.“

O tom, že vzbouřenci měli úspěch, svědčí opětovná cesta Bořivoje na Velkou Moravu, nyní společně s Ludmilou, kde coby exulanti žádali Svato-pluka o pomoc. A bylo by s podivem, kdyby Svatopluk svému strategicky důležitému partnerovi nepomohl. Dokladem může být podle Kristiánovy

legendy Bořivojův návrat do Čech, přesněji řečeno do Prahy, což by si v opačném případě asi těžko mohl dovolit.

Proč se Bořivoj s Ludmilou rozhodli k přesídlení ze zabydleného Levého

Hradce do Prahy je otázkou. Pražský hrad byl v té době zcela neobydlen, na jeho nejvyšším místě, kde dnes stojí Plečnickův obelisk, se pouze scházely pohanské kmeny ke svým kultovním obřadům. Podle Kristiánovy legendy měl proto Bořivoj mezi dnešním II. a IV. nádvořím založit kostel Panny Marie, nikde se však nehovoří o tom, kde knížecí manželé bydleli.

Nejpravděpodobnější verzi pobytu je Malá Strana, kde bylo doloženo osídlení již v polovině 9. století, navíc šlo o oblast s již rozvinutým mezinárodním obchodem. V porovnání s Levým Hradcem tak musela být pražská kotlina pro Bořivoje s Ludmilou důvodem, ne-li

přímo výzvou, pro vytvoření hlavního knížecího sídla.

Sv. Ludmila – první česká diplomatka

Kde a jak zemřel kníže Bořivoj, není známo. Příliš se toho neví ani o jeho politické činnosti. Podle historika Petra Sommera se pravděpodobně snažil převzít moc v zemi, která byla ještě malá, protože nesjednocená.

„Navíc se zřejmě účastnil sněmů v Regensburgu, tehdejší politickém ústředí říše, kde měl sídlo bavorský král a římský císař Arnulf Korutanský.“

„Kromě křtu na Moravě a povstání proti němu o Bořivojovi nic bližšího nevíme“, doplňuje kolegu doc. Jan Frolík, „taková kometa, která zazářila a pak se vytratila.“

Nevytratil se však moravský král Svatopluk ani bavorský císař Arnulf, v jejichž hře se měla mladá vdova s nedospělými dětmi ocitnout. „Svatopluk s Arnulfem byli zřejmě delší dobu spoluhráči“, podotýká Petr Sommer. „Měli mezi sebou uzavřené smlouvy o spolupráci, kdy Arnulf Čechy podstoupil Svatoplukovi.“

Ludmila se tím dostala do složité situace. Uvědomila si, že může nastat situace, kdy bude Svatoplukovi vadit a že bude-li chtít ovládnout Čechy skutečně fakticky, může přijít o život svých dětí i svůj. Že se tak nestalo, mohlo být dílem její prozíravosti a znalosti tehdejší situace: Věděla, že Čechy patří do sféry bavorského vlivu nejenom v otázce křesťanství, a že bytí byli Svatopluk s Arnulfem na politické scéně spoluhráči, jejich vztah roz-

hodně nebyl dán žádným altruismem. A protože případný konflikt by Svatoplukovi v jeho záměru ovládnutí Čech nevyhovoval, Ludmile se jej podařilo přesvědčit k tomu, aby se spíš než vládcem země stal v rámci říše jejím protektorem. Tím byl jakkoliv křehký klid s Bavorskem zachován. Historička Milena Bravermanová k tomu s úsměvem poznamenává: „Já vždycky říkám, že Ludmila byla skutečně první diplomatka v našich českých dějinách.“

Další diplomatický krok Ludmila učinila krátce po Svatoplukově smrti, kdy se Čechům naskytla možnost, aby své záležitosti řešili sami. K tomu bylo nutné vytvořit centrální správu a podpořit ji výkonným aparátem. V tom měl Ludmile pomoci její nejstarší syn Spytihněv. Jeho nastolení na knížecí stolec však záviselo na volbě velmožů, proto Ludmila potřebovala jejich podporu. Přistoupila tak na to, co velmožové zpravidla od nového knížete očekávali – jaká dostanou místa, pozemky a důchody.

V čele se Spytihněvem zvolili následně velmožové na svou dobu zajímavé řešení: roku 895 se dostavili do Regensburgu za Arnulfem s žádostí o obnovu přemyslovské moci. A Arnulf jim vyhověl.

Synové sv. Ludmily zakládají kostely

Po obnově přemyslovské moci císařem Arnulfem byla prvním Spytihněvovým krokem výstavba opevnění Pražského hradu, budoucího knížecího sídla. Následně začal se zakládáním hradišť v okolí Prahy. Jednalo se o opěrnou přemyslovskou doménu, kterou lze považovat za položení základů českého státu. Šlo o místa s velkou koncentrací lidí, s důrazem na řemesla a obchod, zároveň také soudní centra, kde se sjednávala spravedlnost. To, co je podstatné, objevují se první sakrální kamenné stavby, což souviselo se snahou panovníka o další šíření křesťanství. V tomto kontextu hovoří legendy o Spytihněvovi co zbožném panovníkovi, který kolem sebe shromažďuje kleriky. Není vyloučené, že s celkovou koncepcí pomáhala synovi Ludmila, která se s ní setkala během svého pobytu na Velké Moravě.

Situaci však neměl Spytihněv jednoduchou. „I přes léta probíhající christianizaci totiž nebylo příliš mnoho kněží, kteří by byli ochotni jít do ještě napůl barbarské krajiny, kde žije lid, který nezná hodnoty křesťanské víry, být tam odkázán na milost a nemilost mocných a střetávat se s nedůvěrou nově pokřtěných“, vysvětluje Spytihněvovy potíže historik Martin Wihoda.

Za této situace mohl mít význam způsob Ludmilina osobního života, na kterém se shodnou prakticky všechny prameny: jeho značnou část věnovala chudým a bezprizorním, což byla tehdy neobvyklá a pro mnohé i překvapivá činnost. Svým způsobem se tak podílela na konsolidaci tehdejších

poměrů. Kněžně Ludmile bylo souzeno, že přežila nejenom svého manžela, ale také oba své syny. Jak a kde zemřel Spytihněv, není známo. Ví se pouze to, že Ludmila jej pohřbila již ve zmíněném kostele Panny Mari na Pražském hradě.

O druhém z Ludmiliných synů Vratislavovi se prameny zmiňují jako o prvním z českých panovníků, který expandoval za hranice Čech. V 10. století se účastnil bojů proti do Evropy expandujícím Maďarům a jeho statečnost vyzdvihují dokonce i pozdější uherské kroniky. Někteří historici předpokládají, že byl prvním Přemyslovcem, který přesahoval hranice středních Čech a zamýšlel se nad jejich sjednocením do jednoho jednoho raně státního útvaru. Na Pražském hradě založil druhý pražský kostel sv. Jiří, kde byl také roku 921 pohřben, poté když přišel o život při jednom z válečných tažení. Po Vratislavově smrti na scéně poprvé výrazněji objevuje jeho manželka Drahomíra, která měla do Ludmilina života neblaze zasáhnout.

Sv. Ludmila vychovává vnuky Václava a Boleslava

Vratislavova manželka Drahomíra pocházela z kmene Polabských Stodoranů, kteří byli z větší části vyvražděni někdejší expanzí Sasů. Legenda ji, co by protipól k Ludmile, přirovnává ke kruté starozákonní pohance Jezebel. „Tento protipól asi není úplně správný“, oponuje legendám historik a archeolog Jiří Sláma. „Představit si totiž, že by Drahomíra byla pohanka, je dosti obtížné, když měla žít na Pražském hradě, kde byl zástupce řezenského biskupa, který by ji určitě takhle žít nenechal.“

Vratislav po sobě zanechal dva nezletilé syny Václava a Boleslava. Nastalou situaci řešili velmožové, kteří se v závažných otázkách země scházeli na Sněmovním poli. Nacházelo se někde v místech dnešního I. nádvoří Pražského hradu, kde se rozhodlo o rozdělení pravomocí obou vdov do doby, než oba následníci dospějí: Drahomíře bylo svěřeno regentství, Ludmile výchova obou vnuků na budečském hradišti. Zde měl zejména starší Václav vynikat v horlivosti učení církevních textů. K tomu archeoložka Milena Bravermanová poznamenává: „My přesně nevíme, co z toho si vymysleli legendisté a co z toho je pravdou. Ale na druhou stranu, Ludmila se zřejmě setkala s učením sv. Metoděje, byla jím ovlivněná, takže vzdělání, které se v tomto případě rovnalo četbě církevních textů, chtěla jakožto babička přenést dál.“

Proto se někdy budoucí zášť Drahomíry vůči Ludmile vysvětluje tím, že vychovávala Václava více ke zbožnosti, než k praktické vládě. Jenomže spor obou žen mohl vycházet i ze zcela jiných pohnutek. Poukazuje na ně historička Nad'a Profantová: „Tím, že sněm rozhodl, že oba chlapci budou svěření babičce Ludmile, mohlo být pro Drahomíru signálem, že by je Ludmila ovlivňovala a mluvila za ně, čímž by jí zároveň brala část její regentské vlády. Proto zřejmě trpěla pocitem, že Ludmila jí vlastně děti ukradla.“

Drahomíra coby regentka měla sice ve svých rukou značné pravomoci, včetně armády, v očích domácích velmožů však byla považována za cizinku. Ludmila byla ve větší oblibě i díky tomu, že se jí svým způsobem podařilo vymanit Čechy z područí Moravy. Určitou roli zde proto mohla sehrát i Drahomířina žárlivost na Ludmilino postavení mezi tehdejší přemyslovskou elitou. Spor snachy a tchýně vyústil Ludmiliným odchodem z Prahy. Se svým dvorem se usídlila na nedalekém Tetíně, jednom z hradů založeném synem Spytihněvem. Její dvorec se měl nacházet na místě dnešní fary. Soudě podle zdejších archeologických nálezů lze předpokládat, že sídlo mělo podobu knížecího paláce – nezdá se tudíž pravděpodobné, že by byla Ludmila vyhnána do nějakého pustého vyhnanství.

Zavraždění sv. Ludmily na Tetíně

Proč Ludmila po sporu s Drahomírou odešla právě na Tetín, vysvětluje archeoložka Milena Bravermanová tím, že se pravděpodobně nechtěla stáhnout z veřejného života. „Pokud by tomu tak bylo, mohla odejít ke svým spojencům do Bavorska, ale ona odešla pár km od Prahy a jistě neustále očekávala zprávy a pokud to jenom trochu půjde, zasáhnout také do nějaké politiky. “To by ovšem naznačovalo další možný spor obou žen. Mohlo s ním souviset, že v době Ludmilina odchodu na Tetín došlo pro mezinárodní situaci k důležitému paktu: uzavření kompromisu do té doby dvou nesmiřitelných bloků – Bavorska, které výrazně ovlivňovalo církevní poměry v Čechách a stále víc expandujícího Saska. Což Drahomíra, která měla se Sasy špatné zkušenosti z mládí, nesla nelibě, zatímco Ludmila toto rozhodnutí respektovala. „Drahomíra se mohla obávat toho, že Ludmila má dobré kontakty v zahraničí“, říká historička Naďa Profantová, „a

rozhodla se zabít ji dřív, než by tyto své známosti mohla případně využít.“ Je to jeden z možných hypotetických důvodů rozkolu obou žen. Historik Petr Sommer vše doplňuje: „Šlo by o těžký státnický rozkol. Ano, v tom případě by se vlastně jednalo vlastně o politickou vraždu.“

Drahomíra vyslala z Prahy skupinu lidí, která měla Ludmilu sprovodit ze světa. V jejím čele stáli Gommon a Tunna. Severská jména naznačují, že šlo o profesionální žoldnéře, s nimiž se setkáváme na řadě dvorů raného středověku. Jak se do zcela jistě dobře chráněného místa dostali, je otázkou. Možná je Ludmila znala ze svého pobytu v Praze. Mohla by o tom svědčit i její legendistická poznámka, kdy jim vytýká jejich zbesilost, zato, že o ně kdysi pečovala. Způsob provedení vraždy nebyl náhodný: podle tehdejších zvyků měl být křesťan, který prolije nevinně krev, předznamenán k uctívání jako mučedník. Drahomíra proto nechala Ludmilu uškrtit. Podle některých legend provazem, podle jiných závojem. Což jsou detaily, které se pak po celý středověk s Ludmilou spojují, přičemž závoj je jedním z jejích světeckých atributů. Po zavraždění Ludmily byl na severním okraji hradiště proveden rychlý pohřeb, aby se vše rychle sprovodilo ze světa a na Ludmilu bylo zapomenuto. Jenomže podle Kristiánovy legendy se tím nic ze světa nesprovodilo.

Příběh ostatků sv. Ludmily

Události po zavraždění Ludmily a jejím rychlém pohřbení jsou popsány v Kristiánově legendě. Z místa pohřbení se měla linout líbezná vůně, v noci se nad místem míhala světla loučí. Drahomíra proto nad hrobem nechala postavit kostel zasvěcený sv. Michaelu Archanđelovi, aby se případné zázraky přisuzovaly jemu. Historik Petr Sommer nadto hovoří o možnosti, že jej Drahomíra nechala postavit proto, „...protože podle středověkých představ šlo o to nejlepší, co je možné ve prospěch pohřbeného učinit.“ Že by se snad v Drahomíře hnulo svědomí? Nebo si

chtěla připravit půdu pro svou další politickou činnost? Možná by tomu nasvědčovalo i to, že oba žoldnéře nechala exemplárně popravit a jejich rodiny poslat do vyhnanství.

Tetínský kostel sv. Michaela Archanđela byl v baroku přestavěn do dnešní podoby a zasvěcen sv. Janu Nepomuckému. Jenom pro zajímavost,

v 16. století zde jako farář působil Václav Hájek z Libočan, který na Tetíně také psal známou Kroniku českou.

Uvedením staršího Vratislavova syna Václava na knížecí trůn se mělo vše změnit. Svou matku Drahomíru uvěznil Václav na Budči, a roku 925, čtyři roky po vraždě, nechal s velkou slávou převézt ostatky své babičky z Tetína na Pražský hrad, do baziliky sv. Jiří.

Díky přestavbám baziliky v důsledku několika požárů byly v průběhu let Ludmiliny ostatky několikrát přemísťovány; definitivní místo našly až za vlády Karla IV. v nynější horní boční kapli. Přesunům těla odpovídají také vzácné textilie, do kterých byly ostatky vždy znovu zabalovány, což svědčí o tom, že Ludmila byla považována už tehdy za významnou osobnost – pouze takovým se ve středověku podobné výsady dostávalo. Nejstarší látka, která se našla přímo mezi kostmi, je velice jemná lněná tkanina a mohla odpovídat plátnu, které ve své legendě popisuje Kristián, když přenášeli Ludmilu z Tetína do Prahy. Další jsou datovány z období založení Svatojiřského kláštera, jehož se Ludmila stala patronkou, ty nejcennější ze 14. stol. z doby Karla IV. pocházejí z Byzance.

Sv. Ludmila v českém nebi

Samostatnou otázkou je anabáze Ludmiliny cesty za svatořečením. Podle tehdejších zvyklostí bylo předznamenáním svatosti samo převezení mrtvého těla do hlavního města knížectví s uložením v kostele. Proti tomuto druhu svato-

řečení byl ovšem bavorský biskup Tuto, který v době, kdy v Čechách biskupství ještě neexistovalo, zastupoval zemi před Římem. Tuto považoval tak rychlý postup za neuvážlivý zejména proto, aby proces svatořečení nebyl zneužit případnými omyly. „Když bylo v 70. letech 10. století zakládáno pražské biskupství“, popisuje tehdejší situaci historik Petr Sommer, „tak velmi pravděpodobně byl proto toto biskupství nasměrován kult dvou českých panovníků: Václavův, který od té doby narůstal, a pravděpodobně i kult kněžny Ludmily, která se měla stát patronkou biskupství. Potom ovšem pro nepřízeň pražského biskupa Heřmana, který měl na svatořečení stejný názor jako jeho předchůdce Tuto, ludmilský kult usnul.“ I přesto, že kníže Václav zemřel mučednickou smrtí až sedm let po vraždě své babičky, za světce byl – z pohledu dnešní doby možná paradoxně –

považován dřív, než Ludmila. A kdoví, jak by vše dopadlo, nebýt požáru Svatojiřského kláštera ve 12. století při obléhání Pražského hradu Konrádem Znojenským. Tehdy byly totiž Ludmiliny ostatky za účasti kněží testovány, přičemž se zjistilo, že jsou všechny, vč. samotné rakve, zcela nepoškozené.

„Od té doby se opravdu Ludmilin kult rozbíhá a vrcholu dosahuje za vlády Karla IV., který definitivně utvořil nebe českých světců, mezi nimiž Ludmila nechybí“, uzavírá celou klopotnou cestu sv. Ludmily za svatořečením Petr Sommer.

Kněžna svatá Ludmila je dodnes považována nejenom za národní světici, ale i za panovnickou osobnost. Za jejího života byly položeny základy přemyslovského státu, bez něhož bychom tu dnes možná nebyli. Tím, že společně se svým manželem, a zejména se svými syny, stála u počátků christianizace země, byl vytvořen předpoklad pro zapojení českých zemí do západní křesťanské kultury. Svým osobním postojem k životu – podporou lidí v nesnázích a snahou o bezkonfliktní řešení obtížných situací – se společně se svým vnukem svatým Václavem stala v následujících českých dějinách ideovým a morálním vzorem.

Materiály -texty a foto jsou použity se svolením autorů z arcibiskupství pražského a publikovány na webu www.apha.cz.

Kázání kardinála Ch. Schönborna k oslavě 1100. výročí mučednictví sv. Ludmily

21. 09. 2021. S velkým zájmem veřejnosti se setkala sobotní kázání papežského legáta kardinála Christopa Schönborna na svatoludmilských oslavách v Tetíně. Přinášíme proto jeho plné znění a přikládáme text buly, jíž papež František jmenuje vídeňského arcibiskupa Christopa kardinála Schönborna svým mimořádným vyslancem na svatoludmilských oslavách
Snímek: Michal Klečka, Člověk a Víra

Drazí bratři a sestry.

Vzpomínka na sv. Ludmilu mě podněcuje, abych se s vámi podělil o tři myšlenky, které se vztahují jak k vaší historii, tak i k naší současnosti.

Svatý Václav je TEN svatý České země, vzor křesťanského vládce. Ale svatý Václav by nebyl tím, kým se stal bez své babičky svaté Ludmily. Svatá Ludmila mluví o tomto tak důležitém aspektu jejího života, který nemá velký význam pouze pro vnuka Václava, nýbrž pro celé

dějiny naší vlasti.

Papež František ve svém dopise, ve kterém mě jmenoval svým vyslancem, výslovně zmiňuje důležitost prarodičů, zejména babiček, a připomíná Světový den prarodičů, který se letos konal poprvé. Ludmilu nazývá papež František „příkladem moudré babičky“, protože svého vnuka učila dodržovat Boží přikázání.

Mnoho z vás si ještě pamatuje nezastupitelnou roli, kterou v letech ateistického komunismu hrály babičky. Komunisté se vysmívali „babičkám“, ale také se jich báli. Často byly nebojácné a vládnoucí ideologie je nemohla získat. Zůstaly odvážné a věrné víře. A věděly, jak tajně ale o to efektivněji vstřípat víru svým vnoučatům.

Ale nejen v komunismu, také v sekularizovaném moderním světě jsou prarodiče, zvláště babičky, nejlepšími zprostředkovateli víry.

Je dojmavé slyšet a číst papeže Františka, když mluví o své abuela babičce.

Ne nadarmo je svatá Ludmila uctívána jako patronka babiček. První čtení z knihy Deuteronomium je pěkným příkladem předávání víry dalším generacím. Z toho žije víra.

Svatá Ludmila a její manžel kníže Bořivoj stojí na počátku christianizace (pokřesťanství) naší vlasti. Nemůžeme mluvit o svaté Ludmile, aniž bychom se zamysleli nad tak světově historickou událostí jako je christianizace Evropy. O tomto složitém procesu by se dalo říci velmi mnoho. Vyzdvihnou pouze jeden aspekt, který má pro naši česko-moravskou vlast velký význam. Myslím na „dvě plíce“ Evropy, o kterých mluvil často svatý papež Jan Pavel II. Bořivoj a Ludmila byli vedeni ke křesťanské víře svatým Metodějem. Naše vlast ale nezůstala nebo jen velmi částečně pod vlivem východo-byzantské plíce. Křesťanský západ utvářel dějiny naší země, se vši slávou i dramaty, církevními rozkoly, náboženskými válkami, politizací náboženství, což nakonec vedlo mnoho lidí k tomu, aby se odvrátili od náboženství. A tím jsem v naší současnosti.

Co znamená christianizace Čech a Moravy dnes? Jaký smysl má oslavovat svatou Ludmilu v zemi, ve které se křesťanství stalo velmi okrajovou záležitostí? Hrajeme historické divadlo? Návštěvu muzea? Kde je Ludmila dnes? Co je naše poslání dnes, když se zamyslíme nad slovy sv. Pavla z druhého čtení? „Uchovej nauku bez poskvrny a bez úhony.“ Bud' svědkem jako Ježíš Kristus, který „před Ponciem Pilátem vydal slavnostní svědectví“, stejně jako mnozí z generace našich prarodičů a rodičů vydali svědectví o Kristu a Církvi před komunistickými pronásledovateli.

Já jsem v těchto dnech opět četl slova papeže Benedikta, která pronesl při své návštěvě České republiky v r. 2009. Považuji je stejně jako dříve za prorocké. On pokládá sobě i nám otázku, co znamená být křesťanem v zemi, kde velkou část tvoří lidé bez náboženského vyznání, jak říkáte „necisté“, a kde křesťané jsou menšinou. Znamená to uzavřít se a vytvořit si malý křesťanský svět? Papež Benedikt říká, jak velmi se ho dotkla veliká srdečnost a radost, která mu byla všude prokazována. Ale říká, že když mluvíme o nové evangelizaci, mnoho lidí se zhrozí (zalekne). Nechtějí se stát objektem misie a vydat všanc (napospas) svobodu jejich myšlení a chtění. Ale otázka po Bohu zůstává i pro ně přítomná, i když nemohou uvěřit konkrétnímu způsobu, jakým se k nám obrací.

Za christianizací před 1100 lety stáli jistě i politické a kulturní důvody. Ale toto vynoření národů z mlh pohanství je v podstatě také výrazem hledání a touhy po světle jediného Boha, síly (moci) evangelia. Papež Benedikt mluví v této souvislosti o touze po Čistém a Velkém, po neznámém Bohu a vybízí nás k rozhovoru s těmi, kterým jsou náboženství cizí, jejichž Bůh je neznámý a kteří přesto nezůstávají bez Boha a chtěli by se ho jako Neznámého alespoň dotknout. Tak popisuje papež Benedikt svoji zkušenost ze setkání se zemí sv. Ludmily a sv. Václava v r. 2009, která je dnes považována za velmi silně sekularizovanou zemi.

Milí bratři a sestry.

Co znamená dnes slavit sv. Ludmilu? Má dnes ještě co říci? Ctíme ji jako mučednici. Tertulian říká: sanguis martyrurum semen christianorum „Krev mučedníků se stane semenem nových křesťanů.“ Ježíšovo podobenství v dnešním evangeliu to může objasnit: Rozséváč, který jde na pole zasít semeno, neprožívá téměř nic jiného než neúspěch: semeno nevyklíčí, protože je zašlapáno na cestě, je sezobáno nebeskými ptáky, uschne na kamenité půdě, je udušeno trny. Všechno to vypadá velmi beznadějně. Zdá se, že veškeré naše lidské úsilí zasévat a šířit víru bylo marné. Ale sem tam je dobrá půda a najednou jsou tu nepochopitelně dobré výnosy, daleko za hranicí všeho myslitelného, dokonce až stonásobné. Život a smrt sv. Ludmily přinesla hojné ovoce. Jen v minulosti? Bratři a sestry, věříme, že svatí jsou přítomni? Že nebe působí nyní a dnes? Svatí žijí! Nejsou v muzeu! Jsou stále činí i dnes. Proč bychom se jinak s důvěrou modlili: Svatá Ludmilo, oroduj za nás! AMEN

List papeže Františka k ustanovení kardinála Schönborna mimořádným legatem k oslavě 1100. výročí mučednické smrti sv. Ludmily...

Našemu ctihodnému bratru Christophu Schönbornovi, kardinálovi svaté církve římské, vídeňskému arcibiskupovi a metropolitovi
Nádherné evangelizační dílo, jež vykonali apoštolové Slovanů – svatí Cyril a Metoděj, zůstává navždy živé v paměti církve (srov. sv. Jan Pavel II., Slavorum apostoli 1), protože prostřednictvím jejich služby slovanské národy, jež kdysi chodily ve tmě, vidí veliké světlo; obyvatelům temné země vzchází světlo (Iz 9, 1). V oné době pak přijali Kristovo evangelium a spolu s množstvím lidu byli svatým Metodějem pokřtěni český kněz Bořivoj I. a jeho manželka Ludmila, jež poté – právě před 1 100 lety – dosvědčila svou víru

tím, že zemřela jako mučednice. Tato svatá žena však není známá pouze svým mučednictvím; právě ona totiž také moudře vychovala svého vnuka Václava, svatého knížete českého, a znamenitě mu předala křesťanskou víru.

Protože jsou pak zmínění svatí v těchto zemích ve veliké úctě a letos se slaví jedenáct staletí, která uplynula od mučednictví svaté Ludmily, požádal náš ctihodný bratr, kardinál Dominik Duka OP, arcibiskup pražský a primas český, aby Svatý stolec jmenoval legáta k povznesení této slavnosti, jež se má konat v obci jménem Tetín dne 18. září a již se mají účastnit také katolíci byzantského obřadu. Pohnuti tedy jeho zbožnou prosbou rozhodujeme vyslat kardinála, aby se zmíněné jubileum slavilo zvláště slavnostním způsobem. S důvěrou se tedy obracíme na tebe, náš ctihodný bratře, jenž ses narodil poblíž místa, kde kdysi svatá Ludmila odevzdala svoji ušlechtilou duši Bohu. Proto tě touto listinou jmenujeme **naším mimořádným vyslancem** pro zmíněnou oslavu jedenácti set let od nespravedlivé smrti, kterou první česká světice, svatá Ludmila, přijala z rukou spiklenců z řad urozených pohanů.

Tohoto dne budeš tedy naším jménem předsedat liturgii a předáš všem náš upřímný pozdrav. S vděčností svěříš v modlitbě milostivému Bohu všechny živé i zemřelé křesťany tohoto národa. Shromážděné pak pozveš k prosbám o mír pro svět a rodiny, k pokojnému svědectví o křesťanské víře, naději a lásce a zvláště k zachování věrnosti Božím příkázáním i starobylé tradici křesťanské zbožnosti.

Rozjímáme-li o svaté Ludmile, která je skutečně příkladem rozvážné babičky, jelikož vnuka Václava naučila zachovávat příkázání Páně, pak u příležitosti, kterou nám dává také nedávné slavení prvního Světového dne prarodičů a seniorů, povzbuzujeme všechny, aby si velmi vážili těch, kdo „jsou chlebem, který živí náš život“.

Tvé poslání ať provází mocná přímluva blahoslavené Panny Marie, Matky církve, stejně jako svaté Ludmily samé i svatého Václava. Apoštolské požehnání, které je předzvěstí nebeské milosti a svědectvím naší náklonnosti, pak dáváme na prvním místě tobě, náš ctihodný bratře, a chceme, abys je naším jménem udělil katolickým biskupům obojího obřadu, kněžím, řeholníkům a řeholnicím a ostatním věřícím, civilním autoritám a všem účastníkům tohoto radostného jubilea.

Ve Vatikánu 26. srpna 2021, v devátém roce našeho pontifikátu

FRANTIŠEK

Materiály -texty a foto jsou použity se svolením autorů z arcibiskupství pražského a publikovány na webu www.apha.cz.

Pozdrav kardinála Dominika Duky k oslavě 1100. výročí mučednictví sv. Ludmily

Na ostrohu tyčícím se nad meandrem Berounky, ne ve velké vzdálenosti od samotného Berouna, nachází se bývalé přemyslovské sídlo, v kterém trávila závěr svého života vdova kněžna Ludmila. Vdova po knížeti Bořivojovi, matka synů Spytihněva a Vratislava, tchýně Drahomíry, Vratislavovy manželky; známá především jako vychovatelka vnuka, pozdějšího knížete, svatého Václava. Tak nás seznamují starobylé letopisy s osudy v počátcích přemyslovské dynastie, kterou začínají naše dějiny. V tomto roce vzpomínáme 1100 let od násilné smrti, vraždy, této historicky známé první ženy, která se ocitla v čele prvního českého státu v dějinách, a to nejenom v roli manželky, tchýně a babičky. Po smrti obou svých synů jí byla svěřena výchova i regentství nad počátky státního útvaru, který se postupně proměnil z knížectví na království a po první světové válce v novodobý republikánský stát. Nejvážnějším krokem v životě sv. Ludmily bylo přijetí křtu spolu s manželem Bořivojem na velkomoravském Velehradě. Některé prameny udávají, že křest se uskutečnil až v Čechách, ale soudobé mínění historiků preferuje křest manželského páru na Moravě. Křtem vstupovaly nové státní útvary, které vystřídaly západní část Římské říše do širšího společenství. Jednalo se především o germánské, galské ale i slovanské kmeny. Oblast střední Evropy se ocitla ve střetu zájmů jak východní, tak západní části církve, kde rozlišujícím znamením byl ritus bohoslužby a liturgický jazyk. K tomu pak přistupují další rozdíly. Křest, který přijímá kněžna Ludmila z rukou sv. Metoděje, nazývaného panonským arcibiskupem, vytvořil specifickou situaci, která sehrála svoji roli, v určitých etapách celého druhého tisíciletí. Vytvořila se představa mostu mezi Východem a Západem a na tento „most“ v popřemyslovské době navazoval Otec vlasti Karel IV., částečně i reformy Marie Terezie (Užhorodská unie), devatenácté i dvacáté století a bystrý pozorovatel může vyčíst tyto představy i v současnosti. Křtem, slovem odvozeným od symbolu křesťanství, kterým se stal kříž, včlenil se i raný český stát do tehdejšího společenství křesťanské Evropy. Životní postoje kněžny Ludmily, její zásluhy a výchova, kterou směřovala ve svém vlivu na sv. Václava ke vzdělanosti, zbožnosti ale i k výraznému reformnímu sociálnímu citění, vyvolávají u některých historiků otázky, zda vnuk Václav neměl být prvním českým biskupem. Neboť kdyby 47 nezemřel kníže Spytihněv a na trůn nastoupilo jeho potomstvo, sv. Václav by se knížetem nestal. Byla to ona, kněžna Ludmila, která orientovala náš raný stát od bavorské politiky k Magdeburku, sídlu otonské dynastie, která dala novou orientaci našemu historickému vývoji. V tomto směru také pokračoval i její vnuk sv. Václav, a nakonec i jeho

bratr kníže Boleslav I. Ostatky sv. Ludmily byly knížetem Václavem přeneseny z tetínského ostrohu do svatojiřské baziliky v Praze, kterou vybudoval její syn Vratislav. Zde se také formovala první komunita vzdělaných a zbožných žen, kde podle tradice působila i její vnučka Přibyslava, sestra knížete Václava. Přenesení kněžny Ludmily do Prahy sv. Václavem v roce 925 bylo symbolem plebiscitu, který přisoudil sv. Ludmile gloriolu svatosti. Také i proto, že byla vychovatelkou sv. Václava, který dovršil její krok mířící ke státnosti, která vyrůstá z pojetí královské křesťanské služby formované sv. Augustinem, remešským biskupem Hinkmarem a zprostředkované střední Evropě zmíněným arcibiskupem sv. Metodějem. Při bazilice sv. Jiří nadále působí komunita zbožných žen a 973 ct. Mlada, sestra Boleslava II., neteř Přibyslavy a pravnučka sv. Ludmily se vrací z Říma, kde u papeže na žádost svého bratra vyjednala založení pražského biskupství, vstoupila do benediktinského kláštera sv. Anežky, kde přijala jméno Marie a je známá jako Marie Česká. Zde byla papežem vysvěcena na benediktinskou abatyši, aby se vrátila do Prahy a založila první klášter v Čechách, klášter benediktinek u baziliky sv. Jiří a předala biskupskou berlu prvnímu pražskému biskupovi Dětmarovi. Odpusťte historický exkurz, který jsem považoval za nutný, aby si každý z poutníků, ale i náhodných pocestných mohl uvědomit a připomenout sv. Ludmilu nejenom jako vznešenou kněžnu, ale i její skutečnou morální autoritu, kterou byla a je a kterou formovala a formuje své potomstvo, které naplňuje její vizi, potvrzenou mučednickou smrtí. Předchozí řádky nám měly posloužit, abychom plněji porozuměli, co jsou základní principy, tj. rámec naší identity. Identita obyvatel či občanů této země není zcela soukromá a individuální záležitost. Tak jako vědomí jednotlivce neurčuje jeho biologickou a kulturní identitu, ale naopak. Je tomu tak i s identitou etnickou, národní i státní. Tyto tři složky naší identity jsou součástí a vnitřní formou naší bytosti. V bazilice sv. Jiří, ve své kapli naše svatá kněžna Ludmila odpočívá a za nás se přimlouvá a každého z nás, ale především vás, ženy, matky a babičky zavazuje a vyzývá, abyste v duchu její inspirace naplnily a rozvinuly Vaši identitu jak individuální, tak společenskou. Abyste si i vy všichni uvědomili, jak důležitou roli v životě člověka, muže i ženy, hraje manželka, matka, babička... Ne, není třeba hledat a převracet naši civilizaci proto, aby žena nalezla důstojné místo ve společnosti. Ženy jako sv. Ludmila, její pravnučka ct. Mlada, sv. Anežka Česká, a našli bychom další, nejenom z přemyslovské doby; nejenom výsostně splnily svoji úlohu, ale rovnoprávně a rovnocenně se podílely na rozkvětu našeho národa a naší vlasti. Při tomto památném 1 100. výročí umučení naší svaté kněžny Ludmily přeji všem Ludmilám a nejenom jim, ale Vám všem, abyste jako ona byli lidumilí a lidumilé.

Dominik kardinál Duka OP, arcibiskup metropolita pražský a primas český

JUBILEUM OLOMOUCKÉHO ARCIBISKUPA KARLA JOSEFA MATOCHY

Do čela olomoucké arcidiecéze byl jmenován měsíc po nástupu komunistické diktatury v roce 1948 a trvalo jen dva roky, než nový režim zasáhl do jeho života: olomoucký arcibiskup Josef Karel Matocha se stal vězněm ve vlastní rezidenci a po jedenácti letech nekrvavého mučednictví, 2. listopadu 1961, zde také zemřel.

Narodil se v chudé rodině v Pitíně u Uherského Brodu 14. května 1888. Studoval v České koleji v Římě, kde dosáhl dvojího doktorátu filozofie a teologie.

V roce 1919 se stal profesorem lycea v Bratislavě, roku 1921 profesorem bohosloveckého ústavu v Nitře a v roce 1924 byl jmenován řádným profesorem křesťanské filozofie na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci. Přednášel latinsky s českými vysvětlivkami. Výuce a výchově kněžstva chtěl dát pevný základ v souhrnně pojaté křesťanské filozofii, kterou začal psát latinsky jako *Compendium philosophiae christianae*. Stihl však zpracovat a vydat jen její třetí díl s názvem *Critica* (1940). Když byl 23. března 1948 nečekaně jmenován olomouckým arcibiskupem a 2. května nastolen za účasti členů československé vlády, dal se ihned do horlivé vizitace arcidiecéze, kázal a promlouval i několikrát denně, navštěvoval školy i závody k obdivu všech, kdo ho znali jako profesora „suchopárné“ filozofie. Probudil se v něm živý, až ohnivý slovácký temperament. Vizitace byly spojeny s birmováním.

Měl i plány v oblasti historické vědy, již chtěl otevřít nové prameny reorganizací kroměřížského archivu a knihovny. Jako ctitel arcibiskupa Stojana, jemuž vděčil za pomoc na studiích, zahájil roku 1949 informační řízení za jeho blahorečení. Žadatelem byl *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje*. V roce 1949 tajně vysvětil biskupa Františka Tomáška, pozdějšího arcibiskupa pražského a kardinála.

Přímé pastorační funkce však mohl vykonávat jen do roku 1950, kdy byl internován ve své rezidenci a začal prožívat období nekrvavého mučednictví. Od té doby mohl řídit arcidiecézi jen prostřednictvím svého generálního vikáře, preláta Josefa Glogara.

Zemřel 2. listopadu 1961 v Olomouci – v podstatě jako vězeň ve své rezidenci – na nedostatečnou lékařskou péči, kterou mu StB odpírala povolit.

6. listopadu byl pohřben na hřbitově ve svém rodišti Pitíně u kostela sv. Stanislava Krakovského, který dal moderně a umělecky upravit.

„Byl svými spolupracovníky označován za služebníka pravdy a nepřítele polopravd a lží, přetvářek a nespravedlností,“ vzpomíná na svého předchůdce současný olomoucký arcibiskup Jan Graubner. „Je dobré umět se zahledět na hrdinného svědka víry a nekrvavého mučedníka věrnosti, abychom objevili další důvod ke zdravé hrdosti a naději pro budoucnost. Já v něm vidím skutečného mučedníka, který zemřel pro Krista ve velmi těžkém vězení tvrdé samoty, i když šlo o palác,“ uzavírá arcibiskup Graubner.

V PITÍNĚ SI LIDÉ PŘIPOMNĚLI ŠEDESÁTÉ VÝROČÍ ÚMRTÍ ARCIBISKUPA JOSEFA KARLA MATOCHY

Před šedesáti lety zemřel, po jedenácti letech internace za zdmi Arcibiskupského paláce, olomoucký arcibiskup Josef Karel Matocha. Pohřben byl v rodném Pitíně. Uctít jeho památku, kromě věřících, přišel také arcibiskup Jan Graubner, který zde spolu s dalšími kněžími celebroval mši svatou. Potom se všichni přítomní pomodlili u jeho hrobu.

Foto: František Ingr / Člověk a Víra

Text: Mgr. Jiří Gračka –web arcibiskupství olomoucké

Josef Karel Matocha (1888–1961) - Mons. Jan Graubner

(z knihy „Kněžské osobnosti“ arcibiskupa Jana Graubnera, *Malice cyrilometodějská, Olomouc 2010, str. 73–75*)

Jak se časy mění, myslil jsem si 28. října 1999, když jsem jménem zesnulého arcibiskupa Josefa Karla Matochy na Pražském hradě z rukou prezidenta republiky Václava Havla přebíral státní vyznamenání – Řád T. G. Masaryka I. třídy „in memoriam“, a před očima se mi míhaly obrazy jeho biskupského svěcení za přítomnosti komunistických funkcionářů, představy o jeho jednáních s tehdejšími mocipány, i má dnešní kancelář, která se tehdy stala na jedenáct let domácím vězením statečného arcibiskupa.

Narodil se 14. května 1888 v Pitíně u Uherského Brodu. Studoval na Gregoriánské univerzitě v Římě. Tam přijal v roce 1914 kněžské svěcení. Jako kaplan působil na Šumpersku, později jako učitel teologie a filosofie na Slovensku v Bratislavě a v Nitře. Pak byl řádným profesorem filosofie a dogmatiky na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci. Byl též reformátorem bohosloveckých studií a apoštolským vizitátorem kněžských seminářů v Československu. Po smrti olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana jej papež Pius XII. jmenoval jeho nástupcem.

Biskupské svěcení přijal 1. května 1948, v době, kdy na naši zem dolehlo těžké břemeno komunistické totality, teroru a zvůle. Jeho postoj vůči silám, které chtěly zcela zničit církev, byl od počátku pevný a statečný. Hájil nejen zájmy církve a její práva, ale i práva a svobodu všech občanů bez rozdílu přesvědčení. Svědčí o tom dochované pastýřské listy, listy kněžím a řeholníkům i působivá kázání. Záleželo mu na kněžském dorostu, a dokud měl svobodu pohybu a než komunisté zrušili kněžský seminář v Olomouci, chodil za bohoslovci pravidelně. Jak mu záleželo na nové kněžské generaci, svědčí i jeho dopis farářům, kteří dostávají novokněze. Na kurii zřizuje pastorační referát, protože vidí potřebu nového rozvoje pastorace. Spolu s kardinálem Beranem a ostatními biskupy je podepsán na historickém pastýřském listu z 15. června 1949. Neohrožená výzva kněžím i věřícím, aby čelili zlu i v hodině nejtěžší zkoušky, pozlobila totalitní vládcce, kteří odpověděli zatýkáním a dlouholetými žaláři. Biskupové tehdy k věřícím volali: „Národ se na vás dívá, jak v této chvíli ve své zkoušce obstojíte... Vaše statečnost, váš ryzí charakter a vaše neprodejnost jsou Bohu i našemu lidu zárukou vaší věrnosti... Zůstaňte věrní.“

Jeden z kněží – pamětníků vzpomíná na kněžské setkání na Velehradě: „Čekali jsme na příchod pana arcibiskupa Matochy. Nečekaně za ním přijela nějaká delegace z Prahy. Po rozhovoru s ní vstoupil pan arcibiskup se značným zpožděním do sálu značně rozechvřen. Jakoby pro sebe poznamenal o vztahu státu a církve, ale tak, že jsme to mohli aspoň někteří slyšet: „Než takové manželství, tak raději rozvod.““

Od 10. 4. 1950 až do své smrti 2. listopadu 1961 byl arcibiskup Josef Karel Matocha vězněn ve svém bytě na arcibiskupství. Státní moc se bála jeho vlivu na věřící. Návštěvy byly zakázány. Zpočátku směl přicházet holič a arcibiskup směl někdy pod dozorem na malou zahrádku či do kaple. Za to měl dělat ústupky. Nedělal. Po pěti letech vzdor všemu státnímu nátlaku na spolupráci prohlásil: „Hrobařem církve nikdy nebudu a ani se nestanu loutkou.“ Pak už byla izolace téměř naprostá. Jen zpovědník směl přijít k Vánocům a Velikonocům. Jak ukazují archivy Státní bezpečnosti, i zákaz návštěvy zpovědníka býval trestem za arcibiskupovu neobblomnost.

Když se mezi lidmi povídalo, že arcibiskup už nežije, zavezli ho ve všední den na Svatý Hostýn, aby se rozneslo, že ho lidé viděli. Jindy ho ze stejného důvodu zavedli do katedrály, kde směl celebrovat, ale bez kázání. Za celých jedenáct let jej směl lékař navštívit jen jednou. I jeho smrt utajovali. Báli se, aby se prý z pohřbu nestala manifestace. V tichosti byl pohřben ve svém rodišti.

Arcibiskup Matocha na Moravě, podobně jako kardinál Beran v Čechách, byl svými spolupracovníky označován za služebníka pravdy a nepřítele polopravd a lží, přetvářek a nespravedlností. Jako muž řádu a zákona byl odhodlán čelit chaosu a zmatku. Jako člověk dobrého srdce a čistých úmyslů dokázal energicky stavět vše na Božím zákoně, aniž by lpěl na osobních zájmech či majetku.

Je dobré umět se zahledět na hrdinného svědka víry a nekravého mučedníka věrnosti, abychom objevili další důvod ke zdravé hrdosti a naději pro budoucnost. Já v něm vidím skutečného mučedníka, který zemřel pro Krista ve velmi těžkém vězení tvrdé samoty, i když šlo o palác.

Svědectví o arcibiskupu Matochovi

Mgr. Vít Němec

V listopadu 2021 si olomoucká arcidiecéze připomněla jedno významné výročí - šedesát let od úmrtí olomouckého arcibiskupa Josefa Karla Matochy. Matocha zemřel 2. 11. 1961 ve své olomoucké rezidenci, kde byl více než jedenáct let internován a hlídán příslušníky Státní tajné bezpečnosti. Skonal jako vězeň v samovazbě ve vlastním domě, v pověsti nekrvavého mučedníka. K příležitosti tohoto výročí vznikla nová životopisná kniha o arcibiskupu Matochovi od Dr. Jindřicha Zdíka Zdeňka Charouze, jenž je v současnosti zřejmě největším znalcem Matochovy biografie. S jeho laskavým svolením máme možnost zveřejnit jeden zajímavý pramen, který je v ní citován, a to cenné autentické svědectví osobního lékaře arcibiskupa Matochy.

Jde o nedatovaný třístránkový strojopis, pocházející ze soukromého archivu Dr. Charouze, přičemž v záhlaví je rukou připsáno „Od Dr. Šuránka“ (tj. P. Antonína Šuránka, někdejšího spirituála kněžského semináře), čímž je naznačeno, kdo byl původním uschovatelem této zprávy. Autorem svědectví byl olomoucký lékař MUDr. Florián Pumprla (1898– 1977), od roku 1948 arcibiskupův osobní lékař. Je možné, že šlo v tomto případě o přímou reakci na článek uveřejněný 14. 6. 1968 v Lidové demokracii, v němž Max Jablonský, vládní zmocněnec dosazený do arcibiskupské rezidence v době Matochovy internace, tvrdil, že prý měl arcibiskup takovou lékařskou péči, jakou nemá jediný občan města Olomouce. Navíc Jablonský uváděl, že arcibiskup dokonce tuto péči údajně odmítal jako nepotřebnou. To však byly – řečeno dnešní terminologií – zjevné dezinformace, na které mohlo reagovat právě Pumprlovo svědectví.

MUDr. Pumprla byl původně ošetřujícím lékařem Matochovy matky, která ve stáří žila u svého syna, a to v době, kdy působil ještě jako profesor na olomoucké bohoslovecké fakultě. Ani po její smrti (1941) Matocha na Pumprlu nezapomněl. Někdy v první třetině roku 1948 ho navštívil v jeho ordinaci s prosbou, zda by mu vystavil lékařské vysvědčení, které potřebuje odeslat do Říma, kvůli nastoupení do důležité funkce. Šlo o jmenování olomouckým arcibiskupem. „*Byl úplně zdrav a požadované vysvědčení jsem mu napsal*“, uvádí MUDr. Pumprla.

Arcibiskup Pumprlu také požádal, zda by se mohl stát jeho osobním lékařem, s čímž on ochotně souhlasil. Ještě v prosinci téhož roku (1948) diagnostikoval arcibiskupovi akutní zánět slepého střeva a zajistil mu operaci u primáře chirurga MUDr. Roberta Pospíšila. Zárok proběhl bez komplikací. Později Pumprla zjistil u Matochy zvýšený krevní tlak, který mu léčil

až do arcibiskupovy internace na jaře 1950. Od té doby tohoto lékaře k arcibiskupovi nikdo nevolal.

K dalšímu osobnímu setkání došlo až po osmi letech, v roce 1958, kdy byl zřejmě na zásah státních úřadů Pumprla spolu s dalšími dvěma doktory povolán k internovanému arcibiskupovi, aby ho vyšetřil, neboť už několik dnů ležel na lůžku a nevycházel z ložnice. Pumprla průběh setkání vyličil takto: „*Uvedli nás do ložnice, ve které ležel arcibiskup v černém svetru, neupravený, vedle postele na židli talíř polévky. Když nás spatřil a bylo mu oznámeno, že nás přivedli, abychom ho vyšetřili, velice se rozčílil, že snad má ještě právo, aby si volil lékaře, kterého sám chce a vyšetření odmítl. Nepomohla ani moje osobní domluva, a proto jsme z ložnice s velkými rozpaky odešli.*“ Po odchodu chtěli všichni tři doktoři opustit rezidenci, ale přítomní funkcionáři včele se zmocněncem Jablonským jim to rozmlouvali, že si to arcibiskup určitě ještě rozmyslí. Následně k němu chtěli vyslat jeho kuchařku, sl. Turčonovou, ale ta to odmítla s tím, že když ji k arcibiskupovi tak dlouho nepouštěli, nyní ho chodit přemlouvat nebude.

Nakonec Matocha s vyšetřením sám svolil, takže se k němu znovu vypravil MUDr. Pumprla, doprovázen ještě prof. MUDr. Zdeňkem Kojeckým. Arcibiskup si stěžoval na velké bolesti v pravé noze, kvůli nimž na ni nemůže dostoupnout. Bylo zjištěno, že jde o akutní záchvat dny. Kromě toho doktor Pumprla zjistil, že má arcibiskup velmi vysoký krevní tlak (190/110) a také celkovou obezitu, nejspíše kvůli nedostatku pohybu. Následně Pumprla uzavírá líčení celé návštěvy tímto sdělením: „*Pan arcibiskup během vyšetření již byl docela klidný a při odchodu nám oběma poděkoval a podal ruku. Prvou lékařskou prohlídku odmítl zřejmě proto, že jsme ho překvapili neohlášením, že na ni nebyl připraven a právě se chystal k obědu. Od té doby jsem ho neviděl. Mně k němu nikdo nevolal a také žádný jiný lékař u něho nebyl.*“ Je tedy zřejmé, že Jablonského článek o „nadstandardní“ lékařské péči, kterou prý navíc arcibiskup odmítal, byl zjevně vylhaný.

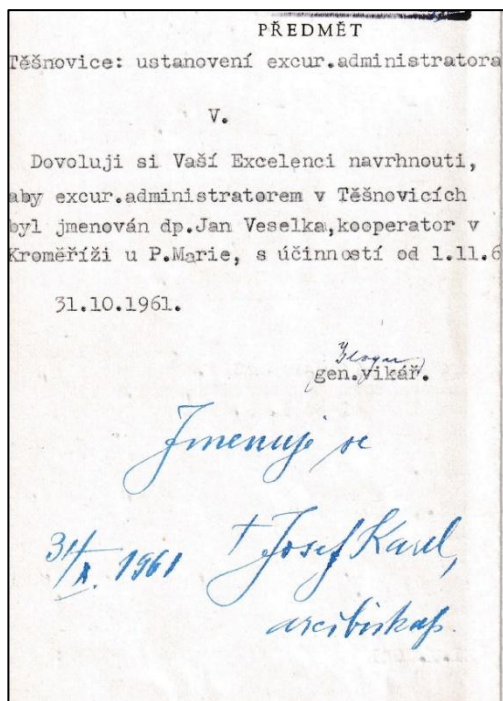
O okolnostech Matochova úmrtí se pak Pumprla dozvěděl od prof. MUDr. Adolfa Rozmaryče, přednosty Ústavu soudního lékařství Lékařské fakulty Univerzity Palackého, který byl k arcibiskupovi povolán (ještě spolu s MUDr. Lojkou, MUDr. Dlouhým a doc. Kojeckým) nedlouho po jeho úmrtí: „*Mrtvý arcibiskup seděl v křesle, byl ještě teplý, kolem byly zvratky mléka. Všichni konstatovali smrt. Prof. Kojecký (...) usoudil, že šlo o srdeční infarkt. Nechali přenést mrtvolu na postel, pokud nenastanou příznaky ztuhnutí. Všichni vyloučili smrt násilnou a na návrh prof. Kojetského bylo od pitvy opuštěno.*“

Tak zemřel arcibiskup Matocha – v opuštění, zapomenutí, de facto utýrán samovazbou. Bezprostřední příčinou úmrtí však bylo evidentní (a jistě závažné) dlouhodobé zanedbávání lékařské péče ze strany Matochových

věznitelů, kteří i tímto způsobem chtěli arcibiskupa zlomit a přimět ke spolupráci s komunistickým režimem, avšak marně.

Vít Němec

Detail podpisu arcibiskupa Matochy z 31. října 1962 – pouhé dva dny před smrtí (Archiv AO).

Mgr. Vít Němec, Ph.D., vedoucí archivu Arcibiskupství olomouckého. Absolvoval doktorandské studium na Cyrilometodějské teologické fakultě UP Olomouci. Zodpovídá za ochranu osobních údajů zaměstnanců arcibiskupství olomouckého.

MOBILNÍ UNIVERZITA CMKA V PRAXI

Radek Mezuláník

Prezentace projektu Mobilní Univerzita CMKA a jeho realizace v akcích pořádaných v zimním semestru 2021 a výběr přednášek z poutně-studijních cest na téma Unionistické kongresy na Velehradě.

Cyriľometodějská křesťanská akademie si během své transformace v posledních letech nastavila jasné priority pro naplňování svého programového prohlášení:

- Celoživotní vzdělávání laiků v nauce katolické víry formou pravidelného vzdělávání v naukových programech a kurzech z teologických disciplín.
- Pravidelné celoživotní vzdělávání v křesťanském učení zaměřit k rozvíjení základních náboženských znalostí, k prohlubování nauky víry o poznání teologických a příbuzných oborů a učení církve, reagující na aktuální problémy a témata.
- Podporování služby učitelského úřadu církve na všech stupních.
- Zakládání klubů křesťanské akademie jako míst pravidelného vzdělávání.
- Rozvíjení studia osobností a díla sv. Cyrila a Metoděje v celém rozsahu.
- Rozvíjení ediční a publikační činnosti vydáváním textů a studijních materiálů pro programy celoživotního vzdělávání.
- Směřování k širší nadregionální působnosti v Evropě. CMKA rozšiřuje svoji působnost z Moravské církevní provincie v zemích Moravy a Slezska k otevřené spolupráci s institucemi v zemích a státech Evropy, které rozvíjejí cyriľometodějskou tradici Řím- Itálie, Soluň – Řecko, Nitra- Slovensko, Krakov - Polsko.

„MOBILNÍ UNIVERZITA“ CYRILOMETODĚJSKÉ KŘESŤANSKÉ AKADEMIE
Cyriľometodějská křesťanská akademie se tedy věnuje celoživotnímu vzdělávání laiků v poznávání křesťanského učení a nauky církve. V rámci hledání nových přístupných a populárních forem vzdělávání CMKA iniciovala jedinečný projekt vzdělávání prostřednictvím cestování. Například po vzoru německé či rakouské Biblische Reisen.

Naším mottem je: „*Pokud víte více, uvidíte více*“ - protože pokud víte o pozadí a podrobnostech života kolem nás, můžete se podívat blíže a porozumět více.

Program Mobilní univerzity CMKA obsahuje studijní cesty, jednodenní výlety, semináře, přednášky a komentované prohlídky se zaměřením na křesťanskou nauku, dějiny umění a kultury, zemi a její obyvatele.

MOBILNÍ UNIVERZITA nabízí:

- Vysoce kvalifikované průvodce a přednášející
- Ročně nové, aktuálně vyvíjené specializované programy daleko od masové turistiky

- Osobní sounáležitost – vytváření nových kontaktů a společenství

Přednášky probíhají během jízdy autobusu. Další výklad probíhá na místě. Samozřejmě součástí každého vzdělávacího zájezdu je mše svatá. Během studia obdrží frekventanti studijní materiály. V případě absolvování všech akademických roků (jde o tříletý projekt) obdrží Závěrečný certifikát o absolutoriu.

Projekt Mobilní univerzity organizují kluby křesťanské akademie CMKA. Současný běh pořádá Klub CM křesťanské akademie regionu „GANDIA“. Další běhy mohou organizovat regionální pobočky nebo kluby, které si vezmou za své praktickou část organizace, tedy zajištění autobusu a účastníků. Přednášející a organizaci celého zájezdu pak zabezpečí centrální vedení CMKA a MU. Ukázalo se jako výhodné, pořádat vzdělávací zájezdy pokud možno v termínech státních svátků, kdy mnoho lidí hledá způsob, jak tyto dny prožít.

V zimním semestru 2021/22 byly připraveny vzdělávací kurzy formou autobusových zájezdů s tímto programem:

28. 10. – Tetín, Svatý Jan pod Skalou, k 1 100. výročí mučednické smrti sv. Ludmily. Hlavním tématem přednášek byly základy víry na našem území.

17. 11. – Velehrad, Staré Město, Uherské Hradiště. Tentokrát byla hlavním tématem přednášek cyrilometodějská tradice

11. 12. – Olomouc – katedrála, Arcibiskupský palác, seminář, Svatý Kopeček, adventní trhy. V rámci tohoto zájezdu jsme se zaměřili na církev jako společenství.

Další plánovaný zájezd se uskutečnil až 13. 1. 2022. Šlo o Filipov – poutní místo s tématem svatí a světice v naší historii.

"Svět je kniha a ti, kteří necestují, přečtou jen jednu stránku." – říkal sv. Augustin. Země je plná nekonečných zážitků, zázraků a jedinečných příležitostí. Zveme Vás tedy všechny k jejímu poznávání a dalšímu osobnímu rozvoji ve víře.

Výběr z témat, která zazněla během prvních kurzů MU

Velehrad, Staré Město, Uherské Hradiště - přednáška cyrilometodějská tradice

Skvělým průvodcem po areálu Velehradu, a současně kazatelem, byl P. Josef Čunek, SJ. V Kapli Matky jednoty křesťanů jsme si připomněli unionistické hnutí usilující o sjednocení Slovanů. Jezuita P. Josef Jaroš se zasadil o pořízení velehradského palladia, obrazu Panny Marie, u kterého jsme se modlili za jednotu církve. Vzorem pro tento obraz se stala ikona, která byla uctívána v římské bazilice Panny Marie Větší. Právě v tomto kostele papež Hadrián II. položil roku 868 na oltář slovanské bohoslužebné knihy. Vzhledem k dalším tématům MU bylo důle-

žitě upozornění, že v horní lunetě rámu je reliéf dvou andělů klanících se Svatováclavské koruně.

Další prohlídka pokračovala Slovanským sálem, o plošné výměře 300 m², který je situován v jižní části klášterního areálu a byl postaven na konci 19. století. V letech před první světovou válkou se zde konaly sjezdy slovanských teologů z celého světa. Slovanskou vzájemnost dokumentuje výzdoba stěn a stropu sálu, provedená technikou olejové malby z volné ruky kombinované s malbou šablonovou. Výzdobu Slovanské dvorany provedl pražský malíř Svoboda, podle návrhu tehdejšího rektora koleje P. Jana Cibulky. Uprostřed stropu v bohaté lidové ornamentice jsou zobrazeny znaky slovanských zemí. Stěny zdobí lidová ornamentika z Moravy, Čech a Slovenska a po stranách pod stropem jsou v medailonech nástěnné malby památných měst, jakými jsou Kroměříž, Sarajevo, Praha, Olomouc, Brno, Lvov, Záhřeb, Velehrad, Nitra, Soluň, Vatikán, Řím, Vyšehrad, Buchlov a Svatý Hostýn.

Minulost a budoucnost velehradských sjezdů

Mons. Dr. Ladislav Belás

Bylo zcela na místě připomenout si v těchto památných prostorách bohatou a inspirující historii Unionistických sjezdů s využitím přednášek prof. dr. Vojtěch Tkadlčíka, který měl v roce 1991 na kongresu Teologie střední a východní Evropy v Lublinu přednášku nazvanou „Minulost a budoucnost velehradských sjezdů“ a Mons. Dr. Ladislava Beláse z Nitry na Slovensku, kterou přednesl na mezinárodním sjezdu seminaristů na Velehradě v roce 2000:

„Chceme-li jít ke kořenům slovanského unionismu, musíme se vrátit až ke sv. Cyrilu a Metoději. Žili ještě před rozkolem církve, i když se už rodily první začátky rozdělení. Tito velcí muži správně chápali jednotu církve se střediskem jednoty v Římě, ale také pluralitu, která patří ke katolicitě. Nemůžeme o nich říci z dnešního pohledu, že byli přátelé Říma a nepřátelé Cařihradu, či naopak. Žili v době, kdy jednotu ještě existovala, i když byla ohrožena. Právě v té situaci byli hlasateli i praktickými budovateli jednoty. Proto se slovanské snahy o jednotu dovolávají jejich jménem a navazují na jejich dílo.

Dílo sjednocení měl na mysli i římský císař a český král Karel IV., když r. 1346 žádal papeže Klimenta VI. o dovolení založit v Praze klášter pro slovanské mnichy se slovanskou bohoslužbou s odůvodněním, že v zemích Českého království je mnoho schizmatiků a nevěřících, kteří latinsky předkládanému Písmu nechtějí rozumět a nelze je bez potíží obrátit na katolickou víru. Emauzský klášter v Praze svěřil kromě jiných pod ochranu sv. Cyrila a Metoděje, čímž uvedl jejich úctu do latinské liturgie. Své sjednocovací snahy pak projevil také srbskému caru Dušanovi r. 1355, když jej povzbuzoval k uzavření unie s papežem.

Připomenout musíme i svatého mučedníka Josafata Kunceviče, jednoho ze sloupů Brestské unie (1596), který se při obraně unie Cyrila a Metoděje přímo dovolával.

Hlubší pochopení významu sv. Cyrila a Metoděje pro dílo sjednocení se však objevuje až 19. století. Souvisí to s vědeckým bádáním o životě a díle cyrilometodějském, které zahájil zakladatel slavistiky Josef Dobrovský (kromě jiného byl také v Olomouci rektorem kněžského semináře) a rozkvětem cyrilometodějského kultu u pravoslavných i katolíků. Mocným impulsem byla milénia: 863 příchod věrozvěstů na Moravu, 869 založení biskupství na Moravě a smrt sv. Cyrila, 885 smrt sv. Metoděje.

V Rusku katolický slavjanofil Petr Jakovlevič Čaadajev kolem sebe shromáždil řadu šlechticů tíhnoucích ke katolictví, z nichž někteří se skutečně stali katolickými řeholníky. Od r. 1836 se v Paříži tvoří středisko v čele s jezuitou Ivanem Sergejevičem Gagarinem, který založil 1856 časopis *Etudes*, vychází dodnes, spolek Dílo sv. Cyrila a Metoděje, jehož hlavním cílem byly snahy o sjednocení pravoslavných Rusů s katolíky, Slovanskou knihovnu sv. Cyrila a Metoděje, která je v Paříži dosud. Ovlivnil i několik Němců a nepřímo i největšího průkopníka ruského unionismu Vladimíra Sergejeviče Solovjova. Největším úspěchem Gagarinovým bylo vydání cyrilometodějské encykliky Lva XIII. *Grande munus* r. 1880, kterou byl svátek sv. Cyrila a Metoděje rozšířen na celou církev. U katolických Slovinců byl apoštolem myšlenky sjednocení mariborský biskup Antonín Slomšek, dnes blahoslavený. Ten založil r. 1851 Bratrstvo sv. Cyrila a Metoděje, které se rozšířilo i na Moravu, do Uher a Haliče. Jeho účelem byla modlitba za sjednocení. U Chorvatů tyto myšlenky šířil velký cyrilometodějský ctitel biskup Josef Jiří Strossmayer. Na Moravě profesor Nového zákona v Brně P. František Sušil postavil své tehdy největší dílo biblické exegeze mezi Slovany pod záštitu sv. Cyrila a Metoděje. Vychoval celou řadu cyrilometodějských kněží. V Olomouci založili 1849 časopis *Cyril a Metod* a pod stejným jménem současně i na Slovensku ve Štiavnici. R. 1850 založili v Brně Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, jeho úkolem bylo šíření vzdělanosti, mravnosti a vlastenectví, ale i unionismu. Chtěli zapojit lidové vrstvy. V Čechách byl jeho propagátorem Václav Štulc, na Slovensku biskup Moyses. Sušil navázal kontakty s Gagarinem a jeho skupinou v Paříži i s biskupem Slomškem a jeho Bratrstvem.

Již P. Sušil ukazoval na Velehrad jako středisko cyrilometodějské úcty a sjednocovacích snah. Dnešní Velehrad vznikl kolem cisterciáckého kláštera, který byl založen r. 1205 asi 4 km od Starého Města, kde archeologické vykopávky téměř na kterékoliv zahradě odkrývají stavby z doby Velké Moravy a máme dost důvodů k přesvědčení, že právě tam byl Metodějův Velehrad. Cisterciácký Velehrad byl zničen husity, pak znovu obnoven. Zrušen císařem Josefem II., který udělal z baziliky farní kostel a klášter nechal zpusťnout. Duchovní žák Sušilův Antonín Cyril Stojan, pozdější arcibiskup olomoucký, Služebník Boží, pochopil sílu velehradského odkazu. Získal a obnovil klášter, kam později byli povoláni jezuité a postupně vybudovali své gymnázium a papežskou kolej. Viděl, že Slomšekovo Bratrstvo již nestačí na nové úkoly, že je třeba k modlitbě přidat i oběti, hmotné příspěvky a organizované akce. Proto založil všeslovanský spolek *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje pod ochranou bl. Panny Marie* se sídlem na Velehradě.

Založením Apoštolátu získal Stojan širokou základnu, řadu schopných spolupracovníků a rozvětvenou organizaci. Každoroční bohoslovecké sjezdy, kterým od r. 1888 vždy předsedal, mu daly příležitost, aby vychovával a vedl kněžský dorost v duchu cyrilometodějské myšlenky se stálým zřetelem k vytouženému sjednocení ve víře. Mezi přednášejícími byli vynikající odborníci jako Dr. Josef Vajs, specialista na hlaholské písemnictví, polský filosof Marian Żdziechowski, nadšený stoupenec Solovjova, Slovinský František Grivec, pozdější sloup velehradského unionismu, Dr. Antonín Podlaha, který založil časopis *Slavorum litterae theologicae*, později přeměněný na *Acta Academiae Velehradensis*, a další. Myšlenkou sjednocení se zabývali i v různých řeholních řádech (jezuité, benediktýni, asumpcionisté, augustiniáni atd.), ale práce byla roztříštěná, proto přišel Stojan s myšlenkou unionistických kongresů na Velehradě.

První unionistický kongres se konal na Velehradě 25. až 27. července 1907. Předsedal mu haličský a lvovský metropolita Dr. Ondřej Szepticki, který vynikl jako propagátor unionizmu v celé Evropě. Přítomní byli Poláci, Rusíni, Rusi, Chorvati, Slovinci a Slováci. Bylo rozhodnuto konat kongresy každé dva roky.

Druhého kongresu v roce 1909 se kromě už jmenovaných účastníků zástupci z Rumunska, Francie a Bulharska. Přednášeli i dva pravoslavní teologové. Bylo rozhodnuto o ustanovení vědecké společnosti *Academia Velehradensis*.

Třetí kongres v roce 1911. Za první světové války se pak konaly jen menší porady. Skutečný čtvrtý kongres byl svolán až r. 1924 Stojanovým nástupcem olomouckým arcibiskupem Dr. Prečanem. Tehdy se účastnil i apoštolský nuncius a Pius XI. poslal kongresu zvláštní list. Účastnilo se 20 biskupů z různých zemí a delegáti z Anglie, Francie, Belgie, Španělska, Itálie, Bulharska, Cařihradu, Řecka, Rumunska, Německa, Litvy, Ruska a Spojených států amerických.

Na pátý kongres r. 1927 poslal list i apoštolský delegát z Bulharska Mons. Roncalli, pozdější papež Jan XXIII. Další velké kongresy byly na Velehradě r. 1932 a 1936. Kromě toho se pořádaly krajové unionistické sjezdy jako odnož těch Velehradských, např.: r. 1925 v Lublani, 1926 v Chicagu v USA, 1929 v Praze, kterého se účastnil Mons. Roncalli osobně. V Polsku se konaly unijní porady již r. 1926 ve Vilně a od roku 1930 pravidelně v Pinsku. V Itálii se začaly konat Týdny modliteb a studií o křesťanském Východě, r. 1930 v Palermu, 1931 v Syrakusách a pak vždy v jiném městě. Ve Švýcarsku vznikl roku 1924 spolek *Catholica Unio*, odpovídající *Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje*. Také jinde vznikla celá řada unionistických spolků a časopisů. Nejdůležitějším výsledkem

celého hnutí bylo založení *Papežského orientálního ústavu* v Římě papežem Benediktem XV. roku 1917 a vydání encykliky *Rerum orientalium* Pia XI. roku 1928, v níž mnohé náměty z velehradských sjezdů byly dány jako směrnice pro unionistickou práci v celé církvi. Římský Orientální ústav si vzal na starost školení odborníků a uskutečnil to, co na Velehradě nebylo možné. Na Velehradě byl však založen jezuity vedený Papežský misijní ústav, který měl být jakousi přípravou pro Orientální ústav v Římě.

Další kongresy znemožnila druhá světová válka a pak komunistický režim. Jen v roce 1946 a 1947 byly na Velehradě menší porady. V letech 1956, 1957, 1959 se pokusil obnovit velehradskou tradici profesor Harvardovy univerzity v Americe Dr. František Dvorník, význačný představitel unionismu a Stojanův pokračovatel. Zorganizoval tři unionistické kongresy v Americe (stát Illinois, benediktinský klášter v Lisle). Pokračování těchto snah bylo přenecháno II. vatikánskému koncilu.

Velehradské sjezdy nepřivedly nikoho k sjednocení, ale uvedly do pohybu velké hnutí, které ovlivnilo celou církev, staly se mohutným hlasem víry a naděje. Připomněly rozvaděným křesťanům, že příkazem Božím je smířit se, že Kristův příslib jednoho ovčince a jednoho pastýře je reálný. Sjednocení je možné, protože Bůh ho chce a u Boha není nic nemožného. Nežádá se od nás úspěch, ale modlitba, snaha, opravdové úsilí. A sjednocení provede sám Pán, až přijde čas. Tak se na to díval arcibiskup Stojan, který nikdy neztrácel naději. Začal pracovat pro sjednocení v době, kdy to mnozí pokládali za utopii.

Unionismus byl v dějinách někdy spojován s vedlejšími cíly národnostními a politickými. Těchto chyb se velehradské sjezdy uchránily. Vždy stavěly na první místo cíle náboženské. Formulovaly správné obecné zásady, na nichž budovaly koncepci jednoty církve a jejího obnovení. Ukazovaly směr dalšího teologického vývoje, který se projevil naplno až na II. vatikánském koncilu. Byly to zvláště tyto zásady: rovnost obou stran, otevřenost teologického bádání, aktivní podíl laiků na spolupráci a na odpovědnosti za osudy křesťanstva, uznání viny za rozkol na obou stranách, tedy i na straně katolické, a přiznání ekleziálních hodnot pravoslavné církvi.

Největší význam měla metoda sjezdů: metoda dialogu. Když v roce 1990 při posledním sezení smíšené komise ve Freisingu hrozilo nebezpečí přerušení dialogu, vzkázal Jan Pavel II., že jediná cesta, která vede k jednotě, je cesta dialogu lásky v pravdě a upřímnosti. Totéž vyjádřil arcibiskup Stojan už roku 1910 lidovým přirovnáním: „*Já rozkol přirovnávám k rozvedeným manželům. Dokud spolu nemluví, vše je marné. Když mluví, třebas se hádají, je naděje, že se domluví a vrátí. I my musíme*

začít mluvit. Snad to budou potyčky, ale už bude naděje, že se dáme do řeči a do dalšího vyjednávání.“

Na odborné oficiální rovině dialog mezi církvemi existuje. I když katolicko pravoslavná komise založená v roce 1980 na nějaký čas zastavila svou práci, jsme rádi, že v poslední době svou činnost obnovila. S evangelíky se podařila udělat dohoda o ospravedlnění, kde hrál důležitou roli polský arcibiskup Alfons Nosol z Opole. Zdá se však, že o těchto dialogích se málo ví mezi věřícími a modlitby za jednotu bývají záležitostí jen lednového týdne. Jistě je úkolem kněží a aktivních laiků probouzet vědomí, že rozdělení církve není podle Boží vůle, ale je plodem lidských chyb a v nás všech musí být touha po obnovení jednoty, aby svět mohl uvěřit. Zvláště dnešní doba, kdy v Evropě věřících křesťanů ubývá, vyzývá k odstranění této překážky pro uvěření mnohých.“

V době, kdy celá katolická církev prožívá synodální transformaci nás připomínky unionistických sjezdů vedou nejen k inspiraci historickým ale také k osobnímu setkávání a dialogu. Nechceme žít v minulosti. Možná že unionismus přerostl v širší ekumenismus, kde vede hlavní iniciativu Svatý Stolec. My bychom rádi iniciativu Svatého Stolce podpořili a probudili větší zájem věřících. Evropa je dnes pro nás velkou výzvou k evangelizaci a ochraně křesťanských hodnot. Kéž by se podařilo probudit široké hnutí pro evangelizaci Evropy v duchu velkých věrozvěstů svatých bratří Cyrila a Metoda, jako to udělalo v 19. století hnutí unionistické.

Poutní cesta na Tetín a přednáška - Svatá Ludmila ve výtvarném umění

Návštěva Tetína byla krásnou příležitostí k připomenutí klíčové osobnosti českých dějin. Kněžna Ludmila byla první českou panovnicí, první českou pokřtěnou ženou, první českou sveticí. Její život byl v minulosti inspirací i pro výtvarné umění.

Ve Sbírce starého umění Národní galerie v Praze například najdeme dílo mimořádné výtvarné kvality z kaple roudnického biskupského hradu – monumentální votivní obraz Jana Očka z Vlašimi. Jeho autor se umělecky vyškolil ve dvorském okruhu Mistra Theodorika. V horní polovině obrazové kompozice je zpodoběn císař Karel IV. pod ochranou zemského patrona sv. Zikmunda, Pannu Marii s dítětem adoruje spolu s císařem jeho syn Václav, doporučený svatým knížetem české země, sv. Václavem. Dolní polovina náleží patronům donátora díla, pražského arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi. Jsou zde zpodobeni zemští světci: sv. Prokop, sv. Vojtěch, sv. Vít a sv. Ludmila.

Podobně na votivní desce z Dubečka, určené pro první kostel v království, která vykazuje svoji zdobností rysy drahocenného uměleckého díla z konce 14. století, od neznámého autora. Je rovněž součástí Sbírký starého umění Národní galerie Praha. Je na ní vyobrazen donátor v kanovníckém oděvu se svým osobním patronem sv. Ondřejem a patronem pražského arcibiskupství sv. Vojtěchem a šestice českých zemských patronů: sv. Václav, sv. Vít, sv. Metoděj, sv. Zikmund, sv. Prokop a sv. Ludmila. Vzhledem k ikonografii lze předpokládat, že oltář, z něž deska pochází, byl původně umístěn v pražské katedrále. Řada formálních rysů díla jednoznačně čerpá ze stylu Mistra Treboňského oltáře.

Co se týká sochařského umění pak jedním z nejslavnějších sousoší je pomník sv. Václava na Václavském náměstí. Josef Václav Myslbek ho vytvořil v letech 1887-1924. Bronzovou jezdeckou sochu knížete Václava obklopují sochy čtyř českých světců - sv. Ludmily, sv. Prokopa, sv. Anežky a sv. Vojtěcha. Svatá Ludmila stojí po pravici knížete Václava, v přední části sousoší.

Sousoší sv. Ludmily s malým Václavem na Karlově mostě vzniklo někdy po roce 1720 v dílně některého z následovníků či učedníků Matyáše Bernarda Brauna. Původně byla socha sv. Ludmily osazena na rampě Pražského hradu. Po katastrofální povodni v r. 1784, která do vltavských vln shodila sousoší Sv. Václava od Otavie Mosta se hledala vhodná náhrada. Nalezena byla právě v této soše. Ludmila zde malého Václava poučuje z knihy. Originál je možné shlédnout v sále Gorlice na Vyšehradě.

První staročeská legenda o sv. Václavu přináší údaj, že kněžna Ludmila dala vyučovat svého vnuka Václava ze slovanských knih. Josef Hellich zasadil tento výjev na hrad Tetín nad řekou Berouňkou s výhledem na tetínský kostel a do dalekého kraje. Z jeho obrazu zřetelně zaznívá vliv starých italských mistrů, zejména Raffaela, které Hellich studoval v Římě, ale také jeho zájem o historii, dějiny umění a archeologii. Obraz je součástí Sbírký umění 19. století a klasické moderny Národní galerie Praha.

Stříbrná pozlacená relikviářová busta sv. Ludmily, původem z pokladu benediktinek u sv. Jiří, z počátku 14. století, zase patří k nejvýznamnějším předmětům Svatovítského pokladu, jehož podstatná část je od roku 2012 vystavena v kapli svatého Kříže na druhém nádvoří Pražského hradu.

Vyobrazení z latinského překladu Dalimilovy kroniky představuje výjev, jak Tunna a Gomon vyrážejí dveře a škrtí svatou Ludmilu šálou. Pak anděl odnášejí její tělo na nebesa. Kronika tak řečeného Dalimila je nejstarší česky psaná veršovaná kronika, jedno ze stěžejních děl českého písemnictví. Pochází z počátku 14. století a pro své silně vlastenecké ladění byla předmětem zvýšeného zájmu vždy v dobách národního útisku. K nejvýznamnějším malířům 1. poloviny 19. století patří František Tkadlík, jeho dílo vytvořené na rozhraní klasicismu a romantismu zahrnuje široký záběr: portréty, mytologické, historické a především náboženské náměty. Obraz Sv. Václav a sv. Ludmila při mši vznikl krátce potom, co se Tkadlík ujal funkce ředitele pražské Akademie. Na plátně se malíři podařilo zachytit intimní atmosféru duchovního okamžiku a nepatetickým způsobem skloubit náboženský i historický charakter díla. Obraz se proto stal příkladným vzorem vlasteneckého umění, který zapůsobil na nastupující generaci umělců, mimo jiné i Josefa Mánesa. Obraz je součástí Sbírky umění 19. století a klasické moderny Národní galerie Praha.

Sv. Ludmila bývá zobrazována nejčastěji v knížecím šatě s šálem či závojem, příp. provazem kolem krku, který symbolizuje způsob usmrcení. Někdy bývá zobrazena s boleslavským paládiem, sv. Václavem, kterého učí číst, a méně často jak ji křtí sv. Metoděj.

Za zmínku stojí celá řada dalších děl významných autorů, například deska Mistra Theodorika s malbou a relikvií v rámu v Kapli Sv. Ostatků na hradě Karlštejně, kamenná tumba sv. Ludmily s reliéfem ležící světice v bazilice svatého Jiří na Pražském hradě, barokní socha sv. Ludmily, zlatená dřevorezba Františka Preisse z roku 1699 v hlavní lodi katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha, Svatá Ludmila, pomocnice chudých na olejomalbě Josefa Vojtěcha Hellicha, Zavraždění sv. Ludmily, mramorová socha od Emanuela Maxe v kapli sv. Ludmily pražské katedrály, a další. V hudbě inspirovala sv. Ludmila celou řadu tvůrců, počínaje oratorním dílem Svatá Ludmila Antonína Dvořáka na libreto Jaroslava Vrchlického, přes oratorium Petra Fialy Křest svaté Ludmily na text Zuzany Novákové – Renčové, nebo třeba kantátu Pramáty Ludmila z cyklu České nebe Jana Zástěry na text Marie Dolistové, až po muzikálové oratorium Jiřího Najvara a Jana Matouška – Ludmila!!! Rodinný dýchánek.

Samotné oratorium Svatá Ludmila bylo uvedeno na hudebním festivalu v Leedsu 15. října 1886 pod vedením samotného autora. Další dvě představení, pro něž Dvořák skladbu výrazně zkrátil, proběhla v Londýně 29. října a 6. listopadu 1886. V Praze byla uvedena poprvé 25. února 1887 koncertně v Národním divadle, přičemž orchestr řídil opět sám skladatel.

Později bylo oratorium Svatá Ludmila podrobena úpravám pro scénické provedení jako „duchovní opera ve třech odděleních“ v rámci série Dvořákových děl uváděných k jeho 60. narozeninám. Libreto pro tento účel upravit Václav Juda Novotný. Scénickou premiéru měla Svatá Ludmila v Národním divadle 30. října 1901.

Námět oratoria pojednává o období z raných českých dějin, kdy pohanství bylo střídáno křesťanstvím. Libreto sestává ze tří částí: Na nádvoří hradu mělnického, V lesích berounských, V chrámu velehradském. V první části přichází na Ludmilin hrad v Mělníku poustevník Ivan, který přesvědčuje pohanský lid o jediném Bohu. Ve druhé části Ivana vyhledá kněžna Ludmila, která se chce nechat pokřtít. Také dojde k setkání s Bořivojem, který se do Ludmily zamiluje a je ochoten přistoupit na křesťanství, pokud ji tím získá za ženu. V třetí části probíhá obřad na Velehradě, kde Ludmila s Bořivojem přijímají křest od biskupa Metoděje.

Součástí vzdělávacího zájezdu na Tetín byla i návštěva a přednáška ve Svatém Janu pod Skalou, kde poustevník Ivan, či svatý Jan Český, žil a působil.

Přednáška - Český rodák kardinál Christoph Schönborn potomkem českých králů

Pro zajímavost a v souvislosti s tématem, i jako připomínku 30 ti let jeho biskupského svěcení, jsme se seznámili s jeho zajímavou a s českou historií spojenou genealogií.

Christoph Schönborn vstoupil v roce 1963 do dominikánského řádu, vystudoval teologii a v roce 1970 byl vysvěcen na kněze. Studoval filozofii a teologii ve Vídni, Paříži a Řezně, přednášel na univerzitě ve Fribourgu a Heligenkreuzu. V roce 1991 se stal vídeňským světícím biskupem, o čtyři roky později vídeňským arcibiskupem a v roce 1998 byl papežem Janem Pavlem II. jmenován kardinálem.

Narodil se 22.ledna 1945 na zámku Skalka u Lovosic, kde se také nalézá i rodinná hrobka tzv. české větve Schönbornů, založené Bedřichem Karlem Josefem hrabětem Schönbornem (+1849). Je zde také pohřbena velká část kardinálových schönbornovských předků.

Christoph Schönborn pochází ze staré rýnské šlechtické rodiny z konce 13.století. Během následujících staletí se rod rozvětvil do několika linií. Kardinál Schönborn pochází z větve české.

Rodina sice krátce po jeho narození v roce 1945 odešla do Rakouska, přesto však má v českých zemích zapuštěny velmi hluboké kořeny.

Otec Hugo Damian Schönborn (1916-1979) se narodil na rodinném zámku Dolní Lukavice, ležícím u silnice Plzeň – Klatovy asi necelé 4 km od obce Přeštice v západních Čechách.

Matka Eleonora pochází z Brna, kde se v roce 1920 narodila. Rodiče kardinála vstoupili do svazku manželského v roce 1942 v Praze a rozvedli se v roce 1959. V Praze se ženíl také kardinálův dědeček Karel Jan Schönborn, který se zde v roce 1890 narodil. Babička Alžběta, rozená Nosticová, se narodila ve stejném roce, ale v Teplicích. Prapradědeček Karel Bedřich hrabě Schönborn se ženíl v roce 1861 na Konopišti, kde si vzal dceru Jana Nepomuka Karla z Lobkowicz Johannu. Tento Jan

Nepomuk Lobkowicz, praprapradědeček kardinála, byl zakladatel křimické větve lobkowiczského rodu.

Výše zmíněný prapradědeček Karel Bedřich Schönborn pocházel z deseti dětí. Jeden z jeho bratrů – Bedřich Ervín – byl v letech 1888-1895 ministrem spravedlnosti, další bratr František pak kardinálem a pražským arcibiskupem, který zemřel v roce 1899 a je pochován v arcibiskupské hrobce ve svatovítské katedrále na Pražském hradě. Nejmladší z bratrů byl Adalbert, otec šesti dětí. Jeho syn Ervín (1899-1984) byl v době komunistické diktatury zaměstnán jako prodáváč v pražském antikvariátu v Karlově ulici a jeho dvojče František (1899-1964) byl za okupace vězněn nacisty.

Pradědeček výše uvedených bratrů a tudíž předeek kardinála Christopa Schönborna v 8. generaci je Hugo Damian Ervín hrabě Schönborn. Ten koupil v roce 1784 statek Příchovice u Klatov, o jedenáct let později zdědil Dolní Lukavici a Dlažkovice a později přikoupil Malesice. V roce 1811 založil majorát Dolní Lukavice. V Praze na Malé Straně zakoupil palác, dodnes zvaný Schönbornský, v němž nyní sídlí velvyslanectví USA.

Neméně zajímaví jsou kardinálovi předci tzv. po přeslici. Sem patří například předeek v 7. generaci Jan Nepomuk Rudolf hrabě Chotek (1748-1824), který podporoval stavbu silnic, rozvoj textilní výroby a zasloužil se o úpravu pražské novoměstské radnice a letohrádku ve Stromovce. Svým potomkům zanechal také slavnou empírovou knihovnu na zámku Kačina. Jeho syn Karel (1783-1868) byl nejvyšším purkrabí v Čechách. V této funkci nechal postavit řetězové mosty v Praze, Žatci, Jaroměři a Strakonici, zahájil paroplavbu po Labi od Mělníka k hranicím a pečoval o důležité národní památky jako např. Karlštejn. Výrazně se také zasloužil o proměnu vzhledu Prahy. Nechal vydláždit některé ulice, založil městské sady, modernizoval vodovodní síť, vybudoval nábřeží a postavil dnešní Chotkovu ulici. Vnučkou tohoto Chotka byla nejen Marie Žofie Chotková provdaná Nosticová, kardinálova prababička, ale také známá Žofie Chotková, která se na zámku v Zákupích provdala za následníka trůnu Františka Ferdinanda Habsburského a spolu s ním zahynula při atentátu v Sarajevu v roce 1914.

Další nejvyšší purkrabí v rodu a předeek Christopa Schönborna v 7. generaci byl František Antonín Nostic-Rieneck (1725-1794), který patřil k osvíceným aristokratům. Na svých rozsáhlých panstvích dal vystavět řadu nových zámků a církevních staveb. Své děti nechal očkovat a jako první v Čechách instaloval na svém zámku v Měšicích hromosvod. V roce 1781 dal v Praze vystavět známé Nosticovo divadlo. V roce 1798 ho zakoupili čeští stavové a od té doby neslo název Královské stavovské divadlo.

V Nosticově salonu se scházeli nejvýznamnější představitelé národního obrození. Jeho syn a praprapradědeček kardinála Schönborna Bedřich Nostic navštívil spolu s Josefem Dobrovským v roce 1794 Kostnici, kde hledali památky na českého kazatele Jana Husa. K zajímavým předkům kardinála Schönborna patří také Karel Jan hrabě Clam-Martinič (1792-1840). Ten byl nejen pobočníkem maršála Karla Schwarzenberga, který zvítězil u Lipska nad Napoleonem. (Podle některých alternativních teorií, mohl být otcem české spisovatelky Boženy Němcové. Matkou měla být údajně jeho milenkyně Dorothea Périgordová-Talleyrandová, rozená vévodkyně zaháňská, sestra paní kněžny z „Babičky“.)

Sledujeme-li kardinálovu genealogii hluboko do historie a dohlédneme-li přes staletí až k úsvitu českých a moravských dějin, najdeme mezi jeho předky i prvního historicky doloženého českého knížete Bořivoje I. z rodu Přemyslovců a jeho ženu svatou Ludmilu. Následuje plejáda Přemyslovců na českém knížecím a později královském trůnu, která nás dovede až k osobě římského císaře a českého krále Karla IV. Lucemburského, potomka Přemyslovců po přeslici. Předky kardinála Schönborna jsou ale i čeští králové z dalších rodů jako Albrecht II. a Ferdinand I. Habsburský, Vladislav II. Jagellonský nebo Jiří z Poděbrad. Díky Karlu IV. Lucemburskému je Christoph Schönborn také potomkem nejen prvních polských Piastovců, uherských Arpádovců nebo ruských Rurikovců, ale i známých římských císařů a králů jako byl Fridrich Barbarossa, Ota I. Veliký nebo Jindřich Ptáčník. Kardinálovým předkem je také francouzský král Hugo Kapet, anglický král Alfréd Veliký Cerdikovec a dokonce i byzantský císař Izák II. Angelos. A nesmíme zapomenout ani na jednoho z nejslavnějších předků: největšího panovníka středověku Karla I. Velikého, zvaného Otec Evropy.

PhDr. ThDr. Radek Mezuláník, Ph.D. Trvalý jáhen Brněnské diecéze, vyučující na Katedře mediálních studií Univerzity J. A. Komenského Praha, autor mnoha odborných textů z oblasti mediální etiky a pedagogiky, iniciátor teologie médií, zakladatel Mezinárodního institutu informační etiky na základě výzvy Benedikta XVI. Člen prezidia CMKA. Auditor Diecézního církevního soudu v Brně

KURZ CMKA TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘEŠŤANA

Cyrilometodějská křesťanská akademie v akademickém roce 2020/21 pořádá vzdělávací kurz TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘEŠŤANA, který je zaměřen k uvedení do teologie a poznání teologických oborů s možností využití poznatků v praktickém životě křesťana. Kurz poskytuje uvedení do teologických oborů, základní orientaci v nauce a v tématech pro praktickou aplikaci v životě.

První část kurzu je věnována cyklu přednášek z teologického oboru morální teologie – bioetiky. Přednášejícím je Mgr. Jan Polák, Th.D., asistent na katedře morální teologie CMTF UP v Olomouci.

Cyklus přednášek z bioetiky probíhá v 8 setkáních od 30.9. -16. 11. 2021. I.– II. ÚVOD DO BIOETIKY. OBECNÁ BIOETIKA, III. – IV. ZAČÁTEK LIDSKÉHO ŽIVOTA V. VÝZVY MODERNÍ MEDICÍNY – Transplantologie. Kmenové buňky a regenerativní medicína. Genetické biootechnologie. VI. – VII. NEZABIJEŠ! VIII. KONEC LIDSKÉHO ŽIVOTA -.

Druhá část kurzu –cyklus přednášek z FUNDAMENTÁLNÍ TEOLOGIE - ÚVOD DO NAUKY VÍRY A TEOLOGIE, který přednese P. ThLic. JOSEF MIKULÁŠEK, Ph.D. Cyklus přednášek proběhne ve 6 setkáních na téma: I. VÍRA A „VĚDA VÍRY“ (TEOLOGIE). TEOLOGIE A SVATOST. II. JEŽÍŠ KRISTUS V PROMĚNÁCH ČASŮ - III. CÍRKEV V DĚJINÁCH -, IV. ČLOVĚK A SLAVENÍ: LITURGIE JAKO „PRAMEN A VRCHOL“ ŽIVOTA - V. EXHORTACE PAPEŽE FRANTIŠKA „CHRITUS VIVIT“ - Představení postsynodální exhortace *Christus vivit*. VI. VÝKLAD KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ EXHORTACE „CHRISTUS VIVIT“ –

Styl/forma dokumentu a jeho adresáti. Naslouchání Bohu a rozvíjení životního povolání. Povolání ke svatosti celého Božího lidu. Cyklus přednášek přispívá v celoživotním vzdělávání v křesťanském učení a nauce víry, k společenskému rozhledu, k duchovnímu rozvoji a k inspiraci v účasti na synodálnímu procesu církve, v evangelizaci a společenském dialogu.

P. ThDr. Jiří Koníček, prezidenta CMKA, garant kurzu

Víra v perspektivě křesťanské fundamentální teologie

ThLic. Josef Mikulášek, Ph.D.

Studie z oboru fundamentální teologie v rámci kurz Teologie v praktickém životě křesťana

Jen stěží si lze představit plnohodnotný lidský život bez schopnosti a často i nutnosti věřit. Tedy bez schopnosti důvěřovat druhému, otevřít mu „Já“ svého vlastního nitra, poodhalit naděje a očekávání pro mé nejbližší dny či roky života. Zjevně lze na tyto otázky odpovědět negativně a zapřemýšlet se seriózním způsobem nad silnou výzvou pro domnělou a často lidmi tak touženou autonomii člověka:

„Nikdo nemůže žít bez víry. Pomysleme na všechny oblasti lidského života, které stojí na schopnosti důvěry. Bez důvěry, bez odevzdání se, věrnosti a lásky, tedy bez všech těchto konceptů zahrnujících slovo víra, člověk není schopen existovat ani v těch oblastech, kde by se to mohlo zdát možné, jako jsou například politika nebo svět obchodního jednání. (...) Bez důvěry a loajality, přinejmenším k sobě samým, (...) nelze žít, nelze započít žádný rozhovor ani uzavřít žádný obchod – bez víry není žádné společenství, ani přátelství, ani láska, ani manželství.“⁵⁶

Tato citace je příležitým úvodem k pojednání o fenoménu, který v běžném lidském uvažování bývá nejčastěji spojován právě s náboženskou dimenzí lidské existence. Obecné mínění našich současníků dokáže velmi rychle a snadno odlišit „věřícího člověka“ od „nevěřícího jedince“, stačí jim k tomu letmé povědomí o příslušnosti daného člověka k některému z náboženství. Schopnost víry (ve formě *důvěry*) však daleko přesahuje limity pouhé náboženské zkušenosti a odkazuje na nutný zdroj vnitřní síly a motor pro život každého člověka, totiž na schopnost důvěry. Tato schopnost – či snad nutnost – je obecnou zkušeností každé zdravě se vyvíjející lidské osoby. Odkazuje na fakt, že „nikdo není ostrov“, ale že všichni lidé prožívají své životy jako bytosti vnořené do zkušeností druhých; tedy do společenství (kultury, náboženství), která pomáhají (vědomou či nevědomělou formou) směřovat naše kroky a

⁵⁶ Heinrich FRIES – Eberhard SIMONS, *Was heisst Glauben? Glaubensverständnis in einer säkularisierten Welt*, Düsseldorf: Patmos-Verlag, 1969, s. 53.

kteřá nás tak, v průběhu našich osobních biografii, z velké části přetvřáí.⁵⁷ V následujících řádcích se tedy zaměřím na několik charakteristik fenoménu víry z pohledu fundamentální teologie, ovšem bez jakéhokoli nároku na vyčerpávající prezentaci tématu tak komplexního jakým je křesťanská víra.

V perspektivě fundamentální teologie pak náš pohled bude veden dvojí cestou: 1) jednak porozumět schopnosti důvěry jako antropologické konstantě, která je darem Boží milosti nabízené (byť ne nutně akceptované) všem lidem, 2) porozumět (náboženské) víře jako „ontologickému“ skoku, kterým člověk ve spolupráci s A(a)lteritou (jinakostí Boha) proměňuje svůj život a žije v přebytku (nikoliv nedostatku) rozumnosti, kterou víra nabízí: „Nebudete-li stáli ve víře, neobstojíte.“ (Iz 7, 9)

2.1 Víra/důvěra jako antropologická konstanta

Jaké schopnosti jsou vlastní nám, lidem, pro naše možnosti poznávání? Nebo, zeptáme-li se jiným způsobem, jaké vrstvy můžeme nalézt v lidském vědomí sebe sama, které umožňují člověku každodenní odvahu být, odvahu žít, vstupovat do mezilidských vztahů a jednat na jejich základě a pod jejich vlivem? V zásadě bychom mohli hovořit o třech stupních lidského poznání a lidského vědomí:

I. *Smyslové poznání* (lat. *sentio*) nám nabízí jistou a konkrétní zkušenost. Prostřednictvím smyslů (zrak, sluch, hmat, chuť, čich) můžeme získat velmi jisté a konkrétní poznatky, které jsou mi doslova „hmatatelné“. Avšak představme si, že bychom v průběhu našeho života byli odkázáni pouze na možnosti smyslového poznání. Náš život by se stal velmi chudým, velmi omezeným co do naší poznávací kapacity. Byli bychom zajatci pouhé přítomnosti, přítomných zkušeností, počitků.

II. Proto je všem lidem vlastní další vrstva vědomí, a to prostřednictvím *rozumového poznání* (lat. *cognitio*). Na tomto stupni je nám umožněno poznání na základě spekulativní abstrakce, induktivního či deduktivního usuzování, které máme nejčastěji spojeny s oblastí přírodních a technických věd. Výsledkem jejich zkoumání je vědění „přivlastnitelné“ jak jedincem, tak lidstvem jako celkem. Toto vědění je proto kontrolovatelné ze strany lidských subjektů, přičemž lidé postupují v poznávání na způsob řešení problémů.

⁵⁷ Viz Graziano LINGUA, „Le forme dell'affidarsi,“ in *La fede: evento e promessa*, ed. Piero Coda – Christian Hennecke, Roma: Città Nuova, 2000, s. 73-86; a také Gennaro CICCHESE, „Una fede ‚umana‘,“ in *TAMTÉŽ*, s. 87-103.

Je však člověk limitovaný tímto druhem (odborného, vědeckého) vědění, které nám umožňuje klasifikovat naše poznání na způsob „encyklopedických“ znalostí? Nikoliv. V průběhu svého života se každý člověk ocitá tvář v tvář nejasnosti/křehkosti vlastního života, která není popsatelná, natož vyřešitelná, prostřednictvím pouhého aktivování logických

racionálních argumentů a kalkulů. Každý člověk se ocitá před tajemstvím vlastní limitovanosti (možnosti/času/prostoru) svého života, která nám odkrývá hlubší tajemství lidské existence. V mnoha situacích vlastních životů jsme spíše postaveni před námi se odkrývající rea-

litu, ke které můžeme přistoupit pouze skrze akt *víry/důvěry*, aniž bychom ji mohli plně pojmout, vlastnit a manipulovat s ní. Tyto existenciální zkušenosti nás proto odkazují k „participativní“ zkušenosti. Každý člověk je vnořen do tradic, zvyků a kultur, formujících člověka ke kladení odpovědi na otázku smyslu lidské existence.⁵⁸ Každý člověk je neodmyslitelně formován „intersubjektivním substrátem“, tj. prostředím, ve kterém se rozvíjí a ve kterém se učí hledat odpovědi na podstatné otázky vlastní existence. Tyto odpovědi pak často nalézáme spíše na způsob daru, který můžeme či nemusíme přijmout/odmítnout skrze své svobodné rozhodnutí. Nejde zcela jistě o nutnost, kterou by bylo možné experimentálně a na rovině „tvrдых dat“ rozumu dokázat či neomylně a jednoznačně odvodit.

III. Výše zmíněnými úvahami se dostáváme k třetí vrstvě, představující lidské vědomí v jeho aktivním otevírání sebe, a to v podobě *víry/důvěry* (lat. *credere*). Jak vysvětluje etymologie tohoto slova, indoevropský kořen slova (*kred*)⁵⁹ nás odkazuje ve své původní podobě k vyjádření obchodního vztahu (půjčka: *kredit*), ve kterém je tento termín popisem sekvence dar → odměna. Jedná se o přetváření času⁶⁰ – akt důvěry je

⁵⁸ JAN PAVEL II., *Encyklika o vztazích mezi vírou a rozumem Fides et Ratio*, Praha: Bell, 1999, čl. 26; čl. 81.

⁵⁹ Émile BENVENISTE, *Dictionary of Indo-European concepts and Society*, Chicago: Hau Books, 2016², s. 133-139; zde s. 133.

⁶⁰ „Akt víry je obranou proti totalizující unifikaci přítomnosti. Akt víry odkazuje na alteritu a na budoucnost (...). Tvoří síť povinností a práv mezi členy společenství, a tím garantuje

bytotně spojen se „sázkou“ odehrávající se v čase – , který nabývá intersubjektivní povahy (nacházíme se v pozici dárce/obdarovaného), přičemž umožňuje svobodné jednání na základě svěřeného kreditu.⁶¹ Osvobodíme-li tento koncept víry z ryze obchodního slovníku a nastíníme-li jeho základní charakteristiky, jsme pak schopni popsat tři základní složky aktu víry: 1) jedná se o dialogickou záležitost mezi dvěma (či více) lidskými subjekty; jedná se o akt, který 2) má podobu ponoření celistvosti lidské bytosti do jednání, vycházejícího ze smlouvy-víry, a proto není pouze vírou věřenou, nýbrž vírou prožívanou (tedy: naplňovanou jednáním) a který 3) je tvořením nové reality – totiž zpřítomňováním budoucnosti – prožívané jako naplňování svěřeného *kreditu*.

2.2 Lidská existence a lidská/náboženská víra

Právě popsaný mechanismus antropologického poskytnutí kreditu nám odkrývá intersubjektivní matici lidských životů, která není ani tak otázkou svobodné volby, jako spíše univerzální příslušností k lidskému rodu či ke specifické kulturní a náboženské tradici. To znamená: Ve svobodné vůli se rozhodují k vyjití ze sebe (*ex-istere*) prostřednictvím kreditů, svěřovaných *alteritě*, tj. subjektům odlišným ode mě samotného. Svoboda, rozvíjená jako zodpovědnost za realizaci vlastního života směrem do budoucnosti, decentralizuje osu lidského života „mimo sebe“, směrem k realizaci vlastního vycházení (existence), což odlišuje příslušníky lidského rodu od ostatních živých tvorů, jejichž život spočívá na úrovni *bios*, biologického přežívání.

Řečeno spolu s významným židovským filosofem, Martinem Buberem: Vztah k druhým lidem (tj. k lidské *alteritě*) není vztahem vlastnickým či

soudržnost spočívající na trvalosti. (...) Akt víry je esenciální pro všechny typy lidské kolektivity, které uspořádávají lidské vztahy v čase. (...) čím více se společnost snaží vzdorovat zákonitosti času (například tvořením soupisů vědění, skrze které lze nashromáždit v přítomnosti veškeré vědění), tím méně prostoru je poskytováno aktu víry.“ Michel DE CERTEAU, *La pratica del credere*, Milano: Medusa, 2007, s. 34.

⁶¹ „Věřící se vzdává své přítomné výhody (...) Hloubí v sobě prostor, který je naplněn (alteritou, *pozn. aut.*) a v promýšlení vlastních plánů tvoří sobě samému slabost, která je naplněna přítomnou budoucností.“ Avšak z druhé strany platí, že: „víra je také získáním práva. Má hodnotu 'stvrzenky'. To, co bylo darováno, je nahrazeno právem druhé osoby (...) v síti závazků.“ DE CERTEAU, *La pratica del credere*, s. 32.

manipulativním, „Já-Ono“, ⁶² nýbrž vztahem typu „Já-Ty“, ⁶³ ve kterém je jedinci tajemství jeho vlastní existence odhalováno skrze setkání s druhou osobou (*alteritou*) a skrze toto setkání jedinec poznává, kým je a kým může být. Setkání s *alteritou* osoby probouzí v lidech impulzy, podněcující k vyjití ze sebe (*ex-istere*) a podporující hledání lidského smyslu života a lidské zrání. Setkání s *alteritou* proto obohacuje moji vlastní biografii, přispívá k hledání vlastní identity, přičemž tento odlišný lidský subjekt je mi ze své vlastní povahy nepřivlastnitelný a vzdoruje jakémukoliv pokusu o manipulaci druhou osobou. To, co provází lidskou existenci, je vkládání kreditů do setkání s *alteritou*, která nás proměňuje a povzbuzuje, dodává elán a sílu k hledání a k tvoření vlastní identity. Případem *par excellence* tohoto setkání s druhým, je pak – dle Martina Bubera – setkání s Druhým/Jiným, s Bohem. ⁶⁴ Bůh je tím, kdo ze své vlastní podstaty nemůže být člověkem plně probádán, natož pak ovládnut. Bůh, Boží „Ty“ ve vztahu s „Já“, odolává snaze o tvoření autonomních bezpečných a klidných zákoutí svého života, k jejichž tvoření máme všichni lidé tu a tam tendenci. Je tím, kdo nás stále oslovuje svým hlasem („Pojď a následuj mě!“; Mt 19,21) a vybízí k celoživotní pouti (Abrahámovo vyjití; srov. Gen 12, 1-9) skrze kráčení v důvěře.

Z povahy předchozího popisu nám jasněji vyplývají dvě charakteristiky aktu víry: 1) jedná se o integrální akt lidské bytosti, který není rozložitelný či snad popsateľný na pouhé rovině rozumu a vůle, ale je mnohem víc, je otázkou lidské emotivity, lidské specifity dané vlastní zkušeností, dosavadní (rodinným, společenským) zázemím; mimo to 2) víra není *stavem*, ale je spíše popsateľná na způsob *procesu*, korelujícího s lidskou svobodou a zodpovědností za naplňování *projektu* vlastní existence.

2.2.1 Víra jako proces: vnitřní dynamiky víry

⁶² V tomto typu vztahu, charakteristickém pro lidské nakládání s věcmi, je primární důraz kladen na možnost/schopnost ovládnutí věci, kontroly: ať již ve formě *exaktního* poznání (přírodní vědy), nebo příměji na způsob *manipulace* a vlastnění věci. Z druhé strany: také člověk se může „ztratit“ ve světě rozvrhovaném skrze osu Já-Ono, jestliže se nechává ovládnout (a tak ztrácí vlastní důstojnost a pojetí vlastní existence) věcmi, které se mohou snadno stát náhradou vlastní svobody-v-zodpovědnosti, tj. stát se mu *idolem*.

⁶³ Martin BUBER, *Já a Ty*, Praha: Portál, 2016⁴. K autorovu pojetí lidské identity ve vztahu k *alteritě* viz již výše zmíněné dílo: TENTÝŽ, *Das dialogische Prinzip*.

⁶⁴ Na základní rovině naší analýzy aktu víry lze tedy vidět schopnost důvěry jako antropologickou konstantu, která nabírá různé formy v závislosti na rozhodovacích procesech jedince. Více k tématu reprezentujícímu přístup tzv. milánské školy fundamentální teologie, která pojímá celý traktát v klíči *de fide*: Pierangelo SEQUERI, *Il Dio affidabile. Saggio di teologia fondamentale*, Brescia: Queriniana, 2008⁴.

Zatímco k první charakteristice se vrátíme později v samostatném pojednání o křesťanském pojetí víry, zastavme se nyní k popsání procesuálního charakteru lidské víry. Bylo by nepřiměřeným zjednodušením a odhlížením od životní zkušenosti představovat si víru jako „statickou realitu“, kterou na způsob vnitřní zákonitosti jednou provždy jako lidé získáváme a kterou v neměnné podobě uchováváme po celý svůj život. Snad nic není v lidském životě tak křehkého jako otázka důvěry/víry, která ve zkouškách a bolestných okamžicích lidské existence může upadat anebo naopak růst, a tak nabírat nové podoby. Proměnu kvality (intenzity, upřímnosti a odevzdanosti) náboženské víry (např. 1 Kor 3, 1-2) je možné vnímat jako růst (anebo také úpadek) jak v objektivní, tak v subjektivní podobě.⁶⁵

K objektivnímu růstu víry dochází prostřednictvím naslouchání Božímu slovu a jeho hlubší přijetí, skrze formaci (tj. osobnostní a intelektuální růst) a život ve společenství. Právě poslední uvedený prvek nás však také odkazuje na subjektivní růst víry (vnitřní dispozice jedince), a to v důsledku takového základního a výchozího přístupu ke křesťanskému pojetí víry, který víru nevnímá jako individuální (či snad individualistickou) záležitost jedince, nýbrž skutečnost, vycházející a rozvíjející se v prostředí místního, tj. konkrétního, společenství křesťanů; a tedy víra má komuniónální charakter.

Vlivem rozvoje pluralitní společnosti a úbytku vrstevníků ve svých konkrétních společenstvích se křesťané ocitají v situaci, kdy sami vyrůstají v rodinách bez křesťanského zázemí či žijí v takových rodinných zázemích, v nichž není možno počítat s asistencí v mystagogii víry ze strany rodičů k potomkům. V takovém případě je možnost sdílení a růstu víry právě díky kolektivu vrstevníků, prožívajících křesťanskou víru, naprosto klíčovou záležitostí.

Subjektivní růst náboženské víry je, z velké míry, také záležitostí psychologického růstu jedince, od něž není radno odhlížet. Velmi přehlednou a popisnou kategorizaci růstu víry tak můžeme nalézt například v díle amerického psychologa a teologa, Jamese Fowlera, nazvaná *Stages of faith*. Její podtitul, *Psychologie lidského rozvoje a otázka významu*, nás odkazuje na následující důležitou skutečnost. Jestliže náboženská víra není pouze sekundární „nadstrukturou“ lidských bytostí, nýbrž „infrastrukturou“ lidského rozvoje a lidské stability v každodenním životě, pak se živá náboženská víra (a tedy participace jedince v konkrétním ná-

⁶⁵ Srov. Avery R. DULLES, *Il fondamento delle cose sperate. Teologia della fede cristiana*, Brescia: Queriniana, 1997, s. 335-340.

boženském společenství) stává nositelem významu (angl. *meaning*) lidské existence; jedinečně a jiným lidem nepředatelné/nesdělitelné životní síly, pramene lidské stability a tvůrčí činnosti.⁶⁶

James Fowler analyzuje šest stádií,⁶⁷ jimiž lidská víra (schopnost důvěry v Boha) ve svém vývoji prochází.⁶⁸ Z hlediska psychologického vývoje se jeví jako klíčové stádium 4 („synteticko-konvenční víra“) a stádium 5 („individuativně-reflexivní víra“) jako období, v němž člověk prochází přerodem z podoby víry „z druhé ruky“ v osobní stabilní postoj, skrze nějž je jedinec schopen stanout tváří v tvář křehkosti vlastní existence, tváří v tvář formujícímu se obrazu Boha a tak postupovat svým životem směrem k upevňování transcendentního základu vlastního bytí.

2.3 Víra v konstituci *Dei verbum*

Při následujícím popisu konceptu víry, tak jak jej podává konstituce *Dei verbum*, vyjdeme z nepochybně pravdivého a přiměřeného konstatavání R. Haighta, jež nám pomůže pozorovat a nacházet správný vztah mezi dvěma základními ohnisky, na kterých křesťanská fundamentální teologie stojí, totiž Boží zjevení a odpověď člověka na toto zjevení ve formě náboženské víry: Vzájemný vztah mezi vírou a zjevením vyžaduje, aby byla konzistentní cesta, kterou je o obou jevech pojednáváno. Teologie víry a teologie zjevení by na sebe měly vzájemně odkazovat.⁶⁹ Na začátku našeho krátkého pojednání o víře v *Dei verbum* je třeba konstatovat, že tato konstituce nám nenabízí ucelené pojednání o křesťanském pojetí náboženské víry jako odpovědi na Boží zjevení.⁷⁰ To nás snad může překvapit v souvislosti s pastorálním charakterem celého II.

⁶⁶ K tématu participace ve společenství víry jako generátoru tvorby osobního významu jedince srov. např. Lluís OVIEDO, „Meaning and Religion: Exploring Mutual Implications“, *Scientia et Fides* 7 (2019): 25-46. Viz také Josef MIKULÁŠEK, *Církev jako komunita jednání*, Olomouc: VUP, 2018, s. 81-88.

⁶⁷ James W. FOWLER, *Stages of Faith. The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning*, New York: Harper Collins Publishers, 1981, s. 117-213.

⁶⁸ Nutno dodat, že Fowler – byť píše knihu *Stages of Faith* jako analýzu psychologického růstu náboženské víry – sám přiznává, že víra má „obecný charakter a představuje obecnou charakteristiku lidského života, nápadně podobnou navzdory rozmanitým formám a obsahům jednotlivých náboženství.“ Apriorně tedy odlišuje mezi *faith* (tj. vírou v náboženském smyslu) a *belief* (schopností/potřebou lidské důvěry), přičemž se zajímá pouze o *faith*, tj. explicitně náboženskou oblast. FOWLER, *Stages of faith*, s. 14; také srov. s. 292.

⁶⁹ HAIGHT, *Dynamics of Theology*, s. 51.

⁷⁰ K této otázce viz více projev papeže Pavla VI. během generální audience dne 8. března 1967 (Pavel VI., *Generální audience* (8. března 1967), AAS 59 (1967): s. 344 a násl.). V tomto projevu Pavel VI. deklaruje snahu II. vatikánského koncilu mluvit o víře „na každé straně“ svých dokumentů.

vatikánského koncilu, který se snažil reagovat na šířící se fenomén sekularizace a náboženské lhostejnosti.⁷¹ S tématem víry se tedy setkáváme výslovně pouze v textu *Dei verbum* čl. 5.⁷² Lépe řečeno, tento článek přímo navazuje na slova již výše zmiňovaného čl. 2, v němž stojí, že Bůh oslovuje ze své „veliké lásky lidi jako přátele a stýká se s nimi“. Již výše jsme u A. Dullese viděli, že Boží zjevení lze chápat různými způsoby (modely). Zde je tedy na místě se ptát, jaký způsob (model) víry je implicitně obsažen v sebe-sdílení Boha, jenž se ze své lásky stýká (konverzuje) s lidmi?

Popis Božího zjevení v *Dei verbum* je popisem *dialogického* charakteru Božího zjevení, který je široce prokazatelný na základě biblického svědectví. V biblických textech pojem „poznání“ vždy odkazuje především na intimitu vztahů mezi osobami. Tak bychom snad mohli vyjádřit biblické chápání poznání jako bližší lat. termínu *agnitio* (rozpoznání sebe samého ve vztahu s druhým)⁷³ než jako intelektuálně vyznívající *cognitio* (poznání na způsob znalosti).⁷⁴ Víra se rodí a roste jako interpersonální vztah a skrze tento vztah, ve kterém člověk zakouší, že poznání Boha roste tak, jako láska k Bohu a k bližnímu. Právě v tomto bodu *Dei verbum* navazuje, a přitom překonává, na *Dei Filius*, Konstituci I. vatikánského koncilu o katolické víře. Jedná se o *poslušnost víry* (lat. *oboeditio fidei*), která není vyjádřením závěrů rozumu a vůle, nýbrž připodobněním se Ježíši Kristu v jeho odevzdanosti Bohu Otci, které je konáno slobodně. *Dei verbum* se velmi pečlivě snaží vytvořit jednak kontinuitu s textem *Dei Filius* předchozího koncilu, ale současně také diskontinuitu, odpovídající transformovanému porozumění Božímu zjevení a jemu odpovídající víry.

K dalšímu upřesnění pojetí víry v DV 5 je nutné dodat ještě dvě poznámky. Text čl. 5 se velmi intenzivně snaží poukázat na možnost ne-

⁷¹ Srov. JAN XXIII., „Proslov u příležitosti slavnostního zahájení koncilu Gaudet Mater Ecclesiae, (11. října 1962),“ in *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, ed. Ctirad Václav Pospíšil, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 56-65.

⁷² Z dalších koncilních dokumentů je možno odkázat na pojednání o víře také v pastorální konstituci *Gaudium et spes*, kde se v 1. kapitole (čl. 12-22) hovoří nepřímým způsobem o víře na pozadí širšího tématu lidské důstojnosti.

⁷³ Právě k této formě poznání, *agnitio*, dochází při slavení křesťanské liturgie. Vždyť jejím cílem není navýšení kognitivních poznatků křesťanů o Bohu (znát), nýbrž mnohem spíše *rozpoznat* sebe samého před Bohem ve společenství věřících. Nikoliv náhodou je právě liturgické shromáždění křesťanů (*ecclesia*) primárním vyjádřením Božího volání a povolání Božího lidu (*Ecclesia*).

⁷⁴ DE LUBAC, *La Rivelazione divina*, s. 115: „Jestliže hovoříme o tom, že víra rozšiřuje naše poznání, nejedná se primárně o nauku (...) objektivních pravd, nýbrž o to, že nás sjednocuje s jiným s(ub)jektem a uvádí nás, skrze milující myšlení, do jiné lásky.“

správné interpretace křesťanské víry, která by mohla být vyvolána zdůrazněním intelektuálního/instruktivního pojetí víry a jejíž důraz by byl kladen na fakt lidského hledání Boha. Proto je v čl. 5 odst. 2 velmi jasné poukázáno na:

1. Nadpřirozený původ víry – křesťanská víra není čirým plodem lidského úsilí (mysli, vůle, emocí), nýbrž Božím darem. Poslední cíl, který je mi skrze víru nabízen, přesahuje přirozený řád stvoření i lidského života, neboť ústí do spojení s Bohem. Úsilí věřícího není jen jeho vlastním úsilím (integralitou života), nýbrž Božím jednáním v jedinci skrze Ježíše Krista (Žid 12, 1-4), který je současně zprostředkovatelem i předmětem víry (1 Kor 2, 1-2).

2. Stálá pomoc Ducha Svatého – tou je člověk veden v tomto *dialogickém vztahu* s Bohem. V něm je (navzdory lidské křehkosti) konstantou pomazání Duchem svatým, který napomáhá lidskému srdci k obrácení a ke stálému obnovování „duchovního zraku“, ⁷⁵ skrze který člověk nahlíží realitu vlastního života z pohledu Boží perspektivy.

Vzhledem k výše zmíněnému stojí za to dodat, že v čl. 5 chybí zasazení víry jedince do *ekleziálního* rozměru křesťanské víry, takže akt víry se jeví jako individuální akt před zjevujícím se Bohem. ⁷⁶

2.4 Integrovaný akt víry: „Následuj mě!“

Výše zmíněný nedostatek a jeho důsledky zde není dostatečným způsobem rozvést a doplnit. Je však možné konstatovat, že *Dei verbum* v čl. 5 implicitně otevírá „ekumenickou laboratoř“ harmonizace pojetí víry. Katolická a protestantská teologie se tradičně lišily ve zdůrazňovaných rysech aktu víry. Zatímco katolicismus zdůrazňuje ten pól aktu víry, který je v teologickém názvosloví nazýván *fides quae* (tj. vlastní obsah víry: „víra, která je věřena“), protestantismu je vlastní spíše to pojetí víry, které se odkazuje na učení Martina Luthera, zdůrazňující aspekt důvěry,

⁷⁵ Termín „duchovní zrak“ se zde, v kontextu doby II. vatikánského koncilu, odkazuje zejména na teologii víry představenou francouzským autorem Pierrem Rousselotem, který hovoří o „očích víry“, skrze které člověk vstupuje do Boží reality. Srov. Pierre ROUSSELOT, „Les yeux de la foi“, *Recherches de Science Religieuse* 1, č. 3 a 1, č. 4 (1910): 241-259 a 444-475.

⁷⁶ Srov. proti tomu projev zářebského arcibiskupa, Franjo Šepera, v průběhu koncilního zasedání: „Zjevení je darováno společenství (církve, *pozn. aut.*), také jednotlivcům pouze ve společenství a skrze společenství. Ten, kdo uvěřil, vstupuje do společenství víry. Víra roste a sílí ve společenství. Víra církve se nikdy nemýlí. Víra jednotlivců roste ve společenství víry církve jak v porozumění, (...) tak i v plodech života.“ (*Acta Synodalia* III, III, s. 499).

akt víry⁷⁷ (nazýván *fides qua*: „víra, kterou je věřeno“). Jak upřesňuje tradice protestantského pojetí víry ve stopách M. Luthera, „víra je jedinou cestou, kterou může člověk uctít Boha. Ve víře nechává člověk být Boha jeho Bohem tím, že se mu výlučným způsobem odevzdává.“⁷⁸

V průběhu 20. století tak v katolické teologii došlo k významnému posunu v konceptualizaci víry. Od *obsequium ratione et voluntatis* k „integrálnímu skutku“ lidské osobnosti, který nemůže být chápán jako ryze individuální záležitost, nýbrž jako *ekleziální* skutečnost a zkušenost, ve které lidé touží po kontaktu s Tím, kdo převyšuje jejich možnosti porozumění, natož lidské poznání. A přesto je tento Bůh v lidstvu přítomný jako Láska, o které si lidé uvědomují, že předchází jejich jednotlivé životní příběhy, jejich jednotlivé hledání či tápání v průběhu své existence. Tato Láska je pak motivem a hnací silou k tomu, aby křesťanská podoba víry nebyla otázkou pouze lidské vůle či rozumu, ale podnětem k životu konkretizované lásky ve *společenství* křesťanů, kteří jsou spojeni nejen stejným vyznáním (vírou), ale také nadějí a *stylem* života, skrze nějž je Božímu zjevení stále lépe rozuměno a k němuž je stále nově a nově přistupováno jako k bohatému zdroji poznání člověka samotného a pro něj samého.⁷⁹

Shrnutí

V předchozích řádcích jsme mohli pozorovat základní, synteticky pojednané, charakteristiky fenoménu s názvem (náboženská) víra. Sledovali jsme nejprve obecný fakt potřeby/nutnosti víry/důvěry ze strany všech lidí, následně jsme fenomén víry konkretizovali do podoby křesťanské náboženské víry. Tak jsme mohli vidět, že křesťanská víra má vlastní teologickou, sociální a eschatologickou dimenzi, tj. svůj vlastní popis a poslání.

Na prvním místě se jedná o akt důvěry: „Nejsi sám!“ jsou slova, kterými nás Bůh zve do své lásky prostřednictvím aktu víry (*fides qua*). Mimo

⁷⁷ Martin Luther tak hovoří o *fides fiducialis* (aktu víry jako důvěry), kterou se člověk plně odevzdává Bohu, jenž je hlavním aktérem díla *omilostnění* a *ospravedlnění* člověka.

⁷⁸ Bernhard LOHSE, *Luthers Theologie in ihrer historischen entwicklung und in ihrem systematischen Zusammenhang*, Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht, 1995, s. 219.

⁷⁹ Heuristický rozměr křesťanské teologie zjevení a jemu odpovídající teologie aktu víry není záležitostí, kterou by teologie podtrhovala pouze v poslední době. Poslechněme si, co již v roce 1965 napsal Joseph Ratzinger v útlém dílku, jehož spoluautorem byl K. Rahner, věnovaném Božímu zjevení a předávání zjevení: „Zjevení (...) se stává skutečností pouze a právě tam, kde je víra. (...) Zjevení se plně odhaluje pouze tam, kde (...) se stala ve formě víry účinnou také jeho vnitřní realita. V důsledku toho je, do určité míry, součástí zjevení také přijímající subjekt, bez nějž zjevení není přítomno. Zjevení nelze strčit do tašky, jako by jej bylo možné nést jako nějakou knihu. Zjevení je živou realitou, která vyžaduje přijetí člověkem jako místem vlastní přítomnosti.“ KARL RAHNER – JOSEPH RATZINGER, *Offenbarung und Überlieferung*, Freiburg im Br.: Herder, 1965, s. 35.

veškeré pokusy o sebezajišťování vlastního života či o slepé cesty idolatrie (srov. Ex 32, 1-14) se k nám v průběhu našich životů, často jako (zprvu) neznámý pocestný, přidává ten, který je Láska sama (srov. Lk 24, 13-35), ten, který v konkrétních chvílích našich životů nám dává promlouvat v jasném úžasu a vědomí: „Cožpak nehořelo naše srdce...?“ Tento Boží Syn, průvodce našich životů, nás zve k novému *stylu* života – neboli k víře –, která se sama stává životem, čerpajícím z *kenoze* toho, kdo sám se jako Život vydal za nás, aby jednou pro vždy proměnil chod lidských dějin a životů nás, kteří jsme často v blízké příležitosti k odklonění pohledu od druhých, od starostí světa: „Pojďte, požehnání mého Otce, ujměte se království, (...) neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznul jsem a dali jste mi pít.“ (Mt 25, 31-46) On sám však není pouze cestou,⁸⁰ skrze kterou můžeme svým životem kráčet, ale plností Života, Alfou a Omegou bytí všeho, nebeským Beránkem, který všemu dává život, světlo a plnost (Zj 21-22) a všechny zve do společenství života Boží Trojice.

Josef Mikulášek, Ph.D., kněz olomoucké arcidiecéze, odborný asistent Katedry systematické teologie CMTF UP. Odborné zaměření teologická epistemologie, transdisciplinární přístupy ke studiu teologie, fundamentální ekleziologie, 2001-2003: Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta: studium oboru Právo a právní věda. 2011-2013: Pontificia Università Gregoriana, Roma (Italia), Facoltà di Teologia: postgraduální studium oboru Fundamentální teologie (ThLic.). 2013-2016: Pontificia Università Gregoriana, Roma (Italia), Facoltà di Teologia: postgraduální studium oboru Fundamentální teologie (Ph.D.) Dizertační práce *Chiesa come comunità di pratica. Un'interpretazione ecclesiologicalo-fondamentale dell'opera di Etienne Wenger* obhájena dne 23. 1. 2017. Monografie: *Církev jako komunita jednání*, Olomouc: VUP, 2018.

⁸⁰ Die klasického členění (Tomáš AKVINSKÝ, *Summa Theologica* II-II, q. 2, a. 2) má víra trojí rozměr: *credere Deo* (věřit Bohu), *credere Deum* (věřit Boha), *credere in Deum* (věřit do Boha). Srov. také DULLES, *Il fondamento delle cose sperate*, s. 256-259.

ZPRÁVY O ČINNOSTI CMKA, RP A KLUBECH CMKA

Zpráva prezidenta CMKA VÝROČNÍ ZPRÁVA NA VS CMKA 2021a zprávy předsedů regionálních poboček a klubů CMKA.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI CMKA ZA ROK 2021

V roce 2021 bylo vyhlášeno dne 28. 1. 2021, hlasování Valného shromáždění CMKA o volbě orgánů CMKA per rollam a ukončeno dne 17. 2. 2021s ohledem na nezbytnost a neodkladnost rozhodnutí Valného shromáždění Cyrilometodějské křesťanské akademie, z. s. (CMKA) ve věci volby orgánů CMKA, též s ohledem na mimořádnou situaci pandemie COVID-19, a s tím související aktuální nevhodností a nemožností konat zasedání Valného shromáždění CMKA v počtu členů CMKA a v souladu s vládními opatřeními. Mimořádná forma konání Valného shromáždění CMKA, per rollam, umožnila širokému okruhu členské základny bezpečně se v dnešní pohnuté situaci účastnit voleb o klíčové otázce CMKA, a to v nebývalém rozsahu počtu hlasujících členů CMKA v celé historii Valných shromáždění. Volební účast, výsledek i podpora navržených kandidátů na tomto Valném shromáždění, konaném per rollam, potvrdily podporu reforem uskutečněných Prezidiem CMKA v uplynulém volebním období.

20. listopadu 2021, po zlepšení pandemické situace a ukončení omezení, se uskutečnilo řádné valné shromáždění CMKA, které bylo řádně svoláno pozvánkou ze dne 20.10.2021. Přestože bylo samotné konání valného shromáždění i účast členů na něm ovlivněno zhoršenou pandemickou situací a omezeními z ní plynoucími, uskutečnilo se v řádné formě zcela v souladu se všemi platnými mimořádnými opatřeními vztahujícími se na rozhodování orgánů tohoto typu. Valné shromáždění proběhlo dle navrženého programu a v souladu navrženým programem schválilo výroční zprávu prezidenta o činnosti CMKA za rok 2020, program činnosti na rok 2021, zprávu o hospodaření za rok 2020, návrh rozpočtu na rok 2021 a zprávu revizní komise CMKA za rok 2020.

Ve výroční zprávě prezidenta o činnosti CMKA bylo uvedeno jakou formou Prezidium naplňuje Programové prohlášení a zásady nového směřování CMKA. Dále zaznělo, že pandemická omezení výrazně ovlivnila dosavadní prezenční formy činnosti, ale také se stalo příležitostí k hledání a rozvoji nových distančních vzdělávacích forem. CMKA realizuje

touto novou formou kurz Teologie v praktickém životě křesťana a projekt Mobilní univerzity.

ČINNOST A AKTIVITY CMKA V ROCE 2021

Rok 2021 byl ovlivněn pandemií a s tím souvisejícími opatřeními a nouzovým stavem, které zcela ochromily veškerý společenský život a také měly dopad na činnost CMKA. V období uvolnění opatření byly připravovány a částečně realizovány tyto akce:

1) KONFERENCE – A. C. STOJAN – CHARITNÍ SLUŽBA - POČÁTKY CHARITNÍHO DÍLA NA MORAVĚ V PRVNÍ POLOVINĚ 20. STOLETÍ., která proběhla on-line konferenci - středa 26. května 2021

Program: 11:00 – 11:45 Doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D. - A. C. Stojan a jeho přínos pro dobročinné aktivity církve 11:45 – 12:30 PhDr. Martin Kučera - Charita na Moravě mezi světovými válkami (A. C. Stojan, L. A. Bláha, J. Stavěl). 12:30 – 13:30 Přestávka 13:30 – 14:15 P. Jan Larisch Th.D. - Zajímavé osobnosti charitní historie - P. Rudolf Nejezchleba, Biskup Josef Martin Nathan – městečko milosrdenství. 14.15 – 15:00 ThLic. Jakub Doležel, Th.D. - Počátky Charity ve zdravém rozpětí mezi praxí a teorií. 15:00 – 15:20 diskuse a závěr Konference se koná v rámci oslav: - 100. výročí vzniku Charity na Moravě - 30. výročí obnovy Charity Olomouc - 100. výročí nástupu A. C. Stojana na arcibiskupský stolec - 1100. výročí od smrti sv. Ludmily (patronky charitního díla).

2) XX. AKADEMICKÉ DNY CMKA - NA TÉMA,, A. C. STOJAN VE VŠESTRANNÉ SLUŽBĚ CÍRKVI A NÁRODU

Akademické dny CMKA byly plánované na 10.-11. 12. 2021 k výročí 100 let jmenování A. C. Stojana arcibiskupem olomouckým. V programu akademických dnů CMKA s ohledem na vývoj pandemické situace je plánovaná konference v on-line formě a studijní program Mobilní univerzity – studijní zájezd do Olomouce. Na první den akademických dnů 10.12. 2021 je plánovaná konference. S tématy referát:

A. C. STOJAN – OSOBNOST A ŽIVOT V PASTORACI A SPOLEČENSKÉ ANGAŽOVANOSTI

ThLic. Jan Larisch, církevní historik.

UNIONISTICKÉ KONGRESY A VELEHRADSKÉ DÍLO A. C. STOJANA

PhDr. Petr PRINZ, vedoucí Cyrilometodějského institutu

A.C.STOJAN- CTIHODNÝ SLUŽEBNÍK BOŽÍ – PROCES BLAHOŘEČENÍ

Mgr. ICLic. Jiří Zámečník, soudce IS OLOMOUC

Druhý den akademických dnů -11. 12. je plánován studijní výjezd a pobyt mobilní univerzity v Olomouci s plánovaným programem: 9:00 – ka-

tetrála sv. Václava – promluva – A. C. Stojan ve všestranné službě a dialogu církvi a státu P. ThDr. ICLic. Jiří Koníček, 11.00 – arcibiskupská kurie – přednáška Církve jako společenství - J. Mikulášek, Ph.D., 14:00 – arcibiskupský palác – pozdrav a přednáška arcibiskupa olomouckého Mons. Jana Graubnera – prohlídka paláce, sál CMKA – pozdrav a zakončení akademických dnů - ThDr. PhDr. R. Mezuláník. Příspěvky budou editovány v časopise CMKA - DIALOG EVROPA XXI.

3) KURZ CMKA TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘEŠŤANA AKADEMICKÉHO ROKU 2020/2021

Cyrlometodějská křesťanská akademie rozšiřuje svoji činnost o pravidelné vzdělávání z teologie a teologických oborů v rámci vzdělávacího programu kurz teologie v praktickém životě. kurz rozvíjí vzdělávání v nauce víry a učení církve a je zaměřen na poznávání teologie a jejích oborů ve vztahu k aktuálním tématům a využití v praktickém křesťanském životě. Kurz bude probíhat prezenčně a současně bude možné účastnit se distanční formou.

Témata kurzu teologie v praktickém životě - zimní semestr 2021/2022

I. ČÁST KURZU: MORÁLNÍ TEOLOGIE- BIOETIKA - AKTUÁLNÍ BIOETICKÁ TÉMATA – Mgr. JAN POLÁK, Th.D.

I. – II. ÚVOD DO BIOETIKY. OBECNÁ BIOETIKA -Co je to bioetika? Prehistorie. Zrození bioetiky. Jaký „člověk“ pro bioetiku? Jaká „etika“ pro bioetiku?

III. – IV. ZAČÁTEK LIDSKÉHO ŽIVOTA - Fyziologie oplodnění a embryogeneze. Kdo nebo co je lidské embryo? Metody regulace početí. Umělý potrat. Asistovaná reprodukce.

V. VÝZVY MODERNÍ MEDICÍNY - Transplantologie. Kmenové buňky a regenerativní medicína. Genetické biotechnologie.

VI. – VII. NEZABÍJEŠ! - Zmrzačení. Sebevražda. Vražda. Trest smrti. Legitimní obrana.

VIII. KONEC LIDSKÉHO ŽIVOTA - Smrt a umírání. Dystanázie. Stanovení smrti. Eutanázie. Jak by měli dnes lidé umírat?

Cyklus přednášek přináší hlubší poznání teologického oboru bioetiky a přispívá k společenskému rozhledu a duchovnímu postoji k aktuálním tématům a k inspiraci v současné evangelizaci a dialogu.

II. ČÁST KURZU: ÚVOD DO NAUKY VÍRY KŘEŠŤANSKÉHO UČENÍ

Cyklus přednášek přispívá v celoživotním vzdělávání v křesťanském učení a nauce víry, k společenskému rozhledu, k duchovnímu rozvoji a k inspiraci v současné evangelizaci a dialogu. Přednáší ThLic. Josef Mikulášek, Ph.D.

I. VÍRA A „VĚDA VÍRY“ (TEOLOGIE). TEOLOGIE A SVATOST.

Fenomén „víra“. Lidská schopnost „důvěry“ a náboženská víra. Jakým způsobem můžeme mluvit o „vědě víry“, teologii? Teologie jako *teoretika* života.

II. JEŽÍŠ KRISTUS V PROMĚNÁCH ČASŮ

Jakým způsobem byl Ježíš vnímán v jednotlivých etapách dějin křesťanství? Vztah mezi ikonografií Krista a vírou v Ježíše jako Spasitele napříč staletími.

III. CÍRKEV V DĚJINÁCH

„Následuj mě!“, zní výzva Ježíše ke svým učedníkům: jakými způsoby církev chápala své poslání napříč dějinami?

IV. ČLOVĚK A SLAVENÍ: LITURGIE JAKO „PRAMEN A VRCHOL“ ŽIVOTA

Jakým způsobem nás liturgie obnovuje? Co to znamená „slavit“ v křesťanství?

V. EXHORTACE PAPEŽE FRANTIŠKA „CHRISTUS VIVIT“

Představení postsynodální exhortace *Christus vivit*.

VI. VÝKLAD KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ EXHORTACE „CHRISTUS VIVIT“

Styl/forma dokumentu a jeho adresáti. Naslouchání Bohu a rozvíjení životního povolání. Povolání ke svatosti celého Božího lidu.

4) „MOBILNÍ UNIVERZITA“ CYRILOMETODĚJSKÉ KŘESŤANSKÉ AKADEMIE - vzdělávací kurzy formou autobusových zájezdů.

V rámci hledání nových přístupných a populárních forem vzdělávání CMKA iniciovala jedinečný projekt vzdělávání prostřednictvím cestování. Program Mobilní univerzita CMKA obsahuje studijní cesty, jednodenní výlety, semináře, přednášky a komentované prohlídky se zaměřením na křesťanskou nauku, dějiny umění a kultury, zemi a její obyvatele. Přednášky probíhají během jízdy autobusu. Výklad na místě. Mše svatá. Studijní materiály.

Cyrilometodějská křesťanská akademie se věnuje celoživotnímu vzdělávání laiků v poznávání křesťanského učení a nauky církve. V rámci hledání nových přístupných a populárních forem vzdělávání CMKA iniciuje jedinečný projekt vzdělávání prostřednictvím cestování.

Naším mottem je: „*Pokud víte více, uvidíte více*“ - protože pokud víte o pozadí a podrobnostech života kolem nás, můžete se podívat blíže a porozumět více.

Program Mobilní univerzity CMKA obsahuje studijní cesty, jednodenní výlety, semináře, přednášky a komentované prohlídky se zaměřením na křesťanskou nauku, dějiny umění a kultury, zemi a její obyvatele.

MOBILNÍ UNIVERZITA nabízí:

vysoce kvalifikovaní průvodce a přednášející

Ročně nové, aktuálně vyvíjené specializované programy daleko od masové turistiky.

Osobní sounáležitost – vytváření nových kontaktů a společenství.

Přednášky probíhají během jízdy autobusu. Výklad na místě. Mše svatá.

Studijní materiály. Závěrečný certifikát – v případě absolvování celého akademického roku. Projekt Mobilní univerzity organizují kluby křesťanské akademie CMKA regionu „GANDIA“.

V zimním semestru 2021/22 proběhly vzdělávací kurzy formou autobusových zájezdů s tímto programem:

28. 10. – Tetín, Svatý Jan pod Skalou - téma - 1 100. výročí mučednické smrti sv. Ludmily - *základy víry na našem území* - Mgr. Josef Mikulášek, Ph.D.

17. 11. – Velehrad, Staré Město, Uherské Hradiště, - téma *cyrilometodějská tradice* - ThDr. PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.,

11. 12. – Olomouc – katedrála, Arcibiskupský palác, seminář, Svatý Kopeček – téma *církev jako společenství* - P. ThDr. ICLic. Jiří Koníček,

4. 1. – Filipov – poutní místo – téma - *svatí a světice v naší historii*

- ThDr. PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D., Viceprezident CMKA

"Svět je kniha a ti, kteří necestují, přečtou jen jednu stránku." – říkal sv. Augustin. Země je plná nekonečných zážitků, zázraků a jedinečných příležitostí.

Zveme Vás tedy k jejímu poznávání a dalšímu osobnímu rozvoji ve víře za organizátory projektu ThDr. PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

5) PANELOVÁ DISKUZE – KRIZE KLIMATU – KRIZE SPOLEČNOSTI – 1. 12. 2021 Olomouc

Organizátoři: VKH Olomouc, RP CMKA Olomouc.

Panelové diskuze KRIZE KLIMATU – KRIZE POLITIKY přiblížila velmi významnou problematiku klimatické situace a politického řešení v současném světě. Účastníci panelové diskuze:

RNDr. Radim Tolasz, Ph.D. (Český hydrometeorologický ústav ,Praha),

Mgr. Alexander Ač, Ph.D. (Ústav výzkumu globální změny AV ČR, Brno),

Mgr. Jan Horáček, Ph.D. (Ústav fyziky plazmatu AVČR, Praha,

Onďřej Tomášek (TOP tým, předseda sekce pro životní prostředí).

5) Publikační činnost – příprava a vydání časopisu Dialog Evropa XXI./1-4/2020. články z pořádaných akcí, rozhovory, studie, zprávy z CMKA

PLÁN ČINNOSTI A AKCÍ CMKA NA ROK 2022

Rok 2022 byl ovlivněn pandemií a s tím souvisejícími opatřeními a nouzovým stavem, které také měly dopad na činnost CMKA. V období uvolnění opatření byly připravovány, realizovány a plánovány tyto akce:

1) KONFERENCE - A. C. STOJAN – ARCIBISKUP A SENÁTOR VE SLUŽBĚ A DIALOGU CÍRKVE A STÁTU. Z iniciativy Cyrilometodějské křesťanské akademie a na základě předchozího jednání s paní senátorkou RNDr. Jitkou Seitlovou a arcibiskupem olomouckým Mons. Janem Graubnerem připravila CMKA k připomínce a uctění osobnosti a díla A.C.Stojana konferenci v Senátu Parlamentu ČR v Praze.

A. C. Stojan se stal významnou osobností, jež svou mimořádnou angažovaností v mnoha oblastech společenského života zvláště v sociální a charitní péči zásadním způsobem přispěl k dialogu a spolupráci církve a státu k pokojnému soužití všech občanů různého vyznání a přesvědčení a utváření společenského dobra.

NÁZEV: A. C. STOJAN – ARCIBISKUP A SENÁTOR VE SLUŽBĚ A DIALOGU CÍRKVE A STÁTU.

TERMÍN: 15.3. 2022, MÍSTO: SENÁT PČR

Program konference – ÚVODNÍ SLOVO MÍSTOPŘEDSEDKY SENÁTU PČR - *RNDr. Jitka Seitlová*, SLOVO ARCIBISKUPA PRAŽSKÉHO - *Mons. ThLic. Dominik kardinál Duka, OP*, SLOVO ARCIBISKUPA OLOMOUCKÉHO - *Mons. Jan Graubner, předseda ČBK*, A. C. STOJAN – ŽIVOT A DÍLO V ČSR - *doc. Jaroslav Šebek, Ph.D.*, POLITICKÉ POMĚRY CÍRKVÍ PŘI VZNIKU ČSR – *PhDr. Michal Pehr, Ph.D.*, VZTAHY ČSR A SVATÝ STOLEC A MODUS VIVENDI - *ThDr. ICLic. Jiří Koníček, Th.D.*

2)XXI. AKADEMICKÉ DNY CMKA – KONFERENCE NA TÉMA: G. MENDEL VE SLUŽBĚ VĚDY A VÍRY – CMKA ve spolupráci s augustiniánským opatstvím v Brně a Brněnské biskupství. Termín – listopad 2022, Místo Brno.

3)KURZ CMKA TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘESŤANA AKADEMICKÉHO ROKU 2021/22

Cyrilometodějská křesťanská akademie rozšiřuje svoji činnost o pravidelné vzdělávání z teologie a teologických oborů v rámci vzdělávacího programu kurz teologie v praktickém životě. kurz rozvíjí vzdělávání v nauce víry a učení církve a je zaměřen na poznávání teologie a jejích oborů ve vztahu k aktuálním tématům a využití v praktickém křesťanském životě. Kurz bude probíhat prezenčně a současně bude možné účastnit se distanční formou.

KURZ TEOLOGIE V PRAKTICKÉM ŽIVOTĚ KŘESŤANA realizace v zimním semestru 2022. KŘESŤANSKÝ KLUB OLOMOUC - témata: Liturgie, církevní právo, KŘESŤANSKÝ KLUB BRNO téma: křesťanská filozofie, biblistika, KŘESŤANSKÝ KLUB OSTRAVA – téma: církevní dějiny, nauka víry KŘESŤANSKÝ KLUB OPAVA – téma: nauka víry, sakrální umění, liturgika

4) KURZ – „MOBILNÍ UNIVERZITA“ CYRILOMETODĚJSKÉ KŘESŤANSKÉ AKADEMIE

Cyriometodějská křesťanská akademie se věnuje celoživotnímu vzdělávání laiků v poznávání křesťanského učení a nauky církve. V rámci hledání nových přístupných a populárních forem vzdělávání CMKA iniciuje jedinečný projekt vzdělávání prostřednictvím cestování.

Program Mobilní univerzity CMKA obsahuje studijní cesty, jednodenní výlety, semináře, přednášky a komentované prohlídky se zaměřením na křesťanskou nauku, dějiny umění a kultury, zemi a její obyvatele.

MOBILNÍ UNIVERZITA nabízí: vysoce kvalifikovaní průvodci a přednášející Ročně nové, aktuálně vyvíjené specializované programy daleko od masové turistiky Osobní sounáležitost - vytváření nových kontaktů a společenství. Přednášky probíhají během jízdy autobusu. Výklad na místě. Mše svatá. Studijní materiály. Závěrečný certifikát - v případě absolvování celého akademického roku.

KURZ MOBILNÍ UNIVERZITA V zimním semestru 2022 jsou plánovány vzdělávací kurzy KŘESŤANSKÝ KLUB – REGION GANDIA KŘESŤANSKÝ BRNO, KŘESŤANSKÝ KLUB OLOMOUC, KŘESŤANSKÝ KLUB OSTRAVA

5) SEMINÁŘE A LITURGICKÉ SETKÁVÁNÍ K POZNÁNÍ A SDÍLENÍ CYRILOMETODĚJSKÉ TRADICE. Přípravuje CYRILOMETODĚJSKÝ INSTITUT CMKA ve spolupráci s Arcibiskupským kněžským seminářem. Termín – zimní semestr 2022

6) AKCE VE SPOLUPRÁCI S PRATENRSKÝMI ORGANIZACEMI - Schumanův Institut,

KONFERENCE MÍROVÉ SMLOUVY V EVROPĚ – Schumanův Institut, Poslanecká sněmovna, arcibiskupství pražské, CMKA. Místo PSP ČR Praha, termín prosinec 2022

Konference k historickým významným mírovým smlouvám a aktuální ujednání k řešení válečných konfliktů v Evropě.

7) Poznávání a sdílení při putování evropskými kulturními stezkami – Římská stezka – Litva až Řím, Cyrilometodějská stezka - Velehrad – Řím. Kulturní a naukové sdílení křesťanských hodnot. Spolupráce CMKA v naukové část

8) Publikační činnost – vydání časopis Dialog Evropa - XXI./1-4/2021 témata z pořádaných akcí. Vydání studijních textů z pořádaných kurzů.

Závěrem můžeme se ctí říci, že v této těžké době naše Cyrilometodějská křesťanská akademie, která ve svém působení zaujala a zaujímá výrazné

a stabilní místo v křesťanském akademickém prostředí a má svoji roli v celoživotním vzdělávání laiků v křesťanském učení, situaci ustála a překonala i přes tuto krizi řadu nezanedbatelných obtíží a podařilo se jí, i díky Vám, jejím členům, vydat se novým vytyčeným směrem v duchu stanovených priorit a zásad v otevřenosti partnerským organizacím na Moravě i v Evropě.

Akademie se podařilo reformami a obnovou struktur i činnosti dospět k dalšímu rozvoji působení a činnosti CMKA v šíření křesťanského učení a duchovních hodnot v kultivaci naší společnosti v duchu rozvíjení díla sv. Cyrila a Metoděje ochránců, přímělců a patronů naší Akademie.

P. ThDr. ICLic. Jiří Koníček, prezident CMKA

ZPRÁVA O ČINNOSTI RP CMKA OLOMOUC V ROCE 2021

Aktivita olomoucké pobočky CMKA byla v roce 2021 poznamenána celosvětovou epidemií covidu. V důsledku toho bylo možné uspořádat podstatně méně akcí, než kolik jich bylo původně v plánu. Zrušeny musely být všechny přednášky jarního cyklu, na podzim se podařilo zorganizovat konferenci a prezentaci dvou knih. Výbor pobočky ve složení PhDr. Roman Zaoral (předseda), prof. Ladislav Tichý, Th.D., prof. MUDr. Jiří Ehrmann, CSc., MUDr. Yvona Hřčková a Filip Zaoral se v průběhu roku sešel pouze jednou.

Panelové diskuse na konferenci nazvané *Krize klimatu jako krize politiky* se zúčastnili přední čeští klimatologové RNDr. Radim Tolasz, Ph.D. (Český hydrometeorologický úřad, Praha), Mgr. Alexander Ač, Ph.D. (Ústav výzkumu globální změny AV ČR, Brno) a Mgr. Jan Horáček, Ph.D. (Ústav fyziky plazmatu AV ČR, Praha). Za mladé, pro které je toto téma zvláště aktuální, vystoupil student Ondřej Tomášek z TOP týmu, předseda sekce životního prostředí. Z prezentace jednotlivých referentů a následné diskuse vyplynulo, že environmentální témata představují již dnes vážný problém a že v budoucnosti se jejich naléhavost bude ještě zvyšovat, neboť svět bude muset čelit vážným výzvám spjatým se změnou klimatu a zhoršujícími se životními podmínkami, které budou mít v důsledku globalizace dopad bez výjimky na všechny. Ostatně starost o přírodu je důležitým úkolem i pro křesťany, jak je zřejmé z encykliky *Laudato si'* papeže Františka z roku 2015, která tu byla také připomenuta. Z konference byl pořízen videozáznam, který by měl být přístupný všem členům a zájemcům.

S obrovským entusiasmem představil svou dnes již vyprodanou knihu *Evangelium podle Jaroslava Foglara* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2017) profesor Pavel Hošek z Evangelické teologické fakulty UK v Praze, který se v ní zabývá duchovním rozměrem českého propagátora skautingu. Druhá kniha, s níž posluchače seznámil její autor, docent Tomáš Parma z Cyrilometodějské teologické fakulty UP v Olomouci, mapuje dějiny Rytířského řádu Božího hrobu jeruzalémského v českých zemích. Pod názvem *Rytíři, dámy a poutníci* ji v roce 2020 vydala Univerzita Palackého v Olomouci.

Všechny uvedené akce se uskutečnily na půdě Arcidiecézního muzea, s nímž olomoucká pobočka udržuje dlouhodobou spolupráci. Osvědčila se i spolupráce s Vysokoškolským katolickým hnutím, s nímž pobočka organizovala panelovou diskusi o klimatu. Průměrná návštěvnost byla ve srovnání s předchozími lety o něco nižší (pohybovala se v rozmezí 30–40 osob), což bylo patrně způsobeno obavami z covidové nákazy mezi staršími členy a posluchači. Pokračovala i zavedená spolupráce s Radiem Proglas a Českým rozhlasem Olomouc, které pravidelně informovaly posluchače o jednotlivých akcích. Pozvánky byly zveřejňovány také na facebooku CMKA. Činnost pobočky byla hrazena z malého grantu Magistrátu města Olomouce a z dobrovolných příspěvků.

PŘEHLED AKCÍ RP CMKA OLOMOUC V ZIMNÍM SEMESTRU 2021

29. 9. 2021, 17:00, Arcidiecézní muzeum

EVANGELIUM PODLE JAROSLAVA FOGLARA K duchovnímu rozměru spoluzakladatele skautingu Jaroslava Foglara –

Prof. Pavel HOŠEK, Ph.D. (Evangelická teologická fakulta UK, Praha)
středa

20. 10. 2021, 17:00, Arcidiecézní muzeum

RYTÍŘI, DÁMY A POUTNÍCI Prezentace knihy mapující dějiny Rytířského řádu Božího hrobu jeruzalémského v českých zemích

-Doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D. (Cyrilometodějská teologická fakulta UP, Olomouc)

1. 12. 2021, 17:00, Arcidiecézní muzeum

KRIZE KLIMATU JAKO KRIZE POLITIKY? Panelová diskuse RNDr. Radim Tolasz, Ph.D. (Český hydrometeorologický úřad, Praha) Mgr. Alexander Ač, Ph.D. (Ústav výzkumu globální změny AV ČR, Brno) Mgr. Jan Horáček, Ph.D. (Ústav fyziky plazmatu AV ČR, Praha) Ve spolupráci s VKH Olomouc

ZPRÁVA O AKCÍCH RP CMKA UHERSKÝ BROD ZA ROK 2021

V roce 2021 se nám podařilo uskutečnit šest přednášek s průměrnou účastí 30 posluchačů. Přednášky se konají ve farním sále s kapacitou 55 míst.

První přednášku měl salesiánský kněz a ředitel televize Noe P. Leoš Ryška SDB. Konala se 23. června 2021 a měla název *Nebát se plout proti proudu*.

Druhou přednášku měl filosof, šéfredaktor Distance – revue pro kritické myšlení, člen dominikánského řádu Jiří Fuchs. Konala se 14. července 2021 a měla název *Problém genderu a multikulturalismu*.

Třetí přednášku měla Jitka Jonová. Konala se 11. srpna 2021 a měla název *Svatý Jana Sarkander, kněz a mučedník*.

Čtvrtou přednášku měli manželé Ivan a Zdenka Chrástkovi. Konala se 15. září 2021 a měla název *Pěší putování po Svaté zemi – Pouští do Eilatu*.

Pátou přednášku měl P. Josef Mikulášek, který vyučuje na CMTF UP Olomouc. Konala se 13. října 2021 a měla název *Synodalita církve – Společně kráčet a jednat jako Boží lid*.

Šestou přednášku měla Ester Nováková, vnučka Václava Renče, spisovatelka a překladatelka, která vyučuje na Pedagogické fakultě MU Brno. Konala se 17. listopadu 2021 a měla název *Václav Renč – Život a dílo básníka (*18. 11. 1911 - +30. 4. 1973)*. Přednáška byla uspořádána u příležitosti 110 let od narození Václava Renče.

Chci poděkovat Římskokatolické farnosti Uherský Brod za možnost pořádat přednášky ve farním sále. Rovněž chci poděkovat městu Uherský Brod za dotaci na podporu činnosti naší regionální pobočky. V neposlední řadě pak také děkuji P. Jiřímu Koníčkovi za vedení CMKA v časech, které jsou charakteristické řadou nečekaných překážek. Vážím si jeho práce a přeji mu dostatek sil do vedení CMKA v dalších letech.

S přátelským pozdravem P. Jindřich Peřina – předseda RP CMKA Uherský Brod.

ZPRÁVA O ČINNOSTI RP CMKA OBŘANY U BRNA

Přesto jsme se nebáli ani v době koronaviru uspořádat několik málo přednášek, z nichž asi nejdůležitější byla pro nás přednáška paní Sosnárové o zažitých útrapách a životě v ruském táboře. Úmyslně jsem **vynechal**, v jakém táboře. Paní Sosnárová statečně přednášela v našem společenství již před koronavirovou pandemií. Později byla napadnuta některými lidmi, snad i akademicky vzdělanými, že to, co prožila, není

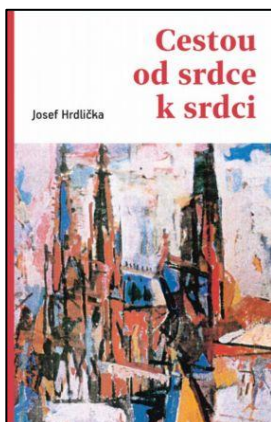
pravdou. Přesto že nám to nepřísluší hodnotit a možná právě proto, neboť mnoho skutečností v jejím životě si vymyslet nemohla a není rozhodující, zda byla v trestaneckém táboře jako nevinná oběť nebo přímo v gulagu a jako dítě si to přesně nepamatuje. Skutečností je to, co prožila. Nyní žije v Domě důstojného stáří, kam za ní stále přicházejí mladí středoškoláci a vysokoškoláci, kteří ji naslouchají, aby nasáli atmosféru útrap jejího života, zaviněných komunistickou diktaturou. A k tomu jsme se odvážně čelem postavili i my. Věřte nebo nevěřte, účast byla hojná. Ale nejde o účast. Spíše, čemu a komu má sloužit i křesťanská akademie aby byla osvětou pro ostatní, aby se již víckrát spáchané zlo neopakovalo. Paní Sosnárové se postupně dostává jakési satisfakce za sice krátké, ale opětovné období útrap po jejím nařčení, že nikde nebyla a nic podobného prožít nemohla. Věřím, že budeme s moudrostí, s pohledem na kříž a s pokorou těmto lidem naslouchat a popravdě rozlišovat, co se mohlo stát a co nemohlo. I v době koronaviru se dalo působit a lidem připomínat, na jakých základech stojí naše kultura a společnost. Mgr. Petr Šplouchal, předseda CMKa Brno - Obřany

ZPRÁVA O AKTIVITÁCH KLUBU CMKA OPAVA

Klub CMKa Opava ve spolupráci s Římskokatolickou farností Opava – Kylešovice v průběhu roku uskutečnily tyto akce:

- 1) realizace 8 večerních přednášek z oboru dogmatické teologie („Cesty k poznání Boží existence“; „Jak se nám Bůh dává poznat?“; „Co je to Apoštolská tradice?“; „Pravé poklady – dary nejcennější“; „Slovo – Inspirace – Písmo“; „Abrahám – otec všech věřících?“; „Vím, komu jsem uvěřil“; „Čemu v Církvi ne-věříme?“) v zázemí farního kostela.
- 2) účast na 2 jednodenních duchovních obnovách („Malá postní duchovní obnova“; „Malá adventní duchovní obnova“)
- 3) účast na 4 poutích (Hrabyně, Krnov – Cvilín, Třebom, Kryzanki – PL). P. ThLic. Mgr. Norbert Jan Maria Hnátek OT, předseda RP Opava

ANOTACE A RECENZE PUBLIKACÍ

CESTOU OD SRDCE K SRDCI**Autor: Josef Hrdlička****Nakladatelství: Karmelitánské nakladatelství**

Josef Hrdlička mluví o duchovních výzvách naší doby a zároveň skládá účty ze všeho důležitého, čím se od svého mládí dosud zabýval. Zaznívají zde pozoruhodné impulsy a povzbuzení k mnoha duchovním, kulturním, církevním i společenským otázkám. Je Bůh opravdu středem našeho života? O čem pochybují věřící a o čem ateisté? V čem spočívají výzvy pocovidové doby? Jaké spirituální potřeby mají lidé ve městech a jaké na venkově, v Čechách a na Moravě? Je umění darem Ducha Svatého? V jakém smyslu hrozí duchovnímu životu vyhoření? V čem se odvažujeme plout proti proudu? A věříme upřímně Bohu, že použije k dobrému i sebe-menší projev naší lásky? Interview poutavě mapuje rovněž Hrdličkovo působení literární, překladatelské, církevní liturgické a hudebně pastorační. Vychází u příležitosti jeho 80. narozenin.

V KŘÍŽI NAJDU VŠE, CO HLEDÁM -**Salve mundi salutare Arnulfa z Lovaně****v českém překladu Autor: Josef Hrdlička**

O Ježíšově utrpení a lásce k lidem se učíme díky básni *Salve mundi salutare*, připisované cisterciáckému opatu Arnulfovi z Lovaně (asi 1200 – 1250). Nsledujeme zde Krista krok za krokem jako při pašijích, ale hledíme na jeho utrpení a spásnosné skutky skrze jeho ruce, nohy, kolena, bok, hrud, srdce a tvář. Ježíšovy ruce se dotýkají nemocných a uzdravují je. Jeho srdce bije pro člověka a miluje nás. Na jeho prsou spočine apoštol Jan při poslední večeři. Na kolenou pak Kristus trpí v Getsemanech a na křížové cestě. Jeho tvář chceme poznávat a kontemlovat. Úcta k jednotlivým částem Kristova těla i k Ježíšovu nejvyššímu srdci ovlivnila liturgii, dějiny spirituality a evropskou, zejména hudební kulturu (D. Buxtehude, J. S. Bach aj.). Arnulfovo dílo vychází česky poprvé v nádherném přebásnění Josefa Hrdličky.

ZŮSTÁVÁ MI VŠAK MILOST BOŽÍ, Život a internace biskupa-vyznavače Josefa Karla Matochy (1888 - 1961)

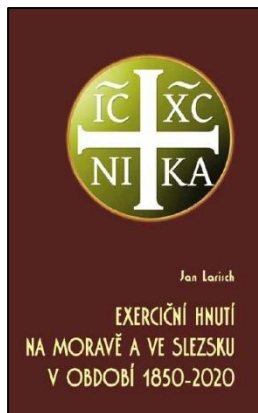
Autor: P. PhDr. Jindřich Zdlík Zdeněk Charouz, OPraem., Th.D.,

Historik Jindřich Charouz předkládá veřejnosti životopis olomouckého arcibiskupa Josefa Matochy. Ukazuje jeho skryté talenty, seznamuje nás s jeho veřejným působením a přesvědčivě odhaluje, jak obstál během své jedenáctileté internace. Matocha věděl dobře, čeho je komunistický režim schopený. Proto byl v roce 1950 umlčen a totálně izolován. Proto komunistická Státní bezpečnost rafinovaně zkoušela jeho věrnost církvi. Kniha je přesvědčivým svědectvím o tom, jak snadno můžou svobodné poměry sklouznout v pronásledo-

vání, věznění a zkoušku víry!

EXERCIČNÍ HNUTÍ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU V OBDOBÍ 1850–2020

Autor: ThDr. Jan Larisch, Th.D.

Publikace z pera Dr. Jana Larische, mapuje exerciční hnutí na Moravě a ve Slezsku od roku 1850 až do současnosti. Autor v ní popisuje rozvoj tohoto hnutí v jeho třech základních pilířích: exercicie pro kněze, exercicie pro laiky a lidové misie a to nejen v olomoucké arcidiecézi a v brněnské diecézi, ale také v rakouské (od roku 1918 československé) části vratislavské diecéze a od roku 1996 také v nově zřízené ostravsko-opavské diecézi.

Rozvoj exercičního hnutí byl utlumen válečnými událostmi v období 1938–1945 a znovu obnoven po nastolení míru v roce 1945, ale s nástupem komunistické totality v Československu v roce 1948 byl nekompromisně ukončen, kromě kněžských exercicií v omezené míře. Po roce 1989 se postupně se vytvořila síť exercičních domů, které začaly nabízet exercicie pro kněze i laiky. Jejich počet a také faktické možnosti jejich jednotlivých členů jsou ohraničeny dalšími úkoly a povinnostmi, ale i přes tato omezení se i tento prostředek obnovy Božího lidu stal a stává plnohodnotnou součástí života místních církví.

**AKADEMICKÉ DNY CMKA 11.12.2021 – SÁL ARCIBISKUPSKÉ KURIE V OLOMOUCI
- přednáška Synodalita v církvi - P. Josef Mikulášek, Ph.D.**

**AKADEMICKÉ DNY CMKA 11.12.2021 – ARCIBISKUPSKÝ PALÁČE V OLOMOUCI
– přednáška arcibiskupa olomouckého Mons. Jana Graubera,**

**OSLAVA 1100. VÝROČÍ MUČEDNICKÉ SMRTI SV. LUDMILY – TETÍN –
PONTIFIKÁLNÍ MŠE SVATÁ – HL. CELEBRANT KARDINÁL CH. SCHÖNBORN**

